RAPPORTAGE ROTTERDAM OUDER&WIJZER

DECEMBER 2021

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 3

INLEIDING 4

PIJLER 1: VITAAL 7

PIJLER 2: ERTOE DOEN 14

PIJLER 3: WONEN EN WOONOMGEVING 25

PIJLER 4: ZORG EN ONDERSTEUNING 38

OUDERENPAKKET 51

BIJLAGE 1: INZET PARTNERS VANUIT VWS-MIDDELEN 54

BIJLAGE 2: INZET VAN DE CORPORATIES 57

BIJLAGE 3: PARTNERS 60

VOORWOORD

In een stad waar het aantal ouderen de komende jaren fors groeit, kun je niet stil blijven staan. Dat hebben we dan ook niet gedaan. Met het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer zijn we samen met bijna 100 partners in de stad en natuurlijk met ouderen zelf keihard aan de slag gegaan om onze stad prettiger en comfortabeler te maken voor senioren en na te denken over hun toekomst. Corona was een lastige spelbreker. Veel van wat georganiseerd was, kon niet doorgaan. Gelukkig stond er al een goed draaiende maatschappelijke infrastructuur rondom ouderen waar we in deze crisistijd dankbaar gebruik van konden maken. Ook was het mooi om te zien hoeveel hartverwarmende initiatieven er in korte tijd ontstonden in de stad. We hebben ondanks corona met z'n allen kansen gepakt en mooie stappen gezet op weg naar een seniorviendelijker Rotterdam. Als kersverse wethouder ben ik natuurlijk ongelooflijk trots op de tot nu toe behaalde resultaten. Ik bedank alle partners dan ook graag voor het uitwerken van de vier pijlers, voor hun lef in de pionierende aanpak en voor hun enorme inzet.
Het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer heeft een nieuw, toekomstbestendig en samenhangend Rotterdams ouderenpakket opgeleverd waarmee we jaarlijks ruim 40.000 ouderen bereiken. De stad en de wijken worden seniorvriendelijker en verschillende onderdelen uit dit programma hebben een plek in de nieuwe opdrachten aan onze welzijn- en Wmo-aanbieders. Maar we zijn er nog niet. Want in een stad als Rotterdam is altijd werk aan de winkel. Er liggen nog veel meer kansen om Rotterdammers gezond, prettig en vitaal oud te laten worden. Laten we die kansen ook samen pakken. In 2022 en in de jaren daarna.

Christine Eskes
Wethouder Volksgezondheid, zorg, ouderen en sport

INLEIDING

VAN EN VOOR DE STAD

Voor u ligt de rapportage van het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer. Een programma waarmee we de stad willen voorbereiden op de forse groei van het aantal ouderen in de komende jaren. We willen onze stad seniorvriendelijker maken.

In december 2018 ondertekenden bijna honderd partijen de agenda waarin de gezamenlijke ambities voor ouderen zijn opgenomen. Die ondertekening was de officiële start van een intensieve samenwerking. Een half jaar later waren de ambities vertaald in concrete maatregelen. Ze werden vastgelegd in het uitvoeringsprogramma.
Nu, weer 2,5 jaar later, willen we u informeren over de resultaten die de partners vóór en mét de oudere Rotterdammers hebben gerealiseerd. We laten zien waar we nu staan en waar we de komende periode mee doorgaan.
De uitkomsten van het programma hebben een plek gekregen in de nieuwe inkoop van welzijn en Wmo, waarmee een toekomstbestendig en samenhangend ouderenpakket wordt gerealiseerd. We maken van Rotterdam een stad waar je samen met anderen gezond en vitaal oud kunt worden en waar, als je het zelf niet meer kunt, passende zorg en ondersteuning voorhanden is.
Onze doelstellingen zijn met dit ouderenpakket een flinke stap dichterbij gekomen. Dat is mede te danken aan de inzet van ouderen, actieve vrijwilligers, betaalde beroepskrachten en veel maatschappelijke partners. Het programma was nadrukkelijk bedoeld als een programma van de stad en dat is het ook echt geworden.
Het realiseren van ál onze doelstellingen is een opgave, die ook de komende jaren inzet vraagt van de samenwerkende partijen. Want alleen met een langdurig en breed commitment kan Rotterdam de seniorvriendelijke stad worden, die het graag wil zijn. Ook de komende jaren werken we onverminderd aan deze ambitie, zodat Rotterdammers prettig oud kunnen worden in onze stad.

ROTTERDAM WORDT OUDER

De komende jaren krijgt onze stad te maken met een dubbele vergrijzing. Tot 2035 neemt het aantal 65+'ers met ruim 30.000 toe van 97.000 naar 129.000. Zij vormt straks één vijfde van de totale Rotterdamse bevolking. De grootste stijging vindt plaats onder 75+'ers.
Onze inwoners blijven langer actief en gezond en wonen langer thuis. 65+'ers zijn steeds vaker alleenstaand, hebben meer dan voorheen een andere culturele achtergrond en zijn veel vaker hoogopgeleid. Kennis, ervaring en inzet van deze ouderen zijn belangrijk voor de hele stad.
Met het stijgen van de leeftijd neemt het aantal mensen met beperkingen in gezondheid en mobiliteit toe. Zo groeit het aantal mensen met dementie. Ook deze kwetsbare ouderen wonen steeds langer zelfstandig thuis. Dit alles stelt andere eisen aan (de inrichting van) de stad, aan onze voorzieningen en aan onze woningen.
Met het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer wil het college mét ouderen en samenwerkingspartners de stad hierop voorbereiden en voor onze huidige ouderen het verschil maken. We dagen ze uit om te investeren in hun gezondheid, zo lang mogelijk deel te nemen aan de samenleving, in welke vorm dan ook, en een goed sociaal netwerk te onderhouden. Het zijn de belangrijkste sleutels om eenzaamheid buiten de deur te houden. Waar nodig zorgen wij voor passende zorg en ondersteuning. In het programma richten we ons op vier pijlers:

1. VITAAL
2. ERTOE DOEN
3. WONEN EN WOONOMGEVING
4. ZORG EN ONDERSTEUNING

SAMEN DOEN

De gemeente staat niet alleen in de opgave om de stad in te richten voor een groter aantal ouderen. Bij het formuleren van de ambities voor de samenwerkingsagenda en het uitvoeringsprogramma zijn we daarom in gesprek gegaan met ouderen en de partners die voor en met ouderen werken. Daaronder zorgverzekeraars, zorg- en welzijnsaanbieders, partners in de sport, woningcorporaties, kennisinstituten, ondernemers en allerlei kleinere betrokken organisaties.
De ouderen zelf hebben actief geholpen scherp te krijgen tegen welke problemen zij aanlopen en welke behoeften er leven. We hebben intensief samengewerkt met de Rotterdamse ouderenbonden, waaronder het Netwerk van Organisaties van oudere Migranten (NOOM).
We hielden expertmeetings rond dementie, de behoeften van migrantenouderen en over de verbinding tussen het medische en sociale domein. De Brede Raad 010 gaf een Advies Langer Thuis en ook de gebiedscommissies en wijkraden dachten mee. Met thematische werkgroepen - waarin ambtelijke en externe experts, een vertegenwoordiging van de belangrijkste partners en de doelgroep - kwamen we tot een gedeelde ambitie: de samenwerkingsagenda Rotterdam, Ouder en Wijzer. Die ambitie is vervolgens vertaald naar concrete acties binnen het uitvoeringsprogramma.

Dat uitvoeringsprogramma hebben we vanaf september 2019 in stappen gerealiseerd. We moesten daarbij soms flink pionieren, want in het sociale domein zijn er nog weinig

aantoonbaar effectieve interventies. Het begon met pilots in de wijk. Die kunnen we dankzij de nieuwe inkoop breed en structureel in de stad uitrollen.
Aan de hand van onderzoek evalueren we de interventies, zullen we de effectiviteit vergroten en het bereik verbeteren. Zo is de inzet van bijzonder hoogleraar prof. dr. Anja Machielse van groot belang voor de wetenschappelijke onderbouwing van de aanpak van eenzaamheid. De social trial Sociale Benadering Dementie wordt begeleid door hoogleraar Anne-Mei The. Bij allerlei interventies lopen er kleinere onderzoeken.

BESTRIJDEN EENZAAMHEID

Eenzaamheid onder ouderen heeft de afgelopen jaren onze absolute aandacht gehad. Niet voor niets was Rotterdam de eerste gemeente van Nederland met een eenzaamheidsaanpak. Binnen het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer bleef het een belangrijke prioriteit en werd het ook een collegedoelstelling. Tijdens de coronacrisis is ontzettend geprofiteerd van het feit dat er al een goed draaiende infrastructuur rond ouderen stond en hebben we met de Sociale Hulpdienst Corona een aanvullende laagdrempelige ondersteuning opgezet.
Maar helaas zagen we dat corona en de maatregelen om besmettingen tegen te gaan een grote impact hebben op het samenleven in brede zin. Een stijging van de eenzaamheid lag in de lijn der verwachtingen. Samen met de vele partners in de stad hebben we er alles aan gedaan om deze toename te beperken door de eenzaamheidsaanpak zoveel als mogelijk door te zetten, waar nodig op alternatieve wijze.
Het GGD-gezondheidsonderzoek 2020 laat zien dat die verwachting klopt en dat er een toename is van matige of ernstige eenzaamheid. Het gaat om een stijging van 53% in 2016 naar 56% in 2020. De inspanningen van bewoners, organisaties, instellingen en de gemeente hebben de laatste twaalf maanden wel weer enige verbetering laten zien ten opzichte van 2020, zo blijkt uit het onderzoek van OBI in 2021. De doelstelling van het college om de eenzaamheid onder ouderen terug te dringen naar 50% in 2022 wordt echter niet gehaald. Hoewel dat verklaarbaar is, is het natuurlijk bovenal zorgelijk en onverteerbaar. Het opnieuw omlaag brengen van de eenzaamheid onder ouderen blijft een hoofdprioriteit van dit college.
Gelukkig konden de afgelopen maanden veel vanwege corona uitgestelde activiteiten weer worden opgestart. Bovendien heeft het ministerie van VWS extra middelen voor de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen beschikbaar gesteld. Het is onderdeel van een offensief om de samenleving te laten herstellen van de gevolgen van de pandemie. Helaas hebben de stijgende besmettingen en de op 26 november 2021 aangekondigde, aangescherpte maatregelen ons opnieuw gedwongen tot het afschalen van de activiteiten.

COVID-19

De afgelopen jaren zijn onze ouderen enorm geraakt door COVID-19. Ouderen behoren tot de groep met een verhoogd risico, waardoor zij hun fysieke sociale contacten lange tijd tot een minimum moesten beperken.
Niet alleen de eenzaamheidsaanpak, ook de uitvoering van de rest van het programma is geraakt. Bijeenkomsten konden geen doorgang vinden, projecten kwamen stil te liggen en partners moesten tijdelijk hun prioriteiten verleggen. De goeddraaiende infrastructuur rond ouderen is van enorme meerwaarde geweest. De gemeente had al een programmateam ouderen, de welzijnspartijen waren al ingericht op het bezoeken van ouderen, de Coalitie Erbij Rotterdam (CER) is de grootste van het land en kon direct veel ouderen helpen. Bovendien werd de Sociale Hulpdienst Corona opgezet toen de pandemie uitbrak. Dit is inmiddels een goede hulplijn gebleken voor praktische hulpvragen, die structureel wordt. Daarnaast heeft de pandemie velen bewuster gemaakt van het belang van een gezonde leefstijl. Ook de motivatie van ouderen om hun digitale vaardigheden te verbeteren kreeg een boost. Datzelfde geldt voor het gebruik van eHealth.

In de volgende hoofdstukken zullen we u meenemen langs de resultaten van alle maatregelen. We doen dat aan de hand van de vier eerdergenoemde pijlers onder het programma.

PIJLER 1

VITAAL

PIJLER 1

VITAAL

Voorkomen is beter dan genezen. Rotterdammers die vroegtijdig werken aan hun gezondheid, blijven over het algemeen langer vitaal en actief betrokken bij de samenleving. We richten ons sterk op preventie om ervoor te zorgen dat meer Rotterdamse ouderen de beweegnorm van de Gezondheidsraad halen. We helpen ze een gezonde leefstijl te omarmen en passen ons aanbod aan op hun behoefte. Om deze ambitie te realiseren besteden we extra aandacht aan activiteiten die het belang van de gezonde leefstijl, van gezonde voeding en beweging ondersteunen. Ze kunnen niet los worden gezien van de activiteiten binnen de andere pijlers. Gezondheid is immers meer dan alleen je medisch dossier. Meedoen, het dagelijks functioneren, zingeving, mentaal welbevinden, lichaamsfuncties en kwaliteit van leven, het is allemaal van belang voor de gezondheid. Door deze bredere benadering willen we bijdragen aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Met preventie kan niet vroeg genoeg worden begonnen. De activiteiten binnen de pijler Vitaal richtten zich daarom op 55+'ers. Kijkend naar de resultaten concluderen we dat alle geplande activiteiten zijn opgepakt. Het merendeel is vanaf 2022 duurzaam verankerd binnen de terreinen gezondheid, welzijn of sport.

FITFESTIVALS

We hebben ouderen geïnformeerd over gezondheid en vitaliteit. Waar mogelijk boden we die informatie aan via andere ouderen, het liefst op plekken waar veel leeftijdgenoten komen.
Een goed voorbeeld zijn de Fitfestivals 55+. Tijdens deze grootschalige evenementen krijgen ouderen op een laagdrempelige manier informatie over hun gezondheid en het gezondheidsaanbod in hun omgeving. Ze kunnen hier eenvoudige gezondheidstesten doen, zoals een cholesterolcheck, een bloeddrukmeting en een BMI-bepaling.
Vanwege corona konden de festivals pas in het najaar van 2021 weer op gang komen. In samenwerking met partners in de gebieden zijn er in korte tijd niettemin zeven festivals gehouden. We willen ze in 2022 op meer plekken organiseren. Met de start van de nieuwe welzijnscontracten zullen de welzijnspartners jaarlijks een voortrekkersrol vervullen.

De animo voor gezondheidschecks is groot. Dat bleek ook op momenten dat Active Living, in samenwerking met de Thuisplusflats (waarover later meer) en het welzijnswerk, ouderen de mogelijkheid gaf om in zijn gezondheidsbus een check te doen. De bus heeft vijftien locaties in de stad aangedaan. Zo'n 500 ouderen maakten van dit aanbod gebruik. Daarbij is gebleken dat de samenwerking tussen de aanbieder van een Thuisplusflat en de aanbieder van gezondheidschecks heel goed werkt.
Ook zijn we blij met de toegezegde inzet van 24 ouderenambassadeurs in samenwerking met Dona Daria. Zodra de coronamaatregelen het toelaten, hopelijk begin 2022 worden deze ambassadeurs getraind zodat zij in bijeenkomsten met ouderen (veelal migrantenouderen) op een laagdrempelige wijze in eerste instantie het belang van gezonde voeding bespreekbaar kunnen maken. Samen met de ambassadeurs bepalen we de onderwerpen die naast voeding behandeld zullen worden. Ze moeten aansluiten bij de wensen en behoeften van de groepen.

FIJNMAZIGER

Er zijn twee edities van de gebiedsgidsen verschenen met daarin aandacht voor gezonde voeding, bewegen en concrete activiteiten voor een gezonde leefstijl. Deze gidsen zijn verstuurd naar zo'n 76.000 adressen van ouderen.
Het project Sociaal Vitaal in Kleur van NOOM levert een belangrijke bijdrage aan het informeren van migrantenouderen over het belang van een gezonde leefstijl en samen bewegen. Dit project hebben we ondersteund met advies, informatie en een subsidie. Over deze activiteit verderop meer bij de pijler Zorg en ondersteuning.
Hoewel ouderen steeds langer en gezonder leven, bleek uit de activiteiten dat er nog steeds een grote groep is die we niet bereiken. De informatie- en adviesfunctie moet fijnmaziger worden en vooral lopen via vertegenwoordigers uit de eigen kring, maatschappelijke partners en intermediairs.
Vaak werkt een gesprek beter dan papier. Als we naast het geschreven materiaal ruimte creëren voor gesprekken en ontmoetingen kunnen we beter aansluiten bij de behoeften en meer gezondheidswinst boeken. Daarom is het belangrijk dat de ambassadeurs uit de doelgroepen behouden blijven, dat hun aantal wordt uitgebreid en dat er voldoendeagenderende activiteiten worden georganiseerd dicht bij de ouderen.
Kansrijke initiatieven om ook in de toekomst blijvend aan-

dacht te vragen voor vitaliteit zijn de Fitfestivals in combinatie met de gezondheidschecks en de ambassadeurs van Dona Daria en NOOM. Hier zetten we in 2022 uitgebreider op in.

BEWEEGAANBOD

Van de Rotterdamse volwassenen onder de 65 jaar voldoet ruim 54% aan de beweegrichtlijnen. Bij 65+'ers tot 81 jaar is dit slecht 29%. De beweegnorm voor volwassenen en ouderen is: minstens 150 minuten per week matige intensieve inspanning (denk aan wandelen en fietsen, verspreid over diverse dagen) en tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten, voor ouderen gecombineerd met balansoefeningen. Het voorkomen van veel stilzitten hoor hier ook bij.
Bewegen is belangrijk, het voorkomt chronische aandoeningen en valongelukken. Vanuit de pijler Vitaal willen we, aanvullend op de inspanningen vanuit de sport, zorgen voor meer laagdrempelig bewegingsaanbod in de buurt, op een aantrekkelijke en goed bereikbare plek.
Door COVID-19 hebben wij de oorspronkelijke plannen moeten bijstellen. Helaas blijken ouderen minder te bewegen dan voor de pandemie. De bewustwording over het belang van bewegen heeft echter wel een boost gekregen. De kunst is om deze positieve wending vast te houden en de achterstanden die zijn ontstaan als gevolg van corona in te lopen.

DAGELIJKS LEVEN

Elke vorm van beweging telt en heeft een positief effect. Het is vooral belangrijk dat ouderen een vorm van bewegen vinden die bij hen past en dat bewegen onderdeel wordt van het dagelijks leven. Als gemeente faciliteren we dit met een sport- en beweegaanbod bij verschillende aanbieders.
Het is van belang dat het aanbod aansluit bij de behoefte van de ouderen. Soms is hiervoor aanpassing van het huidige aanbod of het opnieuw onder de aandacht brengen van bestaand aanbod voldoende. Sport- en beweegaanbieders krijgen ondersteuning van Sportbedrijf Rotterdam en Stichting Rotterdam Sportsupport.
In de afgelopen jaren zijn er verschillende sport- en beweegactiviteiten gestart vanuit de Oldstars-gedachte van het Nationaal Ouderenfonds. Ze vallen onder de noemer Walking Sport. Er zijn nu veertien walking-sportgroepen in Rotterdam, die verschillende sporten beoefenen.

Ook maakten we het mogelijk om ongeorganiseerd te bewegen door de omgeving beweegvriendelijk in te richten en bijvoorbeeld fietsroutes en dementievriendelijke wandelroutes aan te leggen. Deze inzet levert eveneens een bijdrage aan het behalen van de beweegnorm. Verspreid over de stad is er bovendien een divers sport- en beweegaanbod voor ouderen. Ook vanuit het VWS-steunpakket 'bestrijding eenzaamheid van ouderen' zijn beweegactiviteiten gefinancierd. Dat geldt voor onder meer InMovement, Humanitas, Super-actief en Genero. De proeftuin Gezond Gewicht heeft, waarschijnlijk door corona, vooral andere doelgroepen bereikt. De proeftuin loopt in 2022 door.

SENIOR GAMES

Op maandag 20 september 2021 vond de eerste editie van de Senior Games Rotterdam plaats in het Olympiapark in Rotterdam-Zuid. Oud-Olympiër en ambassadeur Nelli Cooman opende de games samen met Arjan Bandel, lid Raad van Bestuur van Laurens en Dignus. Ze ontstaken het Olympisch vuur. Deelnemers konden onder begeleiding van Rotterdamse aanbieders kennismaken met twintig verschillende sporten en beweegactiviteiten - van boksen tot walking football en van eSports tot dansen.
De aanwezigen waren zeer te spreken over het event, maar het aantal deelnemers bleef als gevolg van de pandemie achter. De organisatie is bezig om het hierna zonder subsidie van de gemeente voort te zetten. Verschillende andere gemeentes, zorgorganisatie en bedrijven zijn geïnteresseerd.

Tijdens de nationale balkonbeweegdag op 4 juni hebben zeker 750 tot 1000 ouderen bewogen. Het fenomeen is ontstaan in 2020 tijdens de eerste lockdown op initiatief van het Nationaal Ouderenfonds. Doel van de dag is om ouderen, die in deze periode veel aan (sociale) mobiliteit hebben ingeboet, op een positieve en veilige manier in beweging te krijgen.
Er gebeurde veel meer. Sport- en beweegprofessionals en vrijwilligers organiseerden bij woon- en zorglocaties activiteiten om ouderen een leuke en beweeglijke dag te bezorgen.
Op 450 plekken in het land werd verder een (beweeg)activiteit georganiseerd voor en met de doelgroep. Rotterdam deed mee met een centraal evenement in het Sparta-stadion en met diverse beweegactiviteiten op meer dan vijftig plekken verspreid in de stad. Dit heeft een grote spin-off gehad. Er wordt momenteel in een pilot (bekostigd met de rijksmiddelen

corona-aanpak) onderzocht of activiteiten op deze manier aansluiten bij de behoeften van ouderen. Daar zijn aanwijzingen voor. Het kan voor aanbieders een stimulans zijn om blijvend activiteiten te organiseren bij een ouderencomplex.

GOLDEN SPORTS

Ook in Crooswijk is er een impuls gegeven aan het bewegen van ouderen. Dat gebeurde in samenwerking met Sportbedrijf Rotterdam, Excelsior4all en anderen. Er is een overzicht van het aanbod gemaakt en verspreid en er is nieuw aanbod gerealiseerd voor de groep 55+ bij twee aanbieders van workouts. Bovendien hebben aanbieders training/ondersteuning ontvangen bij het opzetten van activiteiten. De resultaten zijn ten tijde van ons schrijven nog niet bekend. De aanpak heeft vertraging opgelopen door COVID-19.
We zetten ook in op Golden Sports. Bij Golden Sports gaat het om buiten sporten met buurtgenoten voor 55+'ers. De activiteiten zijn laagdrempelig en het niveau wordt aangepast aan de deelnemers. Na een succesvolle start bij korfbalvereniging RSV Sperwers, zijn er in 2021 vijf nieuwe verenigingen gestart, verspreid over de stad. Vanuit Senioren Sterker Maken[1] wordt een onderzoek verricht naar de vraag hoe ouderen met een lage sociaaleconomische status hierbij betrokken kunnen worden.

OPEN Rotterdam heeft in samenwerking met Saskia van der Valk Romeijn van Fit Rotterdam vanaf de eerste lockdown het programma Stoelfit uitgezonden. Stoelfit wil ouderen via het publieke kanaal op een laagdrempelige manier in beweging brengen. De filmpjes zijn ideaal om thuis vitaal te blijven.
Op de eerste uitzendingen kwamen positieve reacties. We hebben OPEN Rotterdam dan ook ondersteund. Het heeft in totaal 18 filmpjes opgeleverd. Volgens een beredeneerde schatting van OPEN Rotterdam zijn ze bijna 1,2 miljoen keer bekeken op internet en televisie.
Resumerend: er is een weg naar meer bewegen ingezet, maar we zijn er nog niet. Vooral ondersteuning en begeleiding van de doelgroep met een grote afstand tot sport-bewegen vraagt aandacht, net zoals een aanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van ouderen.
Een verregaande samenwerking binnen de wijkpreventieketens is essentieel om de beweegnorm onder de doelgroep omhoog te brengen.

GEZONDE VOEDING

We besteden veel aandacht aan zowel ondervoeding als overgewicht (en obesitas). Want gezonde en verstandige voeding draagt bij aan de vitaliteit, gezondheid, lichamelijke weerstand en zo ook aan zelfredzaamheid. Ouderen die gezond en voedzaam eten, vallen minder en herstellen sneller na ziekte of een operatie.
We willen ondervoeding uiteraard zo tijdig mogelijk signaleren. De gemeente werkt nauw samen met Samergo, het Kenniscentrum Zorginnovatie van Hogeschool Rotterdam en de Diëtistencoalitie 010 (DC010). Samen hebben we het voedingspaspoort ontwikkeld. Dat draagt bij aan de bewustwording en signalering van ondervoeding. Met DC010 is dit paspoort eind 2020 eerst in Ommoord, Hoogvliet Noord en Charlois geïntroduceerd.
DC010 heeft het project in deze drie wijken succesvol afgerond en is begonnen met een stadsbrede aanpak. Het Voedingspaspoort010 en een signaalkaart voor ondervoeding worden intussen doorontwikkeld. Huisartsen krijgen een rol, eHealth-toepassingen worden geïntegreerd voor betere communicatie en het bereiken van meer groepen.
Ook is het signaleren van ondervoeding opgenomen in de welzijn- en Wmo-opdrachten. Medewerkers die met ouderen werken dienen zich te scholen. Hiervoor wordt onder andere eLearning ontwikkeld en beschikbaar gesteld.

Drie verpleeghuizen nemen op zes locaties deel aan een project om de kwaliteit van hun voedselaanbod te verbeteren. Dit project wordt begin 2022 afgerond en, indien de evaluatie aanleiding geeft, breed onder de aandacht gebracht bij andere verpleeghuizen. Bij de start en aan het eind wordt inzichtelijk gemaakt hoe het binnen de deelnemende zorglocaties gesteld is met de gezonde voeding. Hierbij worden de richtlijnen gehanteerd zoals die zijn gedefinieerd binnen de Schijf van Vijf.
Standaard wordt het aanbod (dranken, brood-, warme maaltijden en tussendoortjes) van één maand geanalyseerd. Op basis van de resultaten uit de startmeting is per locatie een verbeterplan opgesteld dat moet resulteren in minimaal het behalen van de doelstellingen. Het verbeterplan is vervolgens uitgevoerd en geborgd bij alle deelnemende zorglocaties. Zorgaanbieders worden ondersteund bij het implementeren, aan de hand van de Eten+Welzijn methodiek en de bijbehorende toolkit. Dit project moet structurele en duurzame verbetering op gang brengen binnen de verpleeghuizen.

VOEDINGSPASPOORT010

'Het mooie is dat wij verbinding konden maken tussen zorg, welzijn, mantelzorgers en uiteraard de ouderen zelf. Het gesprek over boodschappen en eten wordt nu door alle betrokkenen vaker gevoerd.'

Chantal van Heeswijk en Annemarie Leemans
Dietistencoalitie010

[1] *Project gesubsidieerd door ZonMw: door middel van een lerende aanpak en kennisuitwisseling met verschillende partners in de regio Rijnmond en Drechtsteden op zoek gaan naar effectieve interventies.*

VALPREVENTIE

Een val van een oudere heeft vaak grote gevolgen. Bijna de helft van de valongelukken gaat met letsel gepaard. Ouderen kunnen hierdoor hun mobiliteit en daarmee hun zelfredzaamheid tijdelijk of voorgoed verliezen.
Nu ouderen langer thuis blijven wonen, is goede voorlichting over valpreventie noodzakelijk. Naast bewegen en juiste voeding is het ook goed om spierversterkende oefeningen te doen. Die kunnen vallen voorkomen. Deze oefeningen maken onderdeel uit van de valpreventie-interventies die in Rotterdam zijn ontwikkeld en getest. Ze worden momenteel op meerdere plekken aangeboden. Het gaat om de programma's Thuis Onbezorgd Mobiel (TOM) en Minder vallen door meer bewegen.
'Minder vallen door meer bewegen' is ontwikkeld door Wmo Radar. Het is een laagdrempelige interventie, die wordt ingezet voor een bredere doelgroep. Ze heeft in de praktijk al veel mooie resultaten opgeleverd.
TOM is een initiatief van VeiligheidNL, Nutricia, Philips, zorgverzekeraar ONVZ en Purpose. Het aanbod van TOM is bewezen effectief en vrij intensief. Het richt zich op een kwetsbare doelgroep: ouderen met een verhoogd valrisico en een risico op ondervoeding.
De pilot van het valpreventie-project TOM in Het Lage Land is in 2020 positief geëvalueerd. Onderzoek laat een sterke verbetering zien in het fysieke functioneren van de deelnemende ouderen. Ook blijkt dat bij de deelnemers de angst om te vallen afneemt als ze sterker op hun benen staan. De deelnemers vinden dat de kwaliteit van leven aanzienlijk is verbeterd en ervaren - ook zes maanden na afloop - hun gezondheid als beter dan voor de start van TOM.
In Feijenoord loopt een nader onderzoek door VeiligheidNL. Daarbij staat centraal hoe het bereik van valpreventieprogramma's onder migranten en groepen met een lage sociaaleconomische status verbeterd kan worden. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van Senioren Sterker Maken.

THUIS ONBEZORGD MOBIEL

'Ik was zelf erg bang om te vallen, buiten, als het hard waaide of als het glad was. En daar ben ik nu toch een beetje van af.'

Deelnemer TOM

Beeld: Thuis Onbezorgd Mobiel (TOM)

DIGITAAL

Gedurende de lockdownperioden is met de landelijke TOM-partners een pilot voor een digitale 'TOM 1,5 m' gestart. Deze digitale variant werd minder gewaardeerd dan de fysieke cursus, zowel door deelnemers als door professionals. Dit kwam onder meer door het ontbreken van direct persoonlijk contact en de beperkte digitale vaardigheden van de ouderen. Het geven van individuele aanwijzingen en ondersteuning gedurende de oefeningen was eveneens lastiger.
Ook 'Minder vallen door meer bewegen' heeft digitale opvolging gekregen. In Kralingse Veer vond een cursus plaats. De filmpjes die voor dit digitale valpreventieprogramma zijn ontwikkeld, kunnen ook goed gebruikt worden als ondersteuningsmateriaal bij fysieke bijeenkomsten. Mooie voorbeelden zijn de groepen in Feijenoord en Delfshaven, die gezamenlijk de voorlichtingsfilmpjes bekijken en vervolgens onder begeleiding van de fysiotherapeut samen bewegen. In Feijenoord wordt dat afgesloten met een gezonde lunch. Fysieke bijeenkomsten hebben bij beide programma's de voorkeur, vanwege eerdergenoemde redenen.

ZORGVERZEKERAARS

De voorbereidingen voor drie nieuwe TOM-groepen zijn gestart in Feijenoord, Ommoord en Delfshaven. Bij twee daarvan werken we nauw samen met zorgverzekeraar VGZ. Voor deze twee groepen wordt bekeken hoe de inzet van de fysiotherapeut en de diëtiste vergoed kan worden vanuit de Zvw middelen. Dit is van groot belang voor de betaalbaarheid van een bredere inzet in de stad.
Voor TOM geldt dat door de hoge kosten de interventie ook in 2022 slechts voor een beperkt aantal ouderen in drie gebieden beschikbaar is. We streven naar een cofinanciering met zorgverzekeraars waardoor meer ouderen bereikt kunnen worden. 'Minder vallen door meer bewegen' daarentegen komt vanaf 2022 in alle gebieden beschikbaar. Momenteel worden voorbereidingen getroffen om de implementatie te ondersteunen zodat ouderen snel kunnen instromen. Elke valpartij is er een te veel.

EHEALTH

EHealth kan een bijdrage leveren aan de vitaliteit van Rotterdammers en die van de stad. Onze inzet is echter breder. We willen oudere Rotterdammers voorbereiden op een toekomst waarin technologie onherroepelijk een belangrijke rol gaat

spelen. Dat is niet tegen te houden. Als gevolg van COVID-19 heeft de digitalisering reeds een enorme vlucht genomen. Vooral het gebruik van toepassingen voor zorg op afstand is enorm toegenomen.
Ouderen komen vroeg of laat in aanraking met technologie. Het brengt gemak, veiligheid en comfort. Veel ouderen ervaren dat al. Maar het gaat ook gepaard met angst en onzekerheid: krijg ik nog wel de juiste zorg en kan ik het wel? Onze inzet is gericht op het stimuleren van het gebruik van eHealth door en voor ouderen. We hebben zowel zorg- en welzijnsaanbieders als Rotterdammers activiteiten aangeboden om hun kennis en vaardigheden te vergroten. Zorg- en welzijnsaanbieders werden ook met diverse subsidies ondersteund bij opschaling van eHealth-toepassingen, om zo samen met Rotterdammers meer ervaring op te doen.
Een aantal voorbeelden van belangrijke activiteiten uit deze fase zijn: de Digideal 010 subsidieregeling, activiteiten van de Rotterdam eHealth Agenda gericht op ouderen, waaronder diverse kennissessies, nieuwsbrieven en een uitgebreid cursusaanbod voor zorg- en welzijnsprofessionals en Rotterdammers.

COMFORTWONINGEN

De zorginnovatiewinkel was de eerste 'beleeflocatie' in Rotterdam waar ouderen kennis konden maken met eHealth. Op deze locatie zijn voorlichtingsdagen en TeaHealth bijeenkomsten georganiseerd voor inwoners (8), opleidingen voor DigiCoaches (4), er zijn vrijwilligers getraind (5 trainingen) en er is onderzoek uitgevoerd in samenwerking met het Albeda College.
Producten, kennis en expertise zijn gedeeld en overgedragen aan de opleiding en aan de Comfortwoningen. Met ingang van 2021 heeft de Havenpolikliniek immers de deuren gesloten. De zorginnovatiewinkel (Zorg van Nu) is verplaatst naar het Albeda College aan de Rosestraat op Zuid, waar eHealth tevens in het curriculum van de studenten staat. De winkel heeft aan de wieg gestaan van de Comfortwoningen in de verschillende gebieden.
In de Comfortwoningen, opgezet door welzijnspartijen, kunnen ouderen kennis maken met eHealth-toepassingen, waardoor ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. In alle gebieden krijgen ouderen hiertoe de mogelijkheid, vanuit de welzijnsopdracht. Er zijn nu Comfortwoningen gerealiseerd in Prinsenland, IJsselmonde, Delfshaven en eerdaags opent zo'n woning in Hoogvliet. In 2022 breiden we de mogelijkheden om laagdrempelig kennis te maken met eHealth uit naar veertien gebieden.
De 1,5 miljoen van de subsidie Stimulering eHealth thuis (SET), die naar Rotterdam is gehaald door een consortium waarin welzijnspartijen WmoRadar en Pit010 deelnemen, zal deze beweging versterken. Het doel van SET is ervoor te zorgen dat ouderen en mensen met een (risico op) chronische ziekte of beperking met een grotere kwaliteit van leven langer thuis kunnen wonen.
Dankzij de gemeentelijke Digideal subsidies, die als doel hadden de opschaling van eHealth te ondersteunen, hebben we 23 projecten bijgestaan. Van de 23 richten zich er vier specifiek op ouderen: digitale dagbesteding van Aafje, de digibeterkoffer van SOL, de Comfortwoning van WmoRadar en het project Virtuele thuiszorg van Lelie zorggroep. Het is een mooi resultaat.
De diverse platformen die de beweging naar eHealth hebben ondersteund zoals de Rotterdam eHealth Agenda en het netwerk Ontbijt Zorg Innovatie (vier keer per jaar) zijn zeer waardevol gebleken. De combinatie van ondersteuning, bewustwording, praktische hulp, de trainingen en cursussen rond eHealth en de ontmoetingen zorgen voor het juiste klimaat voor innovatie. We gaan hier dan ook mee door, want we zijn nog niet waar we zijn willen.
Ook zijn we in gesprek gegaan met de zorgverzekeraars over het beschikbaar maken van eHealth. Er zijn mede dankzij corona diverse toepassingen beschikbaar gekomen die worden vergoed, ook voor ouderen. Het gaat bijvoorbeeld om Dokter Tamara en Open Up. Bovendien zijn Open Up en Omgaan met Stress digitaal beschikbaar.
Om eHealth te kunnen laten vliegen moeten steeds meer partijen een visie ontwikkelen en daarnaar handelen. De Rotterdamse partners van welzijn en zorg hebben in ieder geval een dergelijke opdracht meegekregen in de aanbesteding Wmo en welzijn.
Daarnaast blijven we de komende perioden ook inzetten op de digitale vaardigheden van gebruikers (burgers en professionals). EHealth in de zorg biedt mooie kansen, maar om het tot een succes te maken moeten ouderen goede voorlichting en begeleiding krijgen. Daar zetten we de komende periode op in.

Samenvattend de belangrijkste resultaten van de pijler ‘Vitaal’

INFORMATIE EN ADVIES
- 7 Fitfestivals
- 24 x inzet gezondheidsbus – bereik zo’n 500 ouderen
- 24 ouderenadviseurs vitaal

BEWEEGAANBOD VOOR OUDEREN
- 5 Golden Sports
- Senior Games
- Balkonbeweegdag op 50 locaties (750 – 1000 deelnemers)
- 14 Walking sport groepen
- Stoelfit – schatting 1,2 miljoen keer bekeken

GEZONDE VOEDING – ONDERVOEDING
- Voedingspaspoort010
- Voorlichting ondervoeding 100+
- Verbeterd voedingsaanbod op 6 locaties – 3 verpleeghuizen
- eLearning ondervoeding

VALPREVENTIE
2 effectieve valpreventieprogramma’s
- Thuis onbezorgd mobiel
- Minder vallen door meer bewegen
- Beide met fysieke en digitale variant

EHEALTH
- Zorginnovatiewinkel; 8 voorlichtingsbijeenkomsten voor burgers, 4 opleidingen voor DigiCoaches, 5 trainingen eHealth-vrijwilligers, 5 themabijeenkomsten en onderzoeksprojecten rond eHealth in samenwerking met Albeda College.
- 4 Comfortwoningen (Pr. Alexander, IJsselmonde, Delfshaven en Hoogvliet (dec-jan opening))
- SET subsidie van 1,5 miljoen
- 4 x Digideal subsidie van 100.000 euro voor ouderen

PIJLER 2

ERTOE DOEN

PIJLER 2

ERTOE DOEN

Steeds meer ouderen zijn na hun pensioen nog jaren vitaal en ondernemend. Ze kunnen en willen actief blijven in de samenleving. Wij proberen ouderen te stimuleren hun talenten te benutten en te versterken en die in te zetten voor de Rotterdamse gemeenschap. Daarnaast voelt helaas een groot deel van de ouderen zich eenzaam. Om die eenzaamheid te bestrijden willen we onder meer de zingevingsactiviteiten versterken. Vooral in deze pijler is de impact van corona groot. Veel activiteiten zijn immers gebaseerd op persoonlijk contact tussen ouderen, vrijwilligers en professionals, al dan niet in groepsverband. Een groot deel moest worden stilgelegd of kon alleen in een andere vorm doorgang vinden. Door de pandemie zijn echter ook veel mooie nieuwe initiatieven ontstaan. Denk aan de balkonserenades, het spontaan bezorgen van maaltijden bij ouderen en aan buren die boodschappen voor elkaar doen.

De gemeente heeft samen met de welzijnsorganisaties de telefonische hulpdienst op gebiedsniveau in het leven geroepen, waardoor ouderen altijd kunnen rekenen op een luisterend oor. Ze kunnen er terecht met hun ondersteuningsvraag. Maatschappelijke organisaties hebben de telefonische buurtcirkels nieuw leven ingeblazen en er is een telefonische vorm voor zingevingsgesprekken ontwikkeld.
Deze zomer zijn de Huizen van de Wijk en het verenigingsleven van het slot gegaan. Ouderen konden groepsgewijs bij elkaar komen. Vanuit het programma zijn de lopende projecten weer opgestart.
In deze periode heeft VWS extra middelen voor de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen beschikbaar gesteld. Het geld is bedoeld om bestaande activiteiten een boost te geven of te verbreden, zodat de samenleving zich beter kan herstellen van corona. Daarbij hebben we specifiek aandacht besteed aan ouderen met een niet-westerse achtergrond en aan zingevingsvragen. Uit de monitor bleek namelijk dat vooral de emotionele eenzaamheid is toegenomen.

HUISBEZOEKEN 75+

De huisbezoeken 75+ maken sinds 2018 deel uit van de opdracht aan de welzijnsaanbieders in de veertien gebieden van Rotterdam. Vanaf 2019 is de focus van de huisbezoeken verlegd en worden ouderen eens in de twee jaar bezocht.
Er wordt sindsdien meer aandacht geschonken aan ouderen van wie de partner recent is overleden en aan oudere nieuwkomers in de wijk.
Vanwege corona was het lange tijd niet mogelijk om huisbezoeken af te leggen, dus is het aantal bezoeken gedaald. We hebben ingezet op gesprekken aan de voordeur. Het blijkt dat veel ouderen bereid zijn een kort gesprek aan de voordeur te voeren met de medewerker of vrijwilliger van de welzijnspartij. In 2020 hebben er zo'n 4.000 gesprekken aan de voordeur plaatsgevonden.

Eind 2020 is met prof. dr. Anja Machielse een verkorte vragenlijst ontwikkeld voor de gesprekken aan de voordeur. Deze lijst met zes vragen wordt vanaf 2021 door alle welzijnspartijen gebruikt. De laatste vraag op de lijst is of de oudere behoefte heeft aan een vervolggesprek in de vorm van een regulier huisbezoek.
De cijfers over het eerste halfjaar van 2021 laten het volgende beeld zien: er zijn circa 15.000 uitnodigingen voor een huisbezoek verstuurd, er hebben 365 reguliere huisbezoeken plaatsgevonden en er zijn zo'n 2.400 gesprekken gevoerd aan de voordeur. Bij ongeveer 500 ouderen heeft dit geleid tot een vervolgactie, zoals het toeleiden naar het wijkteam of naar activiteiten in de wijk.

EVALUEREN

Nu we aan het eind van de contractperiode met de welzijnsaanbieders komen (voorjaar 2022) is het ook tijd om de aanpak van de huisbezoeken te evalueren. We doen dat samen met coördinatoren van de welzijnspartijen en met prof. dr. Machielse. Onderdeel van de evaluatie is het verbeteren van de vragenlijst. De evaluatie begon in het laatste kwartaal van 2021 en wordt begin 2022 afgerond. De resultaten worden verwerkt bij de start van de nieuwe welzijnsopdrachten.
We verwachten dat de gesprekken aan de voordeur als onderdeel van de huisbezoeken blijven bestaan. De huisbezoeken 75+ zijn in de nieuwe welzijnsopdrachten veiliggesteld.
Er is in vier gebieden een pilot gedraaid om de resultaten en inzichten van de huisbezoeken in wijkrapportages te verwerken. Dat kan dienen als input voor de wijkagenda's en de wijkactieplannen. Vanuit deze pilots zou een ICT-tool worden ontwikkeld. Door corona is dit gestagneerd. Het aantal huisbezoeken liep terug en de prioriteiten zijn elders gelegd. Met de doorontwikkeling van de vragenlijst is het de vraag of de toekomstige lijst ook geschikt is voor het maken van wijkrapportages. We zullen hier aandacht voor houden.

COALITIE ERBIJ ROTTERDAM

Bij de aanpak van eenzaamheid is de Coalitie Erbij Rotterdam (CER) een belangrijke partner, ook in 2022. Jaarlijks zet de CER in op onder meer de activiteitenestafette, de Week tegen Eenzaamheid en de Kom Erbij Conferentie.
Rond het thema maatschappelijk betrokken ondernemen dagen wij ondernemers uit een bijdrage te leveren aan de aanpak van eenzaamheid. Bedrijven kunnen dat onder meer doen door het leveren van kennis, advies, denkkracht, faciliteiten en pr-ondersteuning. In 2022 organiseren wij een bijeenkomst om matches tussen bedrijven en organisaties te creëren, gesteund door de adviseur van de Nationale Coalitie Een tegen Eenzaamheid van het ministerie van VWS.
Vanuit kwaliteitsoogpunt en de doorontwikkeling faciliteert de CER een aantal lerende praktijken, te weten: zingeving, ouderen met een migratieachtergrond, het werken met de interventieprofielen van Anja Machielse, eenzaamheid en jongeren en huisbezoeken 75+. In de welzijnsopdracht is vastgelegd dat alle welzijnspartijen aan deze lerende praktijken deelnemen. Daarmee is een grote stap gezet in de verspreiding en toepassing van de opgedane kennis op deze terreinen. In 2021 zijn we begonnen met een ontwikkeltraject eenzaamheid onder jongeren. Dit traject loopt door in 2022. Een belangrijke reden hiervoor is de sterk toegenomen eenzaamheid onder jongeren (GGD-gezondheidsonderzoek 2020).

Prof. dr. Anja Machielse blijft de komende jaren betrokken bij de Rotterdamse eenzaamheidsaanpak. Haar bijzondere leerstoel Empowerment van Ouderen wordt voortgezet tot november 2025. Zij geldt als grote inspirator. Daarnaast zal prof. Machielse haar bijdrage leveren aan de nieuwe lerende praktijk 'Vitale woongemeenschappen i.o'. We willen met welzijnsorganisaties, woningbouwcorporaties en Opzoomer-Mee de ervaringen binnen vitale woongemeenschappen delen en verder ontwikkelen. Dat laatste geldt in bredere zin ook voor community-building.
Prof. Machielse is ook ambassadeur van Rotterdam bij congressen en bij de aanpak van eenzaamheid op landelijk niveau. Een belangrijke basis zijn de interventieprofielen, die zij heeft ontwikkeld.

INTERVENTIEPROFIELEN

Deze interventieprofielen zijn gebaseerd op vijftien jaar ervaring in het Rotterdamse op het gebied van sociaal isolement en eenzaamheid. De onderliggende casuïstiek betreft voor een groot deel ouderen met een niet-westerse achtergrond. Deze kennis en ervaring is door de CER gebundeld in een boekje dat professionals handvatten biedt om helder te krijgen welk type eenzaamheid aan de orde is en welke interventie daar het beste bij past.
De CER, professionals in de uitvoering, prof. Machielse, Movisie en de gemeente hebben aan de hand van deze profielen een training voor een brede groep gebruikers ontwikkeld. Professionals en gespecialiseerde vrijwilligers leren het type eenzaamheid goed te herkennen en krijgen handvatten om een passende interventie toe te passen. Dit is een mooie wisselwerking tussen praktijk, beleid en wetenschap.
Op 28 november 2021 hebben de eerste zestig professionals hun certificaat van deelname aan deze training ontvangen.
De training zal breed toegepast gaan worden; daartoe maken

Hardnekkigheid van de problematiek		**Behoeften en motivatie**	
		Gericht op sociale participatie	Niet (duidelijk) gericht op sociale participatie
Situationele problematiek	Actieve strategie	**Actieven**	**Geborgenen**
	Passieve strategie	**Achterblijvers**	**Afhankelijken**
Structurele problematiek	Actieve strategie	**Compenseerders**	**Buitenstaanders**
	Passieve strategie	**Hoopvollen**	**Overlevers**

Model interventieprofielen bij eenzaamheid en sociaal isolement van prof. dr. Anja Machielse

wij afspraken met de CER. In de welzijnsopdrachten voor 2022 en verder is als eis opgenomen dat voldoende medewerkers getraind dienen te zijn in het werken met deze interventieprofielen. Inmiddels is er ook landelijk belangstelling voor de training.

EENZAAMHEID

'In Rotterdam wordt werkenderwijs alles rondom eenzaamheid ontwikkeld, alles wordt geprobeerd, kennis gedeeld. Theorie en praktijk voeden elkaar.'

Prof. dr. Anja Machielse
Bijzonder hoogleraar Empowerment van Ouderen
Universiteit voor Humanistiek

SIGNAALPUNT TEGEN EENZAAMHEID

Sinds 2017 heeft Rotterdam Meld Isolement, waar professionals en intermediairs signalen kunnen afgeven. Sinds het derde kwartaal van 2019 kunnen ook bewoners hier telefonisch hun zorgen kwijt. In aansluiting op het programma Eén tegen Eenzaamheid is de naam van het meldpunt veranderd in Signaalpunt tegen Eenzaamheid. De welzijnsinstellingen pakken de signalen in hun gebied op en daar waar nodig schakelen zij het wijkteam in.
Het aantal signalen neemt af. In 2020 waren er 32 meldingen, waarvan 7 zelfmelders, 19 vanuit het netwerk en 6 door professionals. In 2021 zijn er tot en met oktober 26 meldingen, waarvan 11 zelfmelders, 13 vanuit het netwerk en 2 door professionals. Normaliter worden bij een (sterk) dalend aantal meldingen extra bijeenkomsten georganiseerd voor intermediairs op gebiedsniveau, maar dit was vanwege corona niet mogelijk.
Afgelopen jaar richtten de meeste partijen zich op de ouderen in de nieuwe en steeds wisselende coronasituatie. Door het alternatieve corona-aanbod in de verschillende gebieden bereikten de samenwerkende partijen veel nieuwe, nog onbekende bewoners met een hulpvraag. Bewoners die bijvoorbeeld eerst wat terughoudend waren, reageerden nu blij op de contacten en mogelijkheden.

In 2020 heeft er een pilot plaats gevonden in het gebied Hillegersberg/Schiebroek waarbij pakketbezorgers van PostNL zorgwekkende signalen konden doorgeven aan welzijnsorganisatie Dock via het Signaalpunt tegen Eenzaamheid (voorheen Meld Isolement). De pakketbezorgers kregen een training om zo goed mogelijk in te kunnen schatten wat zorgwekkende signalen zijn.
De pilot werd eind 2020 geëvalueerd. Besloten is om ondanks het tegenvallende aantal meldingen de pilot toch uit te breiden naar andere wijken. Het was de bedoeling dat dit medio juli 2021 zou starten. Helaas is er vertraging opgelopen omdat een AVG check nodig was.
Daarnaast loopt de opdracht om te komen tot een integraal meldpunt en een daarbij passend systeem. Het meldpunt isolement is hier ook een onderdeel van. De verwachting is dat de uitbreiding van de pilot met PostNL naar andere wijken begin 2022 start.

EXTRA INZET

Zoals benoemd heeft het ministerie van VWS extra middelen voor de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen beschikbaar gesteld. Voor de gemeente Rotterdam kwam in april 2021 circa € 1,1 miljoen beschikbaar. Samen met de CER hebben wij al haar leden en de organisaties die vanuit de pijler 'Ertoe doen' subsidie krijgen, uitgenodigd om hun voorstellen in te dienen. We konden zo'n 24 aanvragen honoreren.
Het gaat om een divers aanbod van activiteiten: extra inzet voor migrantenouderen, extra ontmoetingen en uitjes, activering van ouderen, het versterken van een gezonde leefstijl en empowerment, theateractiviteiten, zingeving, maatjesprojecten en samen eten. Er is bovendien speciale aandacht voor oudere mantelzorgers. In totaal zullen 8.000 tot 8.500 ouderen profijt hebben van dit extra aanbod.
Enkele interessante afgewezen projecten konden via het Sint Laurensfonds of via de beschikbare middelen vanuit ons programma alsnog worden gehonoreerd. De projecten zijn inmiddels allemaal gestart en lopen tot medio 2022.

ZINGEVING

We zien zingevingsactiviteiten als onderdeel van de preventieve aanpak. Daarbij is welzijn het voorportaal (0de-lijns) om zoveel mogelijk te voorkomen dat ouderen zwaardere zorg en ondersteuning nodig hebben. Met de inzet van vrijwilligers in de maatjesprojecten kan er bovendien veel meer massa worden gemaakt in het ondersteunen van ouderen met een hulpvraag. Het inschakelen van vrijwilligers draagt bij aan een 'inzet in gradaties', die maatwerk en efficiënte benutting van de professionele geestelijk verzorgers oplevert.
VWS volgt het Rotterdamse model - met name de inzet van vrijwilligers - met grote interesse. Rotterdam wordt landelijk als koploper gezien als het gaat om de aanpak rondom zingeving vanuit preventie en welzijn.
Bij de start van het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer is

de ambitie uitgesproken om een stedelijk dekkend netwerk van zingevingsactiviteiten te organiseren, gericht op ouderen met verschillende soorten zingevingsvragen, van licht tot zeer zwaar. Zo kunnen we voorkomen dat ouderen bij verlies structureel eenzaam worden.
In alle gebieden van de stad is momenteel een activiteitenaanbod beschikbaar. Het gaat om maatjesprojecten, face-to-face groepsgesprekken en/of telefonische groepsgesprekken. Deze aanpak is dankzij de subsidieregeling Geestelijke Verzorging vanuit het ministerie van VWS versterkt met professionele geestelijke verzorgers.
We zijn al in 2020 gestart en de samenwerking van de geestelijk verzorgers met professionals en de vrijwilligers heeft in 2021 verder vorm gekregen.
De organisaties die deze activiteiten aanbieden, hebben zich verenigd in het Centrum voor Levensvragen. Dat centrum heeft als doel het bieden van kwalitatief goede ondersteuning aan bewoners van Rotterdam en omstreken bij hun vragen, ongeacht levensovertuiging of religie. Het centrum werkt volgens het zogenaamde ABC-model, dat gebaseerd is op gradaties van ondersteuning:

- Aandacht geven: met behulp van (telefonische) groepsgesprekken (zoals Zin in het Leven en Steun bij Verlies en Rouw) en één op één gesprekken (het Goede Gesprek en Ouderdom komt met vragen)
- Begeleiding bieden: met behulp van maatjesprojecten
- Crisis verminderen: door middel van ondersteuning door een geestelijk verzorger[2]

Net als in 2020 konden tijdens een deel van het jaar door de coronamaatregelen geen, of beperkt, groepsbijeenkomsten plaatsvinden. In 2021 is daarom, als vervolg op het project UP!, Zin in Bellen ontwikkeld en gestart: telefonische groepsgesprekken voor ouderen. Dit project is inmiddels geleidelijk over de stad uitgerold. Er zijn 360 Rotterdammers mee bereikt.

ZINGEVING

‘Het leven stelt soms vragen die wat meer tijd kosten. Waarom word ik ineens ziek? Waarom moet ik mijn vrouw verliezen? Dat soort vragen hebben aandacht nodig.’

Irene van Binsbergen
Geestelijk verzorger bij maatjesproject ‘Het Goede Gesprek’.

EÉN SUBSIDIE

Inwoners in de hele stad kunnen deelnemen aan de groepsgesprekken ‘Ouderdom komt met vragen’. Ze worden door SPIOR gecoördineerd en richten zich op ouderen met een moslimachtergrond. Aan de gesprekken hebben driehonderd Rotterdammers deelgenomen.
Ook de groepsgesprekken over rouw en verlies (Humanitas) staan voor alle inwoners open. In 2012 zijn hiermee 110 Rotterdammers bereikt. De maatjesprojecten zijn in zeven van de veertien gebieden beschikbaar: in 2021 hebben ze 255 Rotterdammers bereikt. De groepsgesprekken Zin in Leven vinden in negen van de veertien gebieden plaats: in 2021 namen 435 Rotterdammers hieraan deel.
Vanaf 2022 zal de gemeentelijk subsidie voor zingevingsactiviteiten vanuit één stedelijke welzijnssubsidie aan het Centrum voor Levensvragen worden verstrekt. Het voordeel van één subsidie is een betere sturing op de doorontwikkeling van de inhoudelijke zingevingsactiviteiten en het stimuleren van een efficiëntere en waar mogelijk uniforme werkwijze in alle gebieden van de stad. Deze aanpak zingeving en rouwverwerking maakt deel uit van het Ouderenpakket en is daarmee vanaf 2022 gewaarborgd.
Welke invloed het coronavirus in 2022 op de activiteiten zal hebben, is lastig te voorspellen. Daarom zetten we extra in op een verdere uitrol over de stad van het project Zin in Bellen dat onafhankelijk van coronamaatregelen kan plaatsvinden. Mochten er in 2022 signalen komen dat er in een specifiek gebied behoefte is aan meer ondersteuning of een nieuwe vorm van hulp voor een specifieke groep, dan is er een flexbudget gereserveerd om daarop te kunnen inspelen.

JUISTE AANDACHT

‘Betekenisvol leven in de buurt’ (BLIB) is een project van Laurens, waarbij thuiszorgmedewerkers leren om sensitief te werken en alledaagse aandacht te geven aan cliënten (werken vanuit presentie). Het was de bedoeling dat Laurens ook thuiszorgmedewerkers (en mogelijk andere professionals) van andere organisaties zou trainen in de ouderenhubs.
Tijdens hun werk komen thuiszorgmedewerkers regelmatig in aanraking met de zingevings- en levensvragen van ouderen. Het is niet eenvoudig om daar op een goede manier mee om te gaan, terwijl de juiste aandacht voor dit soort vragen veel kan betekenen en vereenzaming kan voorkomen.
Door genoemde training leren thuiszorgmedewerkers hulpvragen rondom zingeving en eenzaamheid te signaleren, bespreekbaar te maken en mensen toe te leiden naar het beschikbare aanbod van het Centrum van Levensvragen.
Door de coronacrisis en de extreme druk op de zorg kon deze training helaas geen doorgang vinden in 2021. Zij bleek zich ook niet te lenen voor een digitale variant. In 2022 zal ze naar verwachting alsnog uitgevoerd kunnen worden.
Naar de vermindering van zorgkosten door zingevingsactiviteiten is geen onderzoek gedaan. Enerzijds niet omdat Motto Ecorys een MKBA-onderzoek heeft laten uitvoeren, maar ook omdat er een tweetal onderzoeken door ZonMw wordt

2 Geestelijke verzorging wordt door de Rijksoverheid gefinancierd.

uitgevoerd op dit terrein. Besloten is de resultaten hiervan af te wachten.

TALENTEN

Vanaf 2019 is verkend op welke wijze het onderdeel 'talenten ontdekken' toegevoegd zou kunnen worden aan de Fit-festivals in alle gebieden. Daartoe zijn verschillende talentenscans voor ouderen op hun bruikbaarheid getoetst.
Vanwege corona konden de festivals en een stedelijke talentenparade lange tijd niet doorgaan. Daarom is ingezet op een talentenkaravaan. Dit is een experimentele formule waarbij lokale partners op een kleinschalige manier en gebiedsgericht een evenement organiseren. Zij hebben gericht ouderen benaderd die zelf als voorbeeld willen en kunnen dienen, waarmee bezoekende leeftijdgenoten in gesprek kunnen gaan. Er zijn ook mooie filmpjes gemaakt, waarin deze ouderen als rolmodel fungeren. Die beelden worden gebruikt bij de communicatie rond de verschillende talentenkaravanen. (Zie: Tijdloos Talent – Talentenkaravaan - YouTube)
Naast de ouderen zelf zijn bij de karavanen verschillende organisaties aanwezig om mensen direct toe te leiden naar een activiteit (Lokale welzijnsorganisatie, Zorgzaam010) en naar andere verenigingen en organisaties. Maatwerk op basis van de lokale situatie.
Na de zomer is er in vijf gebieden een talentenkaravaan georganiseerd. Het aantal deelnemers per karavaan varieerde van circa twintig tot tachtig ouderen, van wie een aantal direct wilde deelnemen aan activiteiten. Een deel heeft ook een talentenscan voor ouderen gedaan. Zo'n scan en kennis van wat je zou willen, komen soms pas na meerdere gesprekken naar boven. Weten wat je wilt is één ding, maar het begeleiden naar een instelling, vereniging of organisatie vraagt ook tijd en aandacht.
Om dit proces goed te kunnen uitvoeren is eigenlijk een talentencoach nodig. Er zijn inmiddels meerdere scans beschikbaar en het is goed als tenminste één organisatie beschikt over zo'n functionaris, die op meerdere plaatsen en bij meerdere activiteiten aanwezig kan zijn. Op dit moment werken enkele partijen aan een voorstel om de functie van talentencoach te ontwikkelen. In 2022 verkennen we op welke manier de expertise gedeeld kan worden, zodat die in meerdere gebieden beschikbaar komt.
De opgave om aan de slag te gaan met talenten van ouderen is geborgd in de gebiedsopdracht welzijn 2022. Met de partijen verenigd in het 'netwerk tijdloos talent' evalueren wij de lokale activiteiten met het oog op de inzet in 2022.

EXPOSITIE

Een mooi voorbeeld waarbij we ouderen in staat hebben gesteld hun talenten te ontdekken is het project 'Schilder je mee'. In samenwerking met partners zijn ze dit jaar in staat gesteld om individueel kennis te maken met schildermogelijkheden van SKVR via OPEN Rotterdam. In totaal hebben zo'n honderd ouderen deelgenomen. Op 27 augustus 2021 konden ze tijdens een tijdelijke expositie het eigen werk en dat van anderen bewonderen.
Ouderen zijn ook doorgeleid naar schilderclubjes in de Huizen van de Wijk of naar de SKVR om verder aan de slag te gaan met hun talent. Kort na de zomer is een viertal nieuwe groepen gestart, omdat groepsgewijs werken stimulerender werkt. Hier doen ongeveer zestig ouderen aan mee, waaronder een Surinaamse en een Caribische groep. De geplande expositie in december 2021 is vanwege corona digitaal. Via OPEN Rotterdam wordt deze uitgezonden en ze kan via YouTube worden bekeken, interviews met enkele enthousiaste deelnemers incluis.
Als vervolg hierop willen we in bijvoorbeeld de ouderenhubs, een aantal Huizen van de Wijk en/of in seniorencomplexen werk maken van het inzetten van talenten voor elkaar, bijvoorbeeld met de methode Verborgen Talent en de cursus Ongekend Talent van Pluspunt. Vanwege corona moet deze vervolgstap in 2022 nog genomen worden.

OUD EN JONG

Om de contacten tussen generaties te bevorderen voeren de stadstrainers in Feijenoord het project Mijn Rotterdam uit. Ouderen worden hier uitgedaagd om hun talenten te onderzoeken en in te zetten voor het gebied. Zo geven ze gastlessen op scholen en organiseren ze wijkwandelingen. De ouderen zijn verenigd in de Mijn Generatieclub die in Feijenoord ook weer leeftijdgenoten uit de buurt aanspreekt om mee te doen.
Verder ondersteunen we Nieuw Netwerk Rotterdam (NNR) om contacten tussen jongeren en ouderen te bevorderen. De groepsactiviteiten zijn door corona noodgedwongen niet doorgegaan. In plaats hiervan hebben jongeren allerlei ondersteuning aan ouderen gegeven.
Stichting Senior en Student werft studenten, traint hen in het omgaan met ouderen en eenzaamheid en zorgt voor een match tussen student en een oudere met een praktische vraag. Het merendeel van de vragen heeft betrekking op digitale vaardigheden en is zo onderdeel van het project digitale inclusie. Jaarlijks bereikt de stichting sinds 2020 zo'n zestig ouderen.
In het kader van digitale vaardigheden is er een buddyproject voor ouderen met een niet-westerse achtergrond. Jongeren met een niet-westerse achtergrond maken ouderen met dezelfde achtergrond wegwijs. Dat is nu nog kleinschalig (tien matches in 2021), maar de bedoeling is om dit traject in 2022 verder te verbreden.
In 2019 /2020 wilden wij leden van Gilde Rotterdam lessen laten verzorgen in het kader van extra leertijd bij basisscholen op Zuid. Door de coronapandemie kregen scholen andere prioriteiten en durfden de ouderen van het Gilde Rotterdam niet voor groepen kinderen te gaan staan. Dit project is aanvankelijk on hold gezet. Nu de coronapandemie veel langer gaat duren hebben we besloten deze actie niet uit te voeren.
Over de mogelijkheden rond de inzet van ouderen bij het onderwijs op de Hogeschool Rotterdam is in het najaar van

2021 een verkenning geweest met diezelfde Hogeschool, NOOM, Genero, de Stichting OSO Rotterdam en de gemeente Rotterdam. De bereidheid van ouderen om zich in te zetten is groot, maar het moet gezien corona wel verantwoord zijn. Voor de Hogeschool is het belangrijk dat studenten samen met ouderen optrekken om de beeldvorming over ouderen bij studenten op een positieve manier te beïnvloeden. Te weinig studenten kiezen voor de ouderenzorg. De Hogeschool gaat samen met ouderenorganisaties en de gemeente een position paper schrijven met als doel een duurzame samenwerking te realiseren met ingang van het studiejaar 2022-2023. Een keuzevak voor studenten en een jaarlijks terugkerend symposium zullen onderdeel zijn van deze benadering.

KENNISBEHOUD

Rotterdam verliest veel kennis en ervaring bij een te grote uitstroom van oudere ambtenaren. Om die kennis en ervaring zo goed mogelijk te behouden voor de gemeentelijke organisaties is in 2021 een pilot bij PPMO-Frontlijn uitgevoerd onder vijftien werknemers van 58 jaar en ouder, die op relatief korte termijn de dienst gaan verlaten of reeds verlaten hebben. De betrokken werknemers, het management van PPMO-Frontlijn en HR waren positief over de aandacht voor dit vraagstuk. Werknemers geven aan dat ze het belangrijk vinden hun kennis en ervaring over te dragen aan jongere collega's. Dat kan door coaching, een dakpanconstructie bij inwerken, een collegetour en door oud-werknemers te betrekken bij de leerkringen van PPMO-Frontlijn. Door oud-werknemers te binden aan de organisatie en hen waar mogelijk in te zetten krijgt de gemeente extra mogelijkheden om de expertise vast te houden. Goed voor beide partijen.
PPMO-Frontlijn gaat hiermee aan de slag in haar eigen personeelsbeleid. HR zal relevante informatie voor toekomstige oud-werknemers bundelen en ondersteunt managers om de goede vragen te stellen tijdens de reguliere personeelsgesprekken van deze groep werknemers.
Als vervolgstap zullen in het managementteam van HR en in de concerndirectie de uitkomsten van deze pilot worden besproken zodat waar nodig ook concernbrede maatregelen genomen kunnen worden.
Als gemeente vinden we dat we eerst zelf stappen moeten zetten alvorens wij bedrijven kunnen aansporen om hun oudere werknemers voor te bereiden op het leven na hun pensioen.

GEMEENSCHAPPEN

Onderdeel uitmaken van een gemeenschap, het gevoel hebben ergens bij te horen en hierbij van betekenis te kunnen zijn, is voor veel ouderen belangrijk. Vanuit het programma wordt daarom ingezet op het versterken van gemeenschappen van en voor ouderen of wel community building. Er is een model beschikbaar om verschillende vormen van communities te faciliteren en/of te versterken. Voor welzijnswerkers en andere professionals is dit model handig om te komen tot de juiste vorm van ondersteuning en begeleiding. Met de CER zijn de mogelijkheden om het model in een workshop aan te bieden verkend, maar we hebben dit vanwege de coronapandemie on hold moeten zetten.
Het onderzoeken van de wensen en behoeften van ouderen, is de eerste stap bij het bouwen van zo'n community. Daarop zetten we dan ook in, samen met de partners.
Communities bestaan niet alleen uit ouderen in een ouderencomplex, maar ook uit ouderen die buiten het complex wonen. Vanuit die benaderingswijze komen 'werkenderwijs' de behoeften en wensen van ouderen in beeld en volgt een praktische oplossing. De essentie van een community is gericht op een groep mensen die samenkomt, op de duurzaamheid, het bijeenkomen vanwege een gemeenschappelijke reden, de verbinding tussen deelnemers, het vertrouwen en de actieve bijdrage aan de groep. Dit is wat een community onderscheidt van eenmalige activiteiten.
Communities rond grote evenementen organiseren (CHIO en ABN/AMRO-tennistoernooi) was vanwege de coronapandemie geen optie. Wij volgen de ontwikkelingen en bezien samen met de CER of een dergelijk project in 2022 rondom het CHIO wel mogelijk is.
Later meer over het vormen van vitale woongemeenschappen en 'community building'.

DIGITALE VAARDIGHEDEN

We streven ernaar dat alle ouderen (55+) die mee willen of moeten doen, ook deel kunnen nemen aan de digitale samenleving. Dat doen we door hulp bij het vergroten van de basisvaardigheden en het bieden van digitale ondersteuning. Het project Digitale Inclusie 55+ wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door de bibliotheek Rotterdam. In 2019 hebben partijen een samenwerkingsverklaring ondertekend welke in 2020 uitgebreid is tot ruim dertig partners. Er zijn resultaten geboekt op vier doelstellingen.

1. Het vergroten van de digitale zelfredzaamheid van de ouderen, door aanvullend op het reguliere aanbod extra pilots op te starten en initiatieven in Rotterdam te ondersteunen. In 2020 is met zeven digitale projecten begonnen. COVID-19 heeft het uitrollen van de projecten vertraagd. In 2021 is het aantal pilots uitgebreid. Ze richten zich op het motiveren van ouderen, het wegnemen van drempels, het versterken van de vaardigheden van ouderen en begeleiden bij het gebruik. Pilots die in 2021 zijn aangeboden zijn:
   - Digitest: waarbij de ouderen spelenderwijs leren wat er mogelijk is.
   - Digimenu: een menukaart met laagdrempelige workshops om ervaring op te doen.
   - Digitaal informatiepunt: er is een laagdrempelige en toegankelijke plek ontworpen om ouderen te helpen bij het ontdekken van hun digitale vraag. Getrainde vrijwilligers staan hier klaar om te kijken wat het beste aanbod is voor de ouderen, waarbij ze direct verder worden geholpen.
   - Hardware challenge: dit project zorgt ervoor dat ouderen, die niet de mogelijkheid hebben om hardware aan te

schaffen, dit kunnen lenen voor een bepaalde duur. Deze pilot is in november gestart.
- Cultuursensitieve digicoaches: jongeren met een migratieachtergrond gaan ouderen in hun eigen taal ondersteunen bij digitale vragen.
- Beeldbellen met onder anderen de huisarts: patiënten van huisartsen worden hierin ondersteund.
- Online bankieren: samen met enkele banken worden ouderen geholpen bij vragen rondom internetbankieren.
- In het Digicafé kunnen ouderen verder oefenen en met geleerde vaardigheden met andere ouderen aan de slag gaan.

Tot en met Q3 is het aantal bereikte ouderen 2040. De verwachting is dat er in het laatste kwartaal van 2021 nog meer ouderen bereikt kunnen worden. Dit hangt wel af van de COVID-maatregelen.

2. Het opzetten van een stedelijk en gebiedsgericht fijnmazig samenwerkingsverband gericht op digitale inclusie. Dit jaar is verder geïnvesteerd in de samenwerking. Onder meer door:
   - Het ontwikkelen van een kennisbank waarmee cursusmateriaal beschikbaar gesteld wordt.
   - Het realiseren van een online platform voor het digitale aanbod, zodat het aanbod voor burgers maar ook voor professionals inzichtelijk is.
   - Inzet op een gebiedsgericht netwerk om samen met de partners in drie gebieden een basisinfrastructuur neer te zetten om de Rotterdamse ouderen te ondersteunen bij hun digitale uitdagingen. De drie gebieden zijn Delfshaven, Pr. Alexander en IJsselmonde.
3. Een kwaliteitsslag in de ondersteuning van ouderen bij het vergroten van de digitale vaardigheden door samenwerking tussen partners te stimuleren en benodigde kennis, expertise en hulpmiddelen te faciliteren.
   - Toolkit: Op 17 december 2021 staat een netwerkbijeenkomst gepland waarbij de ontwikkelde gereedschapskist aan partijen wordt aangeboden om lokaal een workshop te geven aan ouderen.
   - In drie gebieden zijn professionals getraind van verschillende organisaties rondom vraaggericht werken, het vergroten van de didactische vaardigheden en het leren werken met het ontwikkelde didactisch materiaal.
4. Voor ouderen die zelf onvoldoende digitaal vaardig zijn, is er op 23 november een toeslagen- en kwijtscheldingsdag geweest. Tijdens deze dag zijn 114 ouderen geholpen met het aanvragen van toeslagen en kwijtschelding.

Hiernaast is door de bibliotheek snel ingezet op het helpen van ouderen bij het downloaden van de QR-code op hun smartphone of bij het aanvragen van een papieren bewijs van inenting. In twee maanden tijd zijn 828 ouderen bij de bibliotheek bereikt en twintig via welzijn.
Er zijn nog andere initiatieven te noemen. Ook Nieuw Netwerk Rotterdam ondersteunt ouderen bij hun digitale vaardigheden. Daarnaast is het UVV bezig met ondersteuning van ouderen met het Digimaatje. Dit maatje heeft bijna 300 ouderen bereikt.
En dan is er nog de Stichting Senior en Student die jong en oud aan elkaar koppelt, waarbij de student gedurende een half jaar wekelijks aan huis komt voor onder meer ondersteuning bij digitale vragen. Zij bereikte in 2021 59 ouderen.
In samenwerking met de afdeling Veilig van cluster Dienstverlening is een korte theatervoorstelling over veilig internetten ontwikkeld: 'De kleinste privacy show'. Er zijn vier voorstellingen gegeven waarmee 155 ouderen zijn bereikt, waarbij thema's als wachtwoorden en phishing op een ludieke manier werden toegelicht. Het was gericht op ouderen, maar ook professionals hebben de voorstellingen bezocht. Aansluitend aan de voorstelling was er een kleine informatiemarkt georganiseerd.
Digitale inclusie 55+ is onderdeel van het ouderenpakket. Het digitaal vaardiger maken van ouderen is opgenomen in de welzijnsopdracht vanaf 2022. Doel is dat welzijn door haar inzet in elk gebied jaarlijks vijf procent van de ouderen (55+) bereikt. De bibliotheek krijgt ook volgend jaar de opdracht om regie te voeren over de digitale inclusie en het netwerk.

SAMEN ETEN

Voor ouderen heeft samen eten sociale meerwaarde en het draagt bij aan gezond eten. Reden om het, zoals geformuleerd in de visie 'Rotterdammers eten samen', stadsbreed te stimuleren.
In Rotterdam zijn er allerlei mogelijkheden voor inwoners om met elkaar een betaalbare maaltijd te nuttigen. Begin 2020 is in vier seniorencomplexen in de ouderenhubs Hoogvliet en Het Lage Land/Prinsenland een pilot rond samen eten gestart. Het enthousiasme bleek groot. Per eetbijeenkomst waren er vijftien tot veertig bewoners aanwezig. Door corona kwamen de eetsessies stil te liggen.
Voor dit jaar stonden twee nieuwe pilots gepland in seniorencomplexen (in IJsselmonde en Kralingen Crooswijk). De insteek was om in te zetten op samen eten in bijvoorbeeld kleine groepjes, bij elkaar thuis of in de buurt, om zo mensen te bereiken die vereenzamen. Onder voorbehoud van de COVID-maatregelen starten PIT010 en OpzoomerMee in IJsselmonde in december met de pilot. In Kralingen-Crooswijk werken Dock en OpzoomerMee aan een plan van aanpak om in januari te starten.
Vanuit de VWS-middelen is er een project rond samen eten gefinancierd in Schiebroek/Hillegersberg. In vier complexen (Borghave, De Kleyburg, Maria Moll en Jacq. Dutilhhuis) is een start gemaakt en wordt samen gegeten.
In de nieuwe welzijnsopdracht vanaf juni 2022 zetten we in alle gebieden in op het stimuleren van samen eten rond seniorencomplexen. Daarbij zijn de belangrijkste uitgangspunten: de behoeften bij de bewoners, de mogelijkheden op de locatie en de kans het zoveel mogelijk door bewoners zelf te laten organiseren.

WEERBAARHEID

De weerbaarheidstrainingen voor ouderen hebben in coronatijd beperkt plaatsgevonden. Het ging om zo'n tien trainingen, waaraan ruim 150 ouderen hebben deelgenomen. De trainingen die gepland stonden in het najaar moesten deels vanwege nieuwe maatregelen worden afgezegd. Als alternatief ontwikkelde de directie Veiligheid een spel. Hiermee kan in kleine groepen ouderen aandacht worden gegeven aan de belangrijke thema's op het terrein van veiligheid en weerbaarheid. Iedere welzijnspartij heeft twee spellen ontvangen. De ervaringen met het gebruik van het spel zijn positief.
Ook in 2022 worden weerbaarheidstrainingen georganiseerd. Dit is in de nieuwe welzijnsopdracht geborgd.

GEBIEDSGIDSEN

Jaarlijks verschijnt er in ieder gebied een nieuwe gebiedsgids 'Actief in de Wijk' waarin het totale aanbod voor ouderen is opgenomen. Deze gebiedsgids wordt verspreid onder alle huishoudens van 65 jaar en ouder. Zo worden alle circa 100.000 zelfstandig wonende ouderen in Rotterdam bereikt. In 2019/2020 is het cultuuraanbod in samenwerking met de afdeling cultuur (stedelijk aanbod) en de cultuurscouts (gebiedsaanbod) geïnventariseerd. Vanaf 2020 is dit opgenomen in alle nieuwe gebiedsgidsen. Ook zijn in 2020 de mogelijkheden voor het gebruik van maaltijden in onder meer de Huizen van de Wijk, in kerken, via couleur locale, bij restaurants Van Harto, wijkrestaurants, en dergelijke geïnventariseerd. Tevens zijn de online platforms en initiatieven als samen eten in huiskamers verzameld. Al deze mogelijkheden zijn opgenomen in alle gebiedsgidsen die in 2021 zijn verschenen en verspreid. In de nieuwe gebiedsgidsen in 2021 is ook informatie over het nieuwe Rotterdamse ouderenpakket opgenomen.
De Huizen van de Wijk zijn wisselend en in verschillende mate geopend gedurende de coronapandemie. Het digitaal delen van succesvol aanbod is nog niet gebeurd. Inzet op activiteiten die wel konden doorgaan had in de verschillende gebieden de hoogste prioriteit.

Beeld: Peggy van Mosselaar

Samenvattend de belangrijkste resultaten van de pijler 'Ertoe doen'

AANPAK EENZAAMHEID

- Huisbezoeken 75+
  - 2018: ca 32.000 uitnodigingen, ca. 9.000 huis-bezoeken en 1.900 ouderen kregen een vervolgactie
  - 2019: ca 19.700 uitnodigingen, ca. 2.750 huis-bezoeken en 900 ouderen kregen een vervolgactie
  - 2020: ca 19.000 uitnodigingen, ca. 1.260 huis-bezoeken en 775 ouderen kregen een vervolgactie en 4.000 gesprekken aan de voordeur.
  - 2021 (eerste half jaar): ca. 15.000 uitnodigingen, 365 reguliere huisbezoeken, ca. 2.400 gesprekken aan de voordeur, en ca. 500 ouderen kregen een vervolgactie
- 60 professionals getraind in interventieprofielen
- Inzet hoogleraar empowerment van ouderen tot 2025
- Meldisolement – integraal meldpunt
- 24 projecten ter bestrijding eenzaamheid (VWS)

DIGITALE INCLUSIE

- Netwerk digitale inclusie van 32 partners
- Gebiedsgerichte aanpak/ontwikkelen basis-infrastructuur in drie gebieden
- Toeslagen- en kwijtscheldingsdag - bereik 114 ouderen (2021)
- Toolkit lesmateriaal
- Nieuw aanbod voor digitale inclusie: Digitest, Digi-menu, inzet cultuursensitieve digicoaches, kennisbank, digitale informatiepunt, hardware challenge
- 2.040 ouderen bereikt met digitale inclusie (2021 t/m september)
- 848 ouderen ondersteund met installatie coronabewijs/ aanvragen papieren bewijs
- 3 trainingen professionals (bereik 30)
- 359 ouderen kregen een maatje

ZINGEVING EN ROUWVERWERKING

- Stadsbreed aanbod zingeving
- Centrum voor Levensvragen (samenwerkende organisaties)
- Divers aanbod: maatjesprojecten, groeps-bijeenkomsten, telefonische gespreksgroepen en geestelijke verzorging
  - 360 ouderen bereikt met Zin in Bellen
  - 300 ouderen met moslimachtergrond bereikt met Ouderdom komt met vragen - groepsgesprekken
  - 110 ouderen bereikt met Rouw en verlies - groeps-gesprekken
  - 255 ouderen bereikt met maatjesprojecten
  - 435 ouderen bereikt met Zin in Leven – groeps-gesprekken

WEERBAARHEID

- Trainingen veiligheid en weerbaarheid + spel ontwikkeld
- Ca 10 trainingen (bereik 150 ouderen)

SAMEN ETEN

- Pilots in Het Lage Land, Hoogvliet, Crooswijk en IJsselmonde (in voorbereiding)

SOCIALE HULPDIENST

- Coronanummer via 14-010 (2077 keer in 2020, 795 in 2021 tot 28 november)[3]

TALENTEN VERSTERKEN EN BENUTTEN

- Verschillende talentenscans geschikt voor ouderen
- Netwerk tijdloos Talent met:
  - 5 talentenkaravanen: inzet rolmodellen
  - Start pilot inzet talentencoach
- 160 mensen ontdekten hun talent in 'Schilder je mee'
- Bevindingen pilot PPMO-frontlijn behoud kennis en vaardigheden oudere ambtenaren.

[3] *Het is niet bekend hoeveel ouderen het directe nummer van welzijn hebben gebeld, dit is niet geregistreerd.*

PIJLER 3

WONEN EN WOONOMGEVING

PIJLER 3

WONEN EN WOONOMGEVING

Veel ouderen willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen, dichtbij voorzieningen en sociale contacten, ook wanneer hun zorgbehoefte toeneemt. Het is onze doelstelling dat iedere Rotterdammer zoveel mogelijk in zijn eigen wijk oud kan worden. In de eigen woning of, als die woning niet geschikt is of niet geschikt gemaakt kan worden, in een andere wél geschikte woning in de eigen wijk. We zetten in op voldoende geschikte woningen voor ouderen, zelfstandig maar ook in de vorm van woon(zorg)concepten.

LANGER THUIS AKKOORD 2020-2025

Op 17 februari 2020 hebben 42 partijen het Langer Thuis Akkoord 2020-2025 ondertekend. Het gaat om woningcorporaties, ouderenbonden, ontwikkelaars, beleggers, gemeente, welzijns- en zorgorganisaties. Het doel van het Langer Thuis Akkoord is om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woonopgave voor ouderen tegemoet te komen, waar mogelijk te versnellen of doorbraken te forceren. Een geschikte levensloopbestendige woningvoorraad is randvoorwaardelijk voor een integrale aanpak van wonen, welzijn en zorg.
Het Langer Thuis Akkoord is uitgewerkt langs vier sporen die ervoor moeten zorgen dat het voor Rotterdammers makkelijker en prettiger wordt om langer zelfstandig te blijven wonen in de eigen wijk. Het betreft een breed scala aan acties voor de korte en lange termijn. Het akkoord loopt tot eind 2025. De planning voor woningbouw en gebiedsontwikkeling overstijgt de duur van een collegeperiode.
We nemen u mee langs de vier sporen.

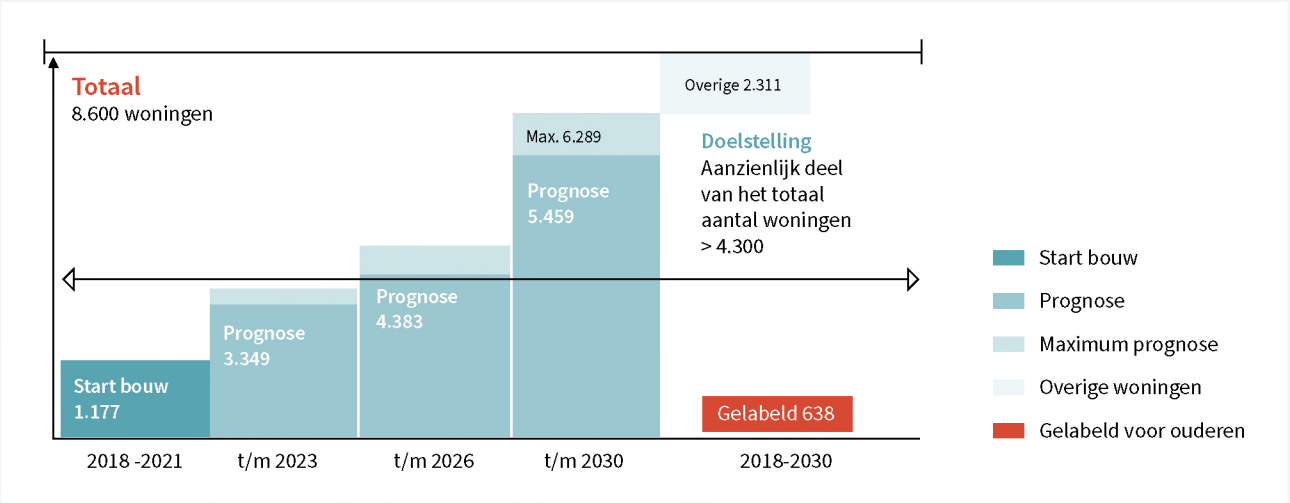
SPOOR 1:
REALISEREN LEVENSLOOPBESTENDIGE WONINGEN

We hebben de ambitie om voor 2030 8.400 woningen in het sociale segment te bouwen, waarvan het merendeel geschikt is voor of gericht op ouderen. Dat betekent 4.300 woningen of meer.
Voor deze woningen hanteren we de definitie ‘lift-ontsloten appartementen, niet specifiek bestemd voor een andere doelgroep, zoals jongeren’. Veel nieuwbouwwoningen voldoen aan deze omschrijving.
Onderstaande prognose laat zien dat 5.459 woningen in het sociale segment geschikt zijn voor ouderen. De maximale prognose is 6.289. Met het waarmaken van de ambitie uit het Langer Thuis Akkoord liggen we dus op koers. De monitor in Q2 2020 liet een prognose zien van 4.550 woningen in het sociale segment. De huidige prognose laat een toename van 1.739 zien. Er is hard gewerkt aan het concretiseren van het planaanbod.

Corporaties werken hard aan de woningopgave. Zo bouwt Ressort Wonen 44 seniorenappartementen in Rozenburg en Woningbouwvereniging Hoek van Holland 76 seniorenappartementen in Hoek van Holland.
Ook heeft de gemeente in de zomer van 2021 een aanvraag ingediend bij de provincie Zuid-Holland voor een subsidie voor het project Simeon en Anna van MaasWonen . Dan gaat het om het versneld bouwen van een woonvorm voor senioren met een gemeenschappelijke ruimte. Dit project bestaat uit 130 intramurale zorgwoningen en 270 seniorenwoningen in Rotterdam-Zuid. In november is bekend geworden dat hiervoor een subsidie van €250.000 is toegekend.

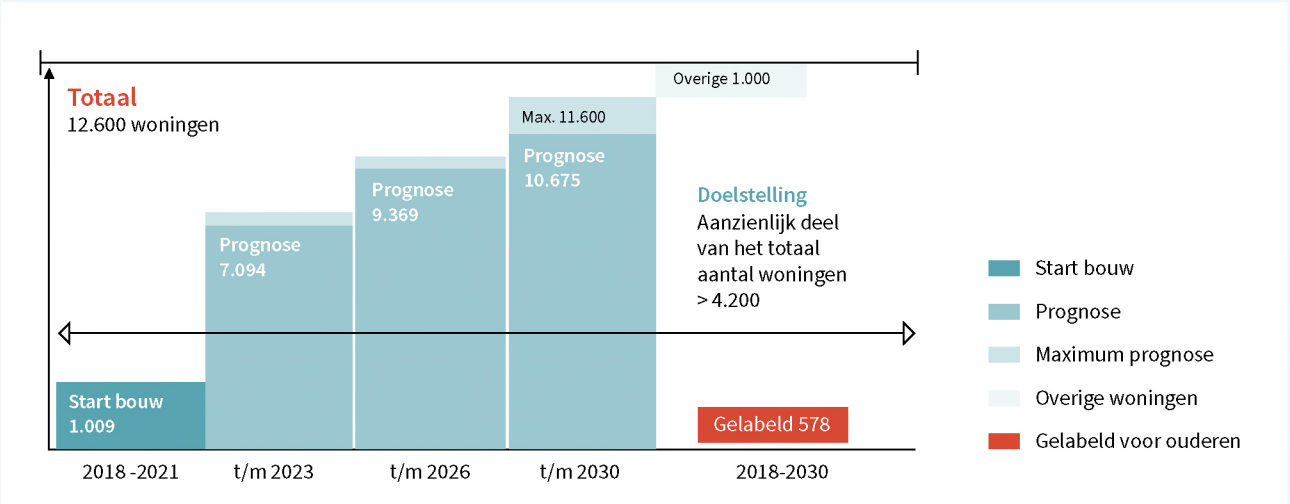

Bronvermelding: Zonnige kennismaking van wethouder Kurvers met WVH en de Hoek - Woningbouwvereniging Hoek van Holland (wvhwonen.nl).

Prognose nieuwbouw sociale woningen geschikt voor ouderen tot 2030

In het Langer Thuis Akkoord is voor het middensegment de ambitie opgenomen dat een aanzienlijk deel van de opgave van 12.600 woningen (nieuwbouw) tot 2030 geschikt is voor ouderen. Dit betekent: meer dan 4.200. De prognose komt uit op 10.675 woningen die geschikt zijn voor ouderen, de maximale prognose is 11.600. Ook hier liggen we dus goed op koers.

Prognose nieuwbouw middensegment woningen geschikt voor ouderen tot 2030

Verder heeft de gemeente vijf locaties aangewezen voor woonzorgconcepten in het midden- en hogere segment in december 2020. Alle locaties staan open voor alle ontwikkelaars. Voor deze locaties wordt nu gewerkt aan een marktbenaderingsstrategie. In maart 2022 komt de eerste tender op de markt: Schuttersveld.

PLANNING

Schuttersveld:
Tender gaat uit in maart 2022

Schiehaven Noord:
Marktbenaderingsstrategie Q2 2022 gereed.
Op basis hiervan wordt de tender uitgezet.

Rijnhaven:
Marktbenaderingsstrategie Q2 2022 gereed.
Op basis hiervan worden tenders uitgezet.

Centrumontwikkeling IJsselmonde:
Marktbenaderingsstrategie Q3 2022 gereed.
Op basis hiervan worden tenders uitgezet.

Merwe-vierhavens:
Marktbenaderingsstrategie gereed Q4 2022.
Op basis hiervan worden tenders uitgezet.

We liggen in ons streven om levensloopbestendige woningen te realiseren beter op koers dan eind 2020. Dit komt door het preciezer invullen van de prognose van geplande woningen.

GERICHT LABELEN

In de nieuwbouwplannen voor de periode 2018-2030 zijn in het sociale segment 638 woningen voor ouderen gelabeld en in het middensegment 578. Ook lopen er op dit moment volop verkenningen door de markt, corporaties en de gemeente om woningen te bestemmen voor senioren. Zo verkent Havensteden locaties in het centrum en in het oude Noorden, en Woonstad de locatie Odeon. Tevens zijn er verkenningen voor de GGD-locatie door AM en Feijenoord City door Heijmans en AM.

Ook binnen de bestaande woningvoorraad kijken we naar mogelijkheden. We doen onderzoek en maken afspraken met corporaties en ontwikkelaars over het labelen van woningen voor ouderen. Specifiek voor wijken en gebieden waar een tekort is aan geschikte ouderenwoningen zoals Centrum, Delfshaven, Feijenoord, Overschie, Kralingen-Crooswijk en de kleine kernen.
De druk op de woningmarkt is voor alle doelgroepen groot. Daarom labelen we gericht en gaan we daar samen met de corporaties zorgvuldig en gedoseerd mee om. Ook kijken we of er door middel van aanpassingen meer woningen geschikt gemaakt kunnen worden om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Hiervoor worden vanuit de Wmo individuele aanpassingen verstrekt. Denk aan trapliften, hellingbanen, elektrische deuropeners etc.
We zien een stijgende lijn in het aantal Wmo-woning-aanpassingen die de gemeente jaarlijks verstrekt. Dit komt onder andere door versoepelingen in ons eigen beleid, waardoor men nu eerder een woningaanpassing krijgt om langer zelfstandig te kunnen wonen dan een paar jaar geleden.

Daarnaast nemen corporaties, wanneer ze complexen renoveren en verduurzamen, ook de vraag mee naar woning-aanpassingen die de toe- en doorgankelijkheid verbeteren. Ze voeren bovendien zelf aanpassingen uit.

Verder heeft de gemeente in 2021 voor de derde keer een subsidie van €500.000 voor collectieve woningaanpassingen verstrekt. De subsidie, die eerder alleen was gericht op scootmobielstallingen, is nu uitgebreid en ook aan te vragen voor andere collectieve aanpassingen, denk aan het ophogen van de galerij of het plaatsen van elektrische deurdrangers. Hierover later meer.
Er wordt dus op verschillende manier gewerkt aan het realiseren van meer woningaanpassingen en daarmee aan meer geschikte woningen voor ouderen, zowel in de oude stadswijken als in andere wijken

BLIJVERSLENING

In 2019 is onderzoek gedaan naar de invoering van de blijverslening. Na zorgvuldig onderzoek is toen besloten om deze lening niet in Rotterdam in te voeren. Dit instrument is slechts in een aantal kleinere gemeenten ingevoerd. Daar is gebleken dat er heel weinig gebruik van wordt gemaakt. Verder zijn er binnen de Wmo al veel mogelijkheden voor woningaanpassingen.
Wij zetten in op het toevoegen van levensloopgeschikte woningen voor ouderen zodat er uiteindelijk in alle wijken voldoende geschikt aanbod is om naar toe te verhuizen.

SPOOR 2:
LANGER ZELFSTANDIG WONEN IN DE WIJK

We werken samen met onze partners aan het realiseren van vijf seniorvriendelijke wijken: in Hoogvliet, IJsselmonde, Crooswijk, Prinsenland/Het Lage Land en Ommoord. In deze wijken draait het om een integrale benadering van wonen, zorg en welzijn. We willen bovendien een toegankelijke buitenruimte. Meer over de resultaten bij de pijler Zorg en ondersteuning.

Om de doorstroming naar meer passende huisvesting te bevorderen zijn in 2020 de gemeente Rotterdam, Maaskoepel, Vestia, Woonstad Rotterdam, Woonbron, Havensteder en SOR gezamenlijk gestart met een seniorenmakelaar. Het doel van de seniorenmakelaar is mensen tijdig te laten nadenken over

hun toekomstige woonsituatie. Daarnaast kan de senioren makelaar helpen bij praktische zaken in de zoektocht naar een geschikte woning en rondom de verhuizing zelf. De meerwaarde van de seniorenmakelaar zit vooral in het feit dat mensen ook over verschillende corporaties heen kunnen verhuizen.
Na dit eerste jaar is gebleken dat er grote behoefte bestaat aan een persoonlijk aanspreekpunt en persoonlijke hulp en begeleiding. Daarom is er in 2021 een tweede seniorenmakelaar gestart. Beiden werken nu samen voor heel Rotterdam. Gezien het succes van de seniorenmakelaar is besloten om het project in ieder geval voor twee jaar te verlengen. Daarnaast is MaasWonen ook aangesloten. Bovendien hebben enkele corporaties – MaasWonen, SOR en Woonstad – medewerkers die specifiek tot taak hebben senioren te ondersteunen met de zoektocht naar of het tijdig gaan zoeken naar een geschikte woning.

In 2019 zijn we gestart met het project om Woonnet Rijnmond gebruiksvriendelijker te maken. Hierbij passen we de Design Thinking methode toe. In dit project werkten we aanvankelijk samen met de Haagse Hogeschool. Helaas heeft het door corona vertraging opgelopen. De testpanels met ouderen konden niet bij elkaar komen om de website te testen.
In de zomer van 2021 is het project weer gestart. Ditmaal in samenwerking met onderzoeksbureau KWH (kwaliteitscentrum voor woningcorporaties). In december worden er twee klantarena's georganiseerd waarbij twaalf senioren worden geïnterviewd op basis van de onderzoeksresultaten tot nu toe. Vervolgens gaat het designsprintteam aan de slag met de ideeën van de ouderen en andere belanghebbenden en worden aanpassingen doorgevoerd op de website.

Via verschillende kanalen en middelen streven we ernaar om de ouderen bewust te maken van hun toekomstige woonwensen en woonsituatie. Hiermee willen we bereiken dat mensen tijdig verhuizen: van noodverhuizing naar wensverhuizing.

- Digitaal: via WoonnetRijnmond en de site woneninRotterdam.nl. Hier worden bijvoorbeeld projecten voor seniorenwoningen uitgelicht en worden interviews geplaatst met mensen die al verhuisd zijn.
- In de stadskrant verschijnen regelmatig artikelen over dit onderwerp.
- Via voorlichtingsbijeenkomsten van de seniorenmakelaars
- Via de partners van het Langer Thuis Akkoord die hun eigen communicatiemiddelen inzetten, denk aan website, huurdersmagazine en gericht klantcontact.
- Woonstad Rotterdam, Havensteder en de SOR hebben een pilot in Prinsenland/Het Lage Land. Deze is erop gericht om senioren tijdig te laten nadenken over hun (toekomstige) woonwensen en hen ook te begeleiden in het verwezenlijken van deze wens.

LANGER ZELFSTANDIG WONEN

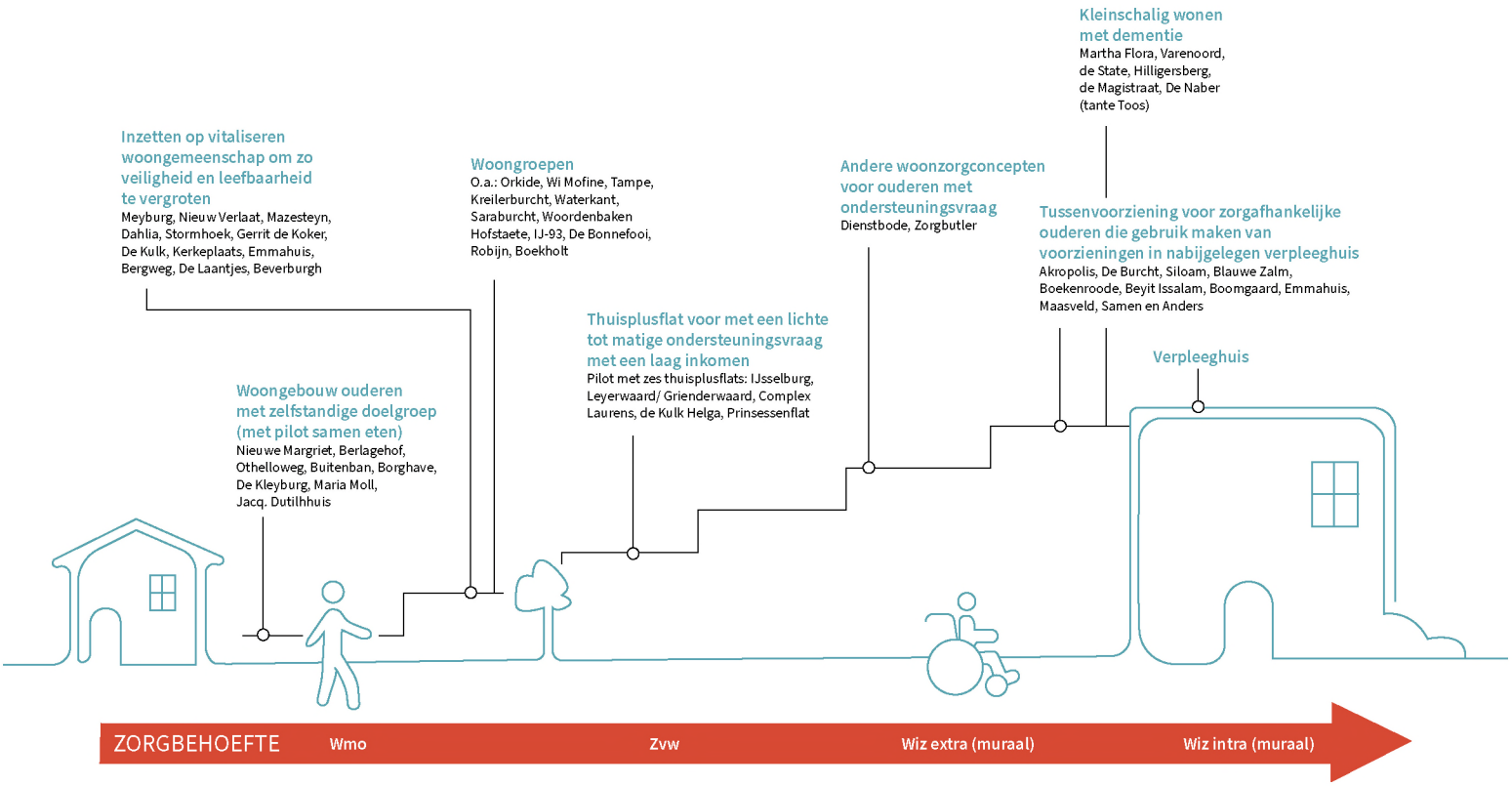
'Ouderen moeten echt verleid worden om te verhuizen. Het betekent afscheid nemen van een tijdperk, van herinneringen en spullen. Evengoed is deze doorstroming erg belangrijk, voor ouderen zelf en om ruimte te creëren voor andere leeftijdsgroepen.'

Tineke Groenewegen
Senior marketingmanager Blauwhoed

SPOOR 3:

MEER INNOVATIEVE WOONZORGCONCEPTEN

Het 'gat' tussen volledig zelfstandig thuis wonen en het verpleeghuis is voor ouderen te groot geworden. Er is behoefte aan woonvormen waar ze zelfstandig kunnen wonen, in een vertrouwde omgeving met goede zorg en voorzieningen dichtbij. Toegankelijk, veilig en beschermd en met ruimte voor ontmoetingen. Daarom investeren we in de ontwikkeling van een palet van goede tussenvoorzieningen en vernieuwende woonzorgconcepten. Het figuur op de volgende pagina toont het palet van voorzieningen in Rotterdam.
Gemeente, corporaties, ontwikkelaars en zorg- en welzijnsorganisaties werken samen aan het realiseren van nieuwe woonzorgconcepten. Een recent voorbeeld is Woongroep Boekholt van SOR. Hier zijn dertig woningen verbouwd en beschikbaar gesteld voor een woongroep. Een ander voorbeeld: Beyt Essalaam, een woon(zorg)complex van MOB voor Islamitische ouderen. Het betreft 24 woningen aan de Pleinweg in Rotterdam Zuid. De gemeente zet bij de aanbesteding van nieuwbouwprojecten in op het realiseren van innovatieve woonzorgconcepten. Zoals hierboven beschreven hebben we vijf locaties aangewezen waarbij we in de tender om een woon(zorg)concept voor ouderen in het midden en hogere segment vragen. Naast deze vijf locaties kijken we continue naar mogelijkheden in de nieuwbouw om woon(zorg)concepten/ tussenvoorzieningen voor ouderen te realiseren.
Verder werken gemeente en corporaties samen bij het ondersteunen van particuliere wooninitatieven. Vaak komen deze initiatieven eerst bij de gemeente binnen. Die brengt betrokkenen in contact met een corporatie en samen kijken ze welke mogelijkheden er zijn. Daarnaast heeft de gemeente ook zelf een adviseur bijzondere woonvormen in dienst die particuliere wooninitiatieven/woongroepen/woon-coöperaties ondersteunt.

Infographic Zorgbehoefte

Een innovatief woonzorgconcept waaraan gemeente, corporaties, zorg- en welzijnsorganisaties de afgelopen jaren hard hebben gewerkt is de Thuisplusflat. Een heel mooi woonconcept voor ouderen met een lichte zorgvraag. Hierboven wordt dit concept verder toegelicht.

THUISPLUSFLATS

Begin 2021 zijn zes Rotterdamse 55+-complexen benoemd tot Thuisplusflats. In een Thuisplusflat is zorg en welzijn op een nieuwe manier geregeld. Zo organiseert één zorgaanbieder in een Thuisplusflat zowel de Wmo-ondersteuning als de wijkverpleging en verpleeghuiszorg thuis (ook wel: Wlz thuis). Dit doet de aanbieder met een vast en herkenbaar team, waardoor beter ingezet kan worden op vroegsignalering, er minder verschillende zorgverleners en organisaties bij een bewoner betrokken zijn en de zorg gemakkelijk op- of afgeschaald kan worden wanneer dit nodig is.
Daarnaast maakt welzijn een essentieel onderdeel uit van de Thuisplusflats. In de gemeenschappelijke ruimte van de flat worden activiteiten gericht op vitaliteit, preventie en ontmoeting georganiseerd die toegankelijk zijn voor alle bewoners van het complex.

GEBIED	COMPLEX	HOOFDAANBIEDER	CORPORATIE
Hoogvliet	De Kulk	Argos	Woonbron
IJsselmonde	IJsselburgh	Humanitas	Woonbron
	Leyerwaard/ Grienderwaard	Aafje	Woonstad
Prins Alexander	Prinsessenflat	Lelie Zorggroep	Woonstad
	Wooncomplex Helga	Lelie Zorggroep	Wooncompas
	Wooncomplex Laurens	Laurens	MaasWonen

THUISPLUSFLAT

'Een 93-jarige bewoonster met een passie voor koken kan dat vanwege artrose zelf niet meer. Maar ze geeft nog graag kookles. We hebben deze lerares en kookliefhebbers in de flat met elkaar in contact gebracht.'

Els Buchel
Projectleider Thuisplusflat Laurens

Inmiddels loopt de pilot een klein jaar en de betrokken zorgaanbieders en woningcorporaties zijn erg enthousiast over het concept. Bewoners leren elkaar kennen tijdens sociale activiteiten en doen nieuwe contacten op. Er wordt ook een oogje in het zeil gehouden. Is een brievenbus bijvoorbeeld erg vol, dan gaat een medewerker even bij de bewoner kijken of alles goed gaat. Merkt de huishoudelijke ondersteuner op dat een inwoner erg eenzaam is, dan wordt samen met de bewoner gekeken of er activiteiten zijn die bij hem of haar passen. Zorgaanbieders zien mogelijkheden tot doorontwikkeling van het concept, bijvoorbeeld door een verdere inzet van eHealth en domotica.

Onderzoeksbureau Obelon voert momenteel een onderzoek uit naar de (maatschappelijke) baten en lasten van de Thuisplusflats. Naar verwachting worden de onderzoeksresultaten in de eerste helft van 2022 gepresenteerd. Aangezien met de flats wordt ingezet op uitstel en/of voorkomen van dure zorg en verpleeghuisopname is ook zorgkantoor Zilveren Kruis nauw betrokken bij het Obelon-onderzoek. Op basis van de resultaten, zetten we in op het uitbreiden van het concept. Ook wordt de bekostiging nogmaals bekeken.

SPOOR 4:
KENNISUITWISSELING

Samen met de partners van het Langer Thuis Akkoord hebben we een community gevormd. Daarin worden kennis en ervaring met elkaar gedeeld en komen we tot gezamenlijke initiatieven.
Er zijn in 2020 en 2021 in samenwerking met Platform31 vijf succesvolle communities of practices georganiseerd met gemiddeld veertig tot vijftig deelnemers. Thema's waren: matching vraag en aanbod, doorstroming, woonzorgconcepten, financiering van woonzorgconcepten en het aanpassen van de bestaande woningvoorraad. Bovendien blijkt verleiden van ouderen om tijdig te verhuizen belangrijk. Dit was ook het thema van het bestuurlijk platform van het Langer Thuis Akkoord in 2021.
Om met de partners van het Langer Thuis Akkoord laagdrempelig kennis uit te wisselen en te communiceren wordt gebruik gemaakt van het digitale communicatieplatform Chainels. Een ander middel om kennis met elkaar te delen en de partners betrokken te houden bij de uitvoering van het Langer Thuis Akkoord is de nieuwsbrief.
Ook hebben partners de brochure 'Ontwerpen voor ouderen' opgeleverd, waarin eisen en wensen zijn geformuleerd voor de woning, het gebouw, de woonomgeving en het proces. En we hebben de brochure 'Seniorvriendelijke wijk' gepubliceerd.
Behalve lokaal werken we ook regionaal en landelijk samen met relevante partijen om kennis uit te wisselen. We nemen deel aan de werkgroep 'Wonen en zorg in G4-verband' en we zijn actief in het landelijk Platform ZorgSaamWonen. Samen met dit platform en een aantal andere organisaties is de gemeente Rotterdam één van de initiatiefnemers van de ZorgSaamWonen Award. Deze Award is bedoeld om innovatieve voorbeelden landelijke bekendheid te geven. In 2021 stond ze in het teken van eenzaamheid en wonen.

PRESTATIEAFSPRAKEN

Door het maken van prestatieafspraken geven we vorm aan de samenwerking tussen corporaties, huurdersorganisaties en de gemeente. In de afspraken wordt de bijdrage van corporaties aan de uitvoering van de Rotterdamse Woonvisie vastgelegd. Ook stemmen gemeente en corporaties hierin hun maatschappelijke activiteiten op elkaar af.
Die afspraken gaan over het verbeteren van de balans in het woningaanbod in verschillende wijken, over het onderhoud en de verduurzaming van huizen. Zo is afgesproken dat 1.025 woningen uit de bestaande voorraad door nieuwbouw of aanpassing voor ouderen geschikt worden gemaakt in 2020 -2021. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de seniorenmakelaar, Thuisplusflats, vitale woongemeenschappen, scootmobielstallingen, samenwerking in ouderenhubs en

zorgvastgoed.
Begin april heeft de gemeente de corporaties een verzoek gestuurd en ze uitgenodigd om een bod te doen voor hun bijdrage in 2022 en 2023. Het verzoek is ingedeeld op basis van de vier actielijnen uit het Langer Thuis Akkoord
Het gaat om de bijdrage voor 2022-2023 met doorkijk naar 2025, voor de vier actielijnen:

1. Meer levensloopbestendige woningen
2. Langer zelfstandig wonen in de wijk
3. Innovatieve woonzorgconcepten
4. Kennisuitwisseling

In juli hebben de corporaties een bod uitgebracht en eind 2021 worden de afspraken definitief. Daarnaast zet de gemeente tot en met 2025 actief in op het realiseren van de ambities en doelstellingen uit het Langer Thuis Akkoord.

VITALE WOONGEMEENSCHAPPEN

Ontmoetingsruimtes in seniorencomplexen worden niet altijd goed benut. Er is soms sprake van een beperkt aanbod of een slechte sfeer. We zetten stevig in op het vitaliseren van de woongemeenschappen in seniorencomplexen ten behoeve van de sociale leefbaarheid en veiligheid. Met tijdelijke extra inzet van welzijn voor maximaal een half jaar, worden ouderen geënthousiasmeerd en geholpen om zelf activiteiten op te zetten in de ontmoetingsruimte.Het is de bedoeling dat na dit half jaar de ontmoetingsruimte bruist van activiteit en gezelligheid, dat iedere bewoner welkom is en iets mag organiseren. Het beheer van de ontmoetingsruimte en de organisatie van de activiteiten is in handen van de ouderen zelf, waarbij de huismeester of woonconsulent van de corporatie een vinger aan de pols houdt op het naleven van de gemaakte afspraken. Gemeente, corporaties en welzijnsorganisaties werken gezamenlijk aan het realiseren van vitale woongemeenschappen in seniorencomplexen. Door corona konden veel activiteiten helaas niet doorgaan en is er vertraging opgelopen. Zodra het kon, rond de zomer 2021, zijn de activiteiten weer begonnen. In vijf complexen was voor de coronacrisis al begonnen met de Bruis-methodiek of een andere methode. Hier heeft een doorstart of borging van de aanpak plaatsgevonden. Later volgden andere complexen (hieronder een overzicht). Met corporatie Havensteder zoeken we nog naar een welzijnsorganisatie die kan werken aan een vitale woongemeenschap in een seniorencomplex aan de Putselaan (Hillesluis).

GEBIED	COMPLEX	WANNEER GESTART
Kralingen	Mazesteyn	2019
	Stormhoek	Zomer 2021
	Gerrit de Koker	Zomer 2021
Schiebroek	Meyburg	2019
Hoogvliet	De Kulk	2020
Noord/Oude Noorden	Kerkeplaats	2019-2020
Noord/Blijdorp	Emmahuis	Zomer 2021
Noord/Oude Noorden	Bergweg	November 2021
Feijenoord/Bloemhof	Dahlia	2019
Feijenoord/Hillesluis	De Laantjes	Oktober 2021
Feijenoord/Hillesluis	Complex Putselaan	N.t.b.
Pr. Alexander/Zevenkamp	Nieuw Verlaat	2020
IJsselmonde	Beverburgh	Oktober 2021

VITALE WOONGEMEENSCHAPPEN

‘Door de Bruis-methode zijn bewoners nieuwsgierig geworden. Een beetje een feestelijk gevoel. Mensen vinden het fijn elkaar te ontmoeten, weer wat te horen en weer leuke dingen te doen.’

Alice Cornelis
Bewoonster en deelneemster Bruis

Prof. dr. Anja Machielse doet momenteel onderzoek op vijf van de locaties. Ze bekijkt wat goed werkt, en welke randvoorwaarden nodig zijn om een vitale woongemeenschap op te bouwen en in stand te houden. Eind januari levert zij de eindrapportage van haar onderzoek op. Op basis van de inzichten van dit onderzoek en de ervaringen uit de praktijk, wordt begin volgend jaar een korte handleiding met do’s and dont’s ontwikkeld. Die presenteren we tijdens een werkconferentie over Vitale Woongemeenschappen, half maart 2022. Zowel de handleiding als de werkconferentie wordt samen met sociale professionals, die betrokken zijn bij de vitale woongemeenschappen, ontwikkeld en georganiseerd. Het is tegelijkertijd de eerste stap richting een lerende praktijk die vanaf juni met de gegunde welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers van woningcorporaties van start gaat.

VERSCHILLENDE DOELGROEPEN

Woningcorporaties krijgen jaarlijks een taakstelling opgelegd voor het huisvesten van bijzondere doelgroepen (HBD). Als mensen uitstromen uit een instelling en 55 jaar of ouder zijn, mogen zij wonen in een seniorencomplex. Dit gebeurt zorgvuldig en onder begeleiding. Daarnaast zie je soms dat een deel (bijvoorbeeld één verdieping) van een seniorencomplex verhuurd wordt aan een organisatie die zorg levert aan verwarde personen of mensen met psychische problematiek. Hier is dan zorg en begeleiding aanwezig. Door hen goed te begeleiden en te ondersteunen wordt overlast voorkomen. Deze personen zitten dikwijls in een ander deel van het gebouw dan de ouderen en hebben een aparte ingang. In samenwerking met corporatie en zorgorganisatie wordt altijd zorgvuldig onderzocht of een complex geschikt is voor het huisvesten van meerdere doelgroepen. Nieuwe huurders krijgen bijvoorbeeld een huurzorgcontract waarbij de voorwaarde voor het huren van een woning is, dat men ook zorg en begeleiding krijgt. Als dit na een jaar goed gaat kan het huurzorgcontract worden omgezet in een regulier huurcontract. Als het na een jaar niet goed gaat, kan besloten worden om het huurzorgcontact te verlengen of in ernstige gevallen het contract te ontbinden. Meer informatie hierover staat in het plan van aanpak voor kwetsbare Rotterdammers.
Daarnaast zie je dat studenten en jongeren geplaatst worden in seniorencomplexen. Het mixen van doelgroepen en leeftijden kan ook positieve effecten hebben. Soms krijgen studenten bijvoorbeeld huurkorting in ruil voor activiteiten met ouderen. In Rotterdam is Simeon en Anna met Samen Anders hier een voorbeeld van.

BRANDVEILIGHEID

De afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor brandveiligheid in seniorencomplexen. De brandweer organiseert voorlichting waarbij ouderen informatie krijgen hoe ze brand kunnen voorkomen of hoe te handelen bij brand. In 2019 is de brandweer daarnaast een pilot gestart met een training Bewoners hulpverlening Brandveiligheid (BHV), bestemd voor groepjes ouderen woonachtig in seniorencomplexen. Tijdens deze training leren ook zij hoe te handelen bij een beginnende (kleine) brand, hoe een 112-melding werkt, hoe zij het eerste aanspreekpunt kunnen zijn voor de hulpdiensten en waarom de meldkamer bepaalde vragen stelt. Voor de lockdown heeft de brandweer in dertien seniorencomplexen voorlichting gegeven. Een aantal bewoners van de Binnenhoftoren in Ommoord heeft bovendien een training BHV gehad. Op de nominatie staan nog 21 seniorencomplexen waar voorlichtingsbijeenkomsten en mogelijk ook BHV-trainingen gehouden gaan worden. Helaas heeft corona ook hier weer invloed gehad. Er wordt gekeken hoe dit zo snel mogelijk op een veilige manier opgepakt kan worden. Binnen de gemeente, afdeling Bouw- en WoningToezicht, is een speciaal team opgericht voor de extramuralisatie en ouderenhuisvesting in het algemeen. Hier worden, naast wettelijke eisen, ook slimme tips gegeven en tricks geleerd om het brandveiligheidsniveau van een gebouw op te schroeven, zonder dat dit de eigenaar onevenredig veel geld kost. Dit team heet het Quick Scan Team. Gebouweigenaren kunnen hier terecht met hun vragen rondom brandveiligheid. Ook corporaties zetten in op brandveiligheid. Dit doen ze onder andere door werk te maken van gasloos koken en rookmelders. Verder hebben corporaties samen met de veiligheidsregio een brandbelevingswoning ontwikkeld, waar mensen kunnen ervaren wat er gebeurt als er brand uitbreekt en hoe je dat kunt voorkomen.

SCOOTMOBIEL

In diverse seniorencomplexen levert de stalling van scootmobielen problemen op voor de (brand)veiligheid van bewoners. In 2015 zijn de brandveiligheidseisen aangescherpt. De scootmobielen mogen niet meer in vluchtroutes (de algemene ruimtes) gestald worden. De brandweer (VR-RR) geeft aan dat voor steeds meer complexen de gedoogperiode afloopt. Corporaties ontvangen bericht dat de brandweer gaat handhaven. Door onveilig gestalde scootmobielen en meer vraag naar scootmobielen in de toekomst is het van groot belang dat

WONINGCORPORATIES	LOCATIES
Bouwvereniging Onze Woning	Gerrit Spronkersflat
Vestia	Eudokiatoren, Jan Evertsenplaats, Kooikerweg, Willibrordusstraat, Waelestein, Guldenwaard
Woonbron	Bergwegplantsoen, Gerard Goosenflat, Wintertuin, Nancy Zeelenberg, IJsselburgh
SOR	De Hoeksteen, Heulbrug, Boog
Woonstad	Dahlia 2.2, Vinkenlust
Havensteder	Gerard Scholtenstraat, Lieftinckplaats (2x), Linker Rottekade
Wooncompas	Helga, Aarhof

er (brand)veilige stallingsplaatsen komen. Corporaties en de gemeente hebben hierbij een gedeelde verantwoordelijkheid. De gemeente is wat het vervoersvraagstuk betreft verantwoordelijk voor een oplossing op klantniveau. De woningcorporaties zijn verantwoordelijk voor veilige complexen. Het ontbreken van brandveilige stallingen betekent dat in individuele gevallen aanvragen voor een scootmobiel moeten worden afgewezen. Dit kan leiden tot verminderde zelfredzaamheid en geringere deelname aan het maatschappelijk leven. In sommige gevallen kan dit zelfs aanleiding zijn te verhuizen. Bij een inventarisatie van de corporaties en brandweer bleek in 2019 de situatie in tachtig wooncomplexen dringend te zijn. Om de woningcorporaties te ondersteunen, ze te stimuleren brandveilige scootmobielstallingen te realiseren en de toe- en doorgankelijkheid van hun complexen te verbeteren, is in september 2019 een subsidieregeling in het leven geroepen. Die is bestemd om aanpassingen te realiseren in de meest urgente complexen. In 2019 en 2020 zijn in totaal 23 scootmobielstallingen gerealiseerd. Uit gegevens van woningcorporaties blijkt dat er nog veel meer complexen zijn waarbij het urgent is om brandveilige scootmobielstallingen te maken.
In 2021 zijn er negen subsidieaanvragen ingediend voor het plaatsen van in totaal vijftien scootmobielstallingen. De twee andere aanvragen zijn voor collectieve woningaanpassingen. Deze aanvragen worden op dit moment nog behandeld. Daarom kunnen we hier nog geen uitspraken over doen.

De huidige wet- en regelgeving in het Bouwbesluit is eigenlijk te licht wanneer het zelfstandig wonende (kwetsbare) ouderen betreft. Vanuit ons programma en vanuit de afdeling Bouw- en Woningtoezicht denken we mee over extra eisen in het Bouwbesluit voor kwetsbare inwoners. Dit doen we onder andere in de G4-werkgroep wonen en zorg en in de lobby richting het Rijk.

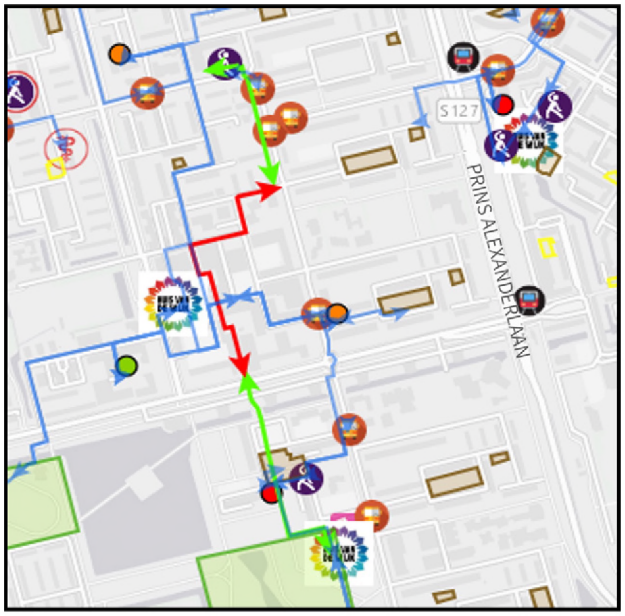
PLUSROUTES

Voor ouderen en mensen met een beperking is de toegankelijkheid van de buitenruimte van groot belang. Daarom hebben we werk gemaakt van de zogenaamde plusroutes in de seniorvriendelijke wijken/ouderenhubs. Dit doen wij in de gebieden Prinsenland/Het Lage Land, Ommoord, Hoogvliet, Crooswijk en IJsselmonde.
Rotterdam kent standaardrichtlijnen en plusrichtlijnen voor de toegankelijkheid van de stad. Deze richtlijnen betreffen inrichting, beheer en onderhoud van de openbare buitenruimte. De standaardrichtlijnen zijn de minimale eisen voor een aantal zaken. Denk aan de breedte van de trottoirs en aan de met noppentegels gemarkeerde trottoirafritten bij oversteekplaatsen. Maar ze gaan ook over de vraag of het verkeerslicht lang genoeg op groen staat en of er voldoende invalideparkeerplaatsen zijn.
De plusrichtlijnen komen bovenop de standaardrichtlijnen. Het gaat dan om de plaatsing van extra bankjes, het markeren van straatmeubilair (paaltjes en flessenpalen) met reflecterende band, intensiever onderhoud (eerder ingrijpen bij oneffenheden in trottoirs), herkenbare routes, gelijkmatige verlichting en de (ver)plaatsing van brievenbussen.
Veel buitenruimtes in Rotterdam voldoen nog niet aan de toegankelijkheidsrichtlijnen. En delen die wel voldoen, liggen niet als netwerk aan elkaar. In de seniorvriendelijke wijken hebben we de richtlijnen voor de plusroutes versneld uitgevoerd en zo

de toegankelijkheid van de buitenruimte vergroot. Dit doen we bij routes waarvan ouderen aangeven dat ze er veel gebruik van maken of waarbij ze tegen knelpunten aanlopen.
De routes zijn met ouderen nagelopen om zo hun behoeften mee te kunnen nemen. Voor de delen van de route waar het niet mogelijk was om aan de eisen voor plusroutes te voldoen, hebben we geprobeerd de knelpunten voor ouderen anderszins zo goed mogelijk op te lossen. Deze delen noemen we de zogenoemde ouderenroutes.
Bij het aanleggen van plusroutes op basis van de behoeften van ouderen botsen we soms op de toekomstige ontwikkelingen in de gebieden, waardoor het niet kostenefficiënt is om sommige delen op dit moment aan te passen.

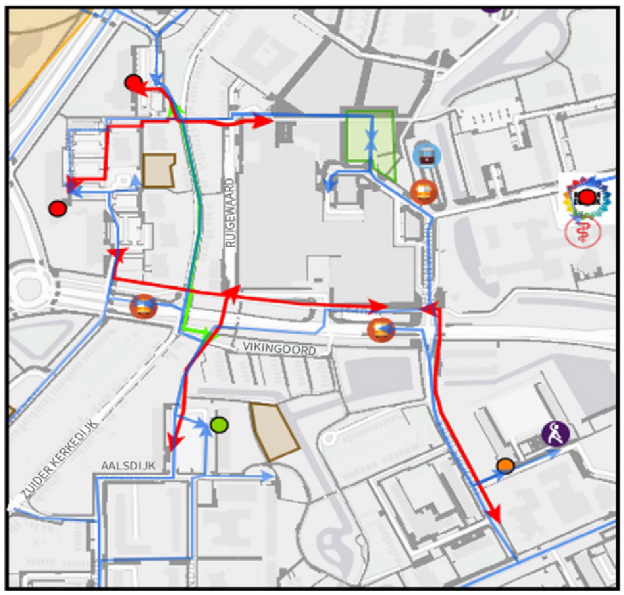
BLAUW, GROEN, ROOD

Op onderstaande kaartjes zijn de blauwe routes de theoretische routes, vanuit het systeem gegenereerd, waar veel ouderen zouden lopen. De ouderenroutes zijn met groen weergegeven en de plusroutes zijn in rood weergegeven. De rode routes zijn of worden ingericht conform de eisen die bij zo'n plusroute horen en zullen worden beheerd op het niveau dat daarbij hoort. De plusroute voor Prinsenland/Het Lage Land is in 2020 al opgeleverd. In 2021 wordt er nog wat onderhoud gepleegd vanwege de gevraagde toegankelijkheidseisen.

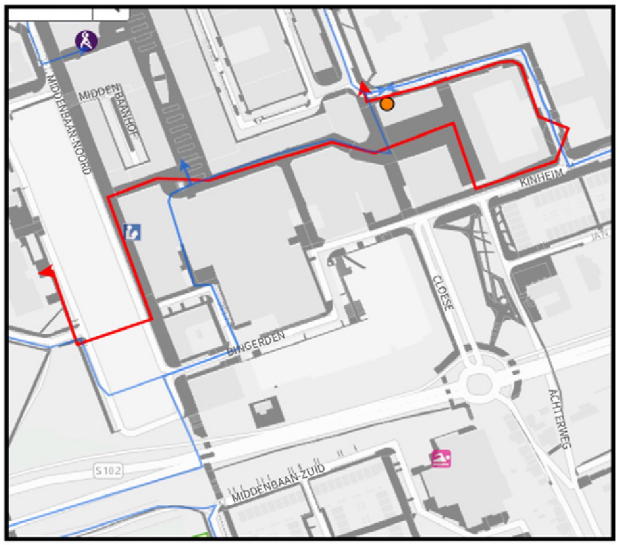
Figuur: Plusroute Prinsenland/Het Lage Land

In december 2021 wordt ook de plusroute in IJsselmonde gedeeltelijk opgeleverd. De Ruigewaard, inclusief de kruising met de Groeninx van Zoelenlaan, wordt zo spoedig mogelijk aan de plusroute toegevoegd. Verder worden de toegankelijkheidsrichtlijnen meegenomen in het masterplan Keizerswaard.

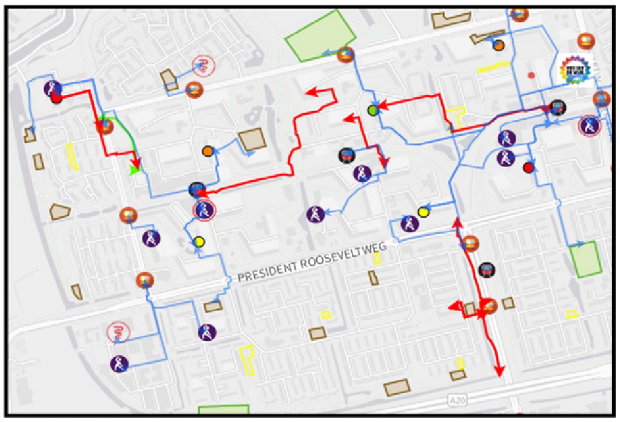
Figuur: Plusroute IJsselmonde.

De plusroute in Hoogvliet zal begin 2022 worden opgeleverd. Het ingewikkelde hier is dat er gebiedsontwikkelingen gepland staan, waardoor de bestrating rond het winkelcentrum toch weer opengaat. De richtlijnen worden in de herontwikkeling meegenomen. Daarnaast komt er bij het zwembad een hellingbaan. Het lost een knelpunt op dat al jaren wordt aangekaart door de ouderen in het gebied. Dit is in 2021 voorbereid en deels uitgevoerd en in het eerste kwartaal van 2022 zal het werk klaar zijn. Hiervoor willen we een feestelijk moment organiseren.

Figuur: Plusroute Hoogvliet

In Ommoord worden op dit moment allerlei aanpassingen gedaan om de uiteindelijke routes conform de plusrouterichtlijnen te realiseren. We investeren in het realiseren van circa 50 op- en afritjes. De verwachting is dat de rode routes begin volgend jaar gereed zijn. Op andere plaatsen worden punten die lastig zijn voor ouderen meegenomen in het onderhoud van het gebied. Dat is de komende jaren gepland.

Figuur: Plusroute Ommoord

De plusroute in Crooswijk wordt in 2021 gerealiseerd. Een groot deel is opnieuw geasfalteerd.

Figuur: Plusroute Crooswijk

De dementievriendelijke wandelroutes zijn een bijzondere vorm van de plusroute, waarbij bewegwijzering is aangebracht voor mensen met vergeetachtigheid. In oktober 2019 is de route in Overschie geopend. De evaluatie heeft zich vanwege COVID-19 beperkt tot een oproep via het huis-aan-huisblad en Facebook. Dit heeft een lage respons opgeleverd, met een wisselende waardering. We hopen de route in 2022 opnieuw te promoten en te evalueren.
Wel is al duidelijk dat aanleg en onderhoud van de route relatief veel personele inzet vraagt van Stadsbeheer, wat qua kosten mogelijk niet opweegt tegen de daadwerkelijke toename van beweegactiviteiten door ouderen met beginnende dementie in dit gebied. We gaan daarom in ieder geval werken met een goedkoper te realiseren bewegwijzering. Realisatie van de plus- en dementievriendelijke route in Kralingen staat gepland voor 2022.

Beeld: Opening Thuisplusflat

Samenvattend de belangrijkste resultaten van de pijler ‘Wonen en woonomgeving’

LANGER THUIS AKKOORD
- Akkoord met 42 partijen uitgewerkt in een Actie Agenda

SPOOR 1: REALISEREN LEVENSLOOPBESTENDIGE WONINGEN
- Prognose 5.459 – 6.289 nieuwbouwwoningen sociale domein (ambitie op koers)
- Prognose 10.679 – 11.600 nieuwbouwwoningen middensegment (ambitie op koers)
- Bestemde woningen sociale segment (2018-2030) 638 woningen
- Bestemde woningen middensegment (2018-2030) 578 woningen

SPOOR 2: LANGER ZELFSTANDIG WONEN IN DE WIJK
- 5 Seniorvriendelijke wijken/ouderenhubs (zie pijler Zorg en Ondersteuning)
- 2 Seniorenmakelaars
- Gebruiksvriendelijk Woonnet Rijnmond

SPOOR 3: MEER INNOVATIEVE WOONZORGCONCEPTEN
- 5 locaties aangewezen voor woonzorgconcepten midden- en hoger segment
- 6 Thuisplusflats
- Palet aan tussenvoorzieningen in de stad

SPOOR 4: KENNISUITWISSELING
- 5 Community of Practice georganiseerd
- Brochure: Ontwerpen voor ouderen en seniorvriendelijke wijk

VITALE WOONGEMEENSCHAPPEN
- 13 locaties
- Lerende praktijk vitale woongemeenschappen en samen eten
- Inzet verschillende methodieken

VEILIGHEID
- Subsidie collectieve woningaanpassingen en scootmobielstallingen
- Realisatie 23 scootmobielstallingen
- 11 nieuwe aanvragen

TOEGANKELIJKE BUITENRUIMTE
- Realisatie 5 plusroutes in seniorvriendelijke wijken
- Gepland 1 plusroute Kralingen
- Geëxperimenteerd met dementievriendelijke wandelroute

Beeld: Partners Langer Thuis Akkoord bij ondertekening

PIJLER 4

ZORG EN ONDERSTEUNING

PIJLER 4

ZORG EN ONDERSTEUNING

Ouderen krijgen passende, goede zorg en ondersteuning als dat nodig is. Professionals werken samen en stemmen hun acties af. Uitgangspunt daarbij is dat de oudere en zijn mantelzorger(s) zelf zo lang mogelijk de regie houden. Kwetsbaarheid en zorg- en ondersteuningsvragen worden gesignaleerd, ook wanneer ouderen zelf niet tijdig aan de bel trekken. Rotterdam wil een dementievriendelijke stad zijn en blijven. Mensen met dementie doen zo lang mogelijk mee in de maatschappij en krijgen als dat nodig is begeleiding, waarbij de aandacht ook uitgaat naar medische, sociale en mentale aspecten. Daarbij hebben we oog voor de mantelzorgers door hen te ondersteunen en te ontlasten. Het gebruik van eHealth door en voor ouderen neemt toe, ter ondersteuning van de eigen regie en de zelfredzaamheid. Dat deel van onze ambitie is reeds toegelicht in de pijler Vitaal.

OUDERENHUB - SENIORVRIENDELIJKE WIJK

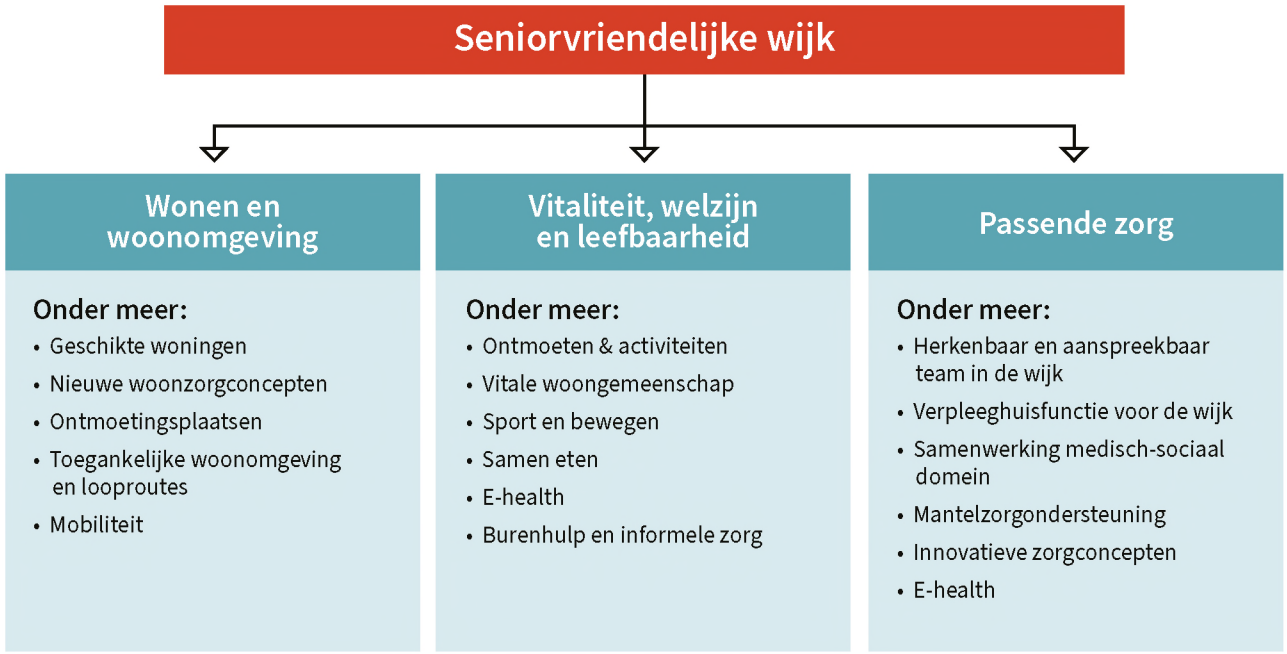
In het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer hebben we vastgesteld dat er een belangrijke opgave in de wijken ligt om ouderen langer thuis te laten wonen. We willen zorg dichter bij huis organiseren, maar we zien ook uitdagingen. Zorg en ondersteuning wordt vanuit verschillende wetten en door veel verschillende aanbieders geleverd. Daarbij zijn nóg meer verschillende professionals betrokken. Deze versnippering is niet efficiënt. Er zijn in de wijk te weinig vertrouwde gezichten voor de ouderen en het is moeilijk om de ketensamenwerking tussen professionals onderling goed en duurzaam te organiseren. Door het scheiden van wonen en zorg zijn verzorgingshuizen verdwenen en is de financiering van meer algemene voorzieningen als activiteitenruimtes en wijkrestaurants weggevallen.
Er is keuzevrijheid van zorg, maar een vertrouwd gezicht in het seniorencomplex waar je met vragen terecht kunt, ontbreekt vaak. Gelegenheden om elkaar te ontmoeten, gezamenlijk te eten en voor gezamenlijke activiteiten zijn verre van vanzelfsprekend. Woningcorporaties hebben door strengere wetgeving veel minder ruimte om te investeren in het sociale domein. Er is behoefte aan nieuwe vormen van samenwerking, volgens een nieuw model met minder marktwerking, met efficiëntere inzet van capaciteit en met nieuwe woonzorgconcepten.
Dit alles was aanleiding om te starten met ouderenhubs in vijf gebieden. Anders gezegd: met de aanpak van de seniorvriendelijke wijk. Met partijen is gewerkt aan nieuwe vormen van samenwerking, nieuwe vormen van diensten en activiteiten en aan de ontwikkeling van nieuwe woonzorgvormen, vanuit de opgaves en kansen in het gebied. De ouderenhubs/aanpak seniorvriendelijke wijken zijn ook onderdeel van het Langer Thuis Akkoord.

SENIORVRIENDELIJKE WIJKEN

‘We kennen elkaar goed als partners. We weten elkaar te vinden en dan merk je ook gewoon dat de plannen in de wijk beter op elkaar worden afgestemd.’

Josanne Priem
Beleidsadviseur woningcorporatie Woonstad

Zoals de figuur laat zien wordt in de seniorvriendelijke wijk/ouderenhub ingezet op drie pijlers: wonen en woonomgeving (de fysieke opgave in de wijk), vitaliteit, welzijn & leefbaarheid. Met dat laatste doelen we op investeren in preventie, welzijn en passende zorg waar dat nodig is.
Er is in alle wijken een eenduidige vorm van procesregie vanuit de gemeente. Kernpartners (gemeente, woningcorporatie, zorgpartijen en welzijn) hebben een gezamenlijke actieagenda opgesteld. Partijen hebben een eigen verantwoordelijkheid in de uitvoering van de acties en er is aandacht voor bewonersparticipatie. De kernteams van de verschillende seniorvriendelijke wijken komen geregeld bij elkaar om plannen en acties af te stemmen. Daarmee zijn goede resultaten bereikt.
Vanuit de pijler Wonen en woonomgeving zijn er integrale analyses gemaakt. Dat deden we voor de gebieden van de seniorvriendelijke wijken op basis van beschikbare data over wonen, zorg, persona's en voorzieningenplannen. Zo kunnen fysieke ontwikkelkansen afgestemd worden op de doelstellingen van de seniorvriendelijke wijk en op de behoeften in het gebied. In de tabel op de volgende pagina wordt per seniorvriendelijke wijk aangegeven wat de samenwerking concreet heeft opgeleverd:

Beeld: De thuismedewerkers van DementTalent

	WONEN EN WOONOMGEVING	VITALITEIT & LEEFBAARHEID	PASSENDE ZORG	COMMUNICATIE & PARTICIPATIE
Prinsenland-/ Het Lage land	• 2x Thuisplusflat – De Helga en Prinsessenflats • Deelscootmobielen • Plusroute • Plan buitenruimte • Pilot doorstroming	• Comfortwoning • Welzijn op recept • Valpreventietraining • Samen eten • DemenTalent • Inzet gezondheidsbus		• Gebiedsgids • Stadskrant • Nieuwsbrieven partners • Magazine bewoners • Flatscreens • Studio Helga
Hoogvliet	• Thuisplusflat - De Kulk • Realisatie plusroute • Hellingbaan (seniorvriendelijke route) • Participatie gebiedsvisies	• Vitale woon-gemeenschap De Kulk • Comfortwoning (Q1 2022) • Samen Eten/ Wijkmaaltijd • Ontmoetingsruimte 'de Blauwe Zalm' • Valpreventietraining en weerbaarheids-training	• Afspraken verminderen versnippering zorg	• Gebiedsgids • Stadskrant • Nieuwsbrieven partners • Inloopspreekuur Blaauwe Zalm • Extra uitvraag in huisbezoeken 75+
Crooswijk	• Betrokkenheid bij gebiedsvisies • Plusroute • Pilot doorstroming • Onderzoek belevingstuin Rubroek	• Pilot Beweegtuin Rubroek • Extra aandacht voor activiteiten aan-bod ouderen (Even Proeven'-weken)	• Ontwikkeling Volledig Pakket Thuis (VPT) Laurens	• Omgevings-walkshop • Focusgroep ouderen; extra aandacht voor betrekken migran-ten ouderen • Gebiedsgids • Stadskrant • Nieuwsbrieven partners
Ommoord	• Thuisplusflat Laurens • Realisatie plusroute • Betrokkenheid bij gebiedsvisies	• Valpreventietraining • Inzet gezondheidsbus • Welzijn op recept • Fitfestival • Eten en ontmoeten • Positieve gezondheid	• Ontwikkeling Hubplus ziekenhuis -verplaatste zorg (2022)	• Gebiedsgids • Stadskrant • Nieuwsbrieven partners • Nieuwsbrieven bewoners • Onderzoek wensen bewoners (Hogeschool) • Missie en samenwerkings-overeenkomst
IJsselmonde	• Thuisplusflat Leyerwaard Grienderwaard... • Realisatie plusroute • Betrokkenheid bij gebiedsvisies	• Informatiepunt ouderen • Gezondheidschecks • Comfortwoning • Vitale woon-gemeenschap Beverburcht	• Dementie-vriendelijke Wijk	• Ouderenpanel • Gebiedsgids • Stadskrant • Nieuwsbrieven partners

LANGER THUIS

De Thuisplusflats staan beschreven in de pijler Wonen en woonomgeving. Het feit dat er in de seniorvriendelijke wijken goede samenwerkingsafspraken waren, betekende dat partners elkaar snel konden vinden. Dat heeft bijgedragen aan de snelle ontwikkeling van de Thuisplusflats.
Met het Volledig pakket Thuis ontwikkelt zorgorganisatie Laurens in samenwerking met andere partners in Crooswijk een zorgarrangement waarmee senioren thuis verpleeghuiszorg kunnen ontvangen, zodat zij niet hoeven te verhuizen. De zorg (inclusief de welzijnscomponent) wordt gefinancierd vanuit de Wet Langdurige Zorg en georganiseerd door de zorgaanbieder. We spelen zo in op de groeiende vraag naar verpleeghuiszorg, op het beperkte aantal plaatsen en op de wens van ouderen om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen.
Door de pilot krijgen we meer inzicht in wat verpleeghuiszorg thuis oplevert voor cliënten en zorgmedewerkers en welke eisen zij stelt aan de woning en het woongebouw.
Dit is mede van belang omdat de gemeente vanuit de Wmo verantwoordelijk blijft voor woningaanpassingen, mobiliteitshulpmiddelen en sociaal vervoer.
Verder hebben zorgpartijen in Hoogvliet samenwerkingsafspraken gemaakt over preferent aanbiederschap. Zij zijn aan de slag gegaan met de landelijke leidraad herkenbare en aanspreekbare wijkverpleging. Ze werken nauw samen met elkaar en met de huisartsen in het gebied, zodat ouderen in de wijk snel en effectief zorg aan huis kunnen krijgen door zo min mogelijk aanbieders en professionals.

DOORSTROMING

Havensteder en SOR hebben het initiatief genomen tot een pilot doorstroming in Crooswijk. Ze laten ouderen van wie de zelfredzaamheid onder druk staat doorstromen naar een geschikte ouderenwoning in de buurt van voorzieningen (Rubroek), mét de ondersteuning die zij nodig hebben. Crooswijk is een van de prioriteitswijken als het gaat om ouderenhuisvesting. Bij deze pilot zijn de seniorenmakelaars nauw betrokken. Zij ondersteunen een gerichte groep ouderen bij de doorstroming.
In november hebben alle huurders van 65 jaar en ouder in een grote woning in Prinsenland en Het Lage Land van Woonstad en Havensteder een Woonwensmagazine ontvangen vol tips en verhalen over toegankelijk wonen. Daarin zijn ook de ervaringen van reeds verhuisde bewoners opgenomen. Woonwensconsulenten bellen de bewoners op en informeren naar de behoefte aan een gesprek. Indien nodig krijgen ze persoonlijke ondersteuning aangeboden.
Ook de SOR is hierin een samenwerkingspartner.

GEZOND OUDER WORDEN

Uit gesprekken met ouderen in IJsselmonde bleek de behoefte aan een informatiepunt en gezondheidsspreekuren. Pit010 startte hier begin november 2021 mee in het Huis van de Wijk. Op diezelfde locatie verzorgen wijkverpleegkundigen van Laurens gezondheidschecks voor ouderen. Mogelijk komt er uitbreiding naar andere plekken in de wijk.
Ook in Prins Alexander zijn er gezondheidsspreekuren en is de bus voor gezondheidschecks ingezet. Buurtwerk, Aafje en de Hogeschool werkten daarbij samen.
De pilot met een beweegprogramma voor ouderen in de beweegtuin van Rubroek wordt uitgevoerd door studenten van de EUR en is geïnitieerd vanuit Genero. Ouderen worden gemotiveerd en begeleid om te bewegen.
In Ommoord loopt er een verkenning onder regie van Humanitas naar het ontwikkelen van een hub-plusconcept in de Gerard Goosenflat, met de ambitie om te komen tot een geïntegreerd concept van zorg en welzijn, inclusief ziekenhuiszorg.

GEBIEDSONTWIKKELINGEN

De kernteams van de seniorvriendelijke wijken zijn betrokken bij de gebiedsvisies en planontwikkelingen waarin huisvesting voor ouderen aandacht heeft. Dit zijn veelal plannen die op een wat langere termijn spelen.

- Zo krijgen woningen en voorzieningen voor ouderen een volwaardige plek in de plannen van Crooswijk rond Schuttersveld en de Van Meekerenstraat.
- In IJsselmonde praten de kernteams mee over het masterplan gebiedsontwikkeling Groot IJsselmonde. De nieuwbouw van de Meerweide gaat ook voorzieningen aan ouderen in de wijk leveren. Daarnaast zijn er plannen van Laurens met nieuwbouw van seniorenwoningen op de locatie Antonius IJsselmonde.
- Het kernteam Hoogvliet is eveneens aangehaakt bij de fysieke ontwikkeling van de Binnenban en de Gebbeweg en denkt mee over de kenmerken van een seniorvriendelijke buitenruimte.
- In Ommoord sluit het motorblok van partijen aan bij de gebiedsontwikkeling rondom Romeijnshof en Binnenhof.

MET DE OUDEREN

Ouderen zelf zijn op verschillende manieren betrokken bij de aanpak van de seniorvriendelijke wijk.

- Studenten van de zorgopleidingen van Hogeschool Rotterdam hebben in Ommoord onderzoek gedaan naar de behoeften van ouderen. De studenten bekijken verder hoe de samenwerking tussen de zorg- en welzijnsprofessionals kan worden bevorderd.
- In Crooswijk is met de partners een omgevingswandeling geweest en loopt een onderzoek van studenten verpleegkunde van Hogeschool Rotterdam naar wat ouderen nodig hebben om langer thuis te kunnen wonen. Verder is er een focusgroep voor ouderen en zijn er afspraken gemaakt met sleutelfiguren om senioren met een migratieachtergrond te betrekken.
- Het ouderenpanel in IJsselmonde bracht regelmatig advies uit.
- In Prinsenland/Het Lage Land wordt de versoepeling van de coronamaatregelen afgewacht om opnieuw in gesprek te gaan.

- In Ommoord was er een focusbijeenkomst met ouderen.
- Hoogvliet organiseerde een online-bijeenkomst met ouderen, kleinschalig maar wel effectief.

In Ommoord is op basis van een missiedocument en een samenwerkingsovereenkomst de bestuurlijke betrokkenheid van de samenwerkingspartners gegarandeerd. Een stuurgroep bewaakt de voortgang en borging van de resultaten van de seniorvriendelijke wijk en onderhoudt contact met collega-partijen in de eigen achterban.

ONDERZOEK NAAR RESULTATEN

Onderzoeksbureau OBI (gemeente Rotterdam) heeft een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen en resultaten van de aanpak van de ouderenhubs/seniorvriendelijke wijken.
Uit dit onderzoek blijkt dat de gezamenlijke partners, ondanks verschillende belangen in het gebied, goed samenwerken. Ze gaan uit van een gemeenschappelijk doel: zorgen dat ouderen op prettige wijze zelfstandig kunnen blijven wonen in de eigen wijk.
Bovendien kan het zo zijn dat ze taken moeten verrichten die niet tot hun primaire werk behoren en waarvoor ze dus ook geen financiering hebben. Samen met de partners wordt dan gezocht naar mogelijkheden, zoals het gebruik van subsidies.
Wat nog meer blijkt? Dat kernteams hun nut hebben bewezen als knooppunt waar organisaties de voortgang van hun projecten, signalen uit de wijk, nieuwe ideeën, plannen en mogelijkheden kunnen bespreken. Deelnemers weten elkaar en de benodigde middelen sneller te vinden en hebben meer kennis van wat er speelt. In de kernteams ontstaat energie om samen te werken aan het seniorvriendelijker maken van de wijk.
Wel geven de partijen aan dat zij meer hadden willen bereiken met betrekking tot het seniorvriendelijk maken van de wijk. Dat is niet gelukt, hetgeen deels te wijten is aan de coronapandemie. Maar partijen hebben bij aanvang ook gebrek aan duidelijkheid ervaren over het concept ouderenhub en over de wijze waarop de algemene beleidsdoelen vertaald konden worden in duidelijke maatregelen en plannen. Aanbeveling is om meer structuur in de pilot aan te brengen en te zorgen voor een lerende organisatie. Ook vinden partijen dat ouderen daadwerkelijk meer moeten worden betrokken; dit is mede door corona nog niet goed gelukt.
Het is van belang om de concrete resultaten, de meerwaarde voor individuele oudere Rotterdammers en het betrekken van ouderen goed zichtbaar te maken. Dit vraagt meer tijd en een goede aanpak van de communicatie, waarop ook de komende periode nog ingezet zal worden. Dan kijken we tevens naar de wijze waarop we de samenwerkingsstructuren in de seniorvriendelijke wijken kunnen bestendigen en uitbouwen naar andere wijken.

PASSEND EN INTEGRAAL

Om kwetsbaarheid (vroeg)tijdig te signaleren en passende, integrale zorg en ondersteuning in te zetten is een goede samenwerking en afstemming van belang tussen: huisarts(praktijken), wijkverpleegkundigen (medisch domein), wijkteams, Vraagwijzer en welzijn (sociaal domein). Vanuit het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer willen we een bijdrage leveren om stadsbreed te komen tot duurzame samenwerkingsafspraken.
Bij het verbeteren van de samenwerking van het medisch en sociaal domein werken we samen met Samen voor Kwetsbare Ouderen 010 en met de huisartsencoalitie. We zetten gezamenlijk stappen. Het is een brede en veelomvattende opgave die niet alleen over de doelgroep ouderen gaat. De diversiteit van werken per gebied, sturing vanuit verschillende domeinen en disciplines, maakt het complex.
De Rotterdamse huisartsen zijn afgelopen jaar verenigd in een regionale huisartsencoalitie. Zo kunnen ze met Zilveren Kruis en gemeente de samenwerking tussen medisch en sociaal domein versterken. Vanuit de gemeente (Gezond 010) werken we aan een bredere infrastructuur om hieraan bij te dragen: de wijkpreventieketen. We willen onder meer komen tot goede digitale verwijzing en informatie-uitwisseling (binnen de wettelijke kaders van de privacywetgeving).
Daarnaast werkten 65 huisartspraktijken aan een model voor ouderengeneeskundige zorg (geënt op het stappenplan van het Beter Oud-programma). Er is in diverse wijken begonnen met een MDO-overleg (multidisciplinair overleg ouderen) waarbij de huisarts vaak de initiatiefnemer is en waar welzijn veelal is aangesloten. Dit gebeurt in onder meer de wijken Delfshaven, Zevenkamp, Hoogvliet, Noord en Beverwaard.
Inmiddels zijn op diverse plekken goede ervaringen opgedaan in de samenwerking met welzijn (Krachtige Basiszorg of Welzijn op Recept). Deze bouwstenen, evenals de ervaringen in Havenue, zullen worden benut in een bredere samenwerkingsstructuur. Daarin is ook het sociaal domein goed vertegenwoordigd.
Een stadsbrede uitrol van een Multi Disciplinair Overleg met een eenduidige werkwijze en samenwerkingsafspraken met het sociaal domein, blijkt een complexe opgave. Huisartsen maken een eigen afweging voor het inrichten van hun zorg voor ouderen. De huisartspraktijken in de opgerichte huisartsencoalitie hebben wel de ambitie om het komende jaar vorm te geven aan gerichte ouderenzorg vanuit hun praktijken. Samergo (Zorgimpuls) heeft hier een regisserende rol. Duidelijk daarbij is dat een infrastructuur waarin welzijn, wijkteam en huisartsen kunnen samenwerken van grote toegevoegde waarde is.

REGIEWIJKVERPLEEGKUNDIGEN

In 2021 is het initiatief uitgebouwd waarbij ConForte-leden regiewijkverpleegkundigen inzetten in 23 wijken. De regieverpleegkundige heeft in de wijk een extra cliëntoverstijgende rol bij het signaleren van problematiek en het adviseren over

een (preventieve) wijkaanpak. Hij/zij kan een belangrijke verbindende schakel vormen tussen het medisch en sociaal domein.
Van de 23 regiewijkverpleegkundigen die in 2020 begonnen, zijn er drie gestart in een seniorvriendelijke wijk. Aan de hand van de wijkplannen van de regiewijkverpleegkundige is er in twee wijken een begin gemaakt met het opbouwen van een breed netwerk.
Recent is besloten om ook regieverpleegkundigen in te zetten in de seniorvriendelijke wijken waar ze nog niet werkzaam waren. Daarmee hebben al deze wijken nu een regiewijk-verpleegkundige.

SUBACUTE ZORG

Met Havenue ontstond in 2018, na sluiting van het Haven-ziekenhuis, een nieuw regionaal samenwerkingsverband tussen VVT-instellingen, welzijnspartijen, huisartsen en ziekenhuizen. Gedurende 2019-2020 is er gewerkt aan een subacute keten, waarin huisartsen, praktijkondersteuning, wijkverpleging, welzijn en Vraagwijzer samenwerkten aan integrale zorg voor thuiswonende ouderen. In het pand werd in 2019 ook de zorginnovatiewinkel 'Zorg van Nu010' gevestigd.
Met ingang van 2021 heeft de Havenpolikliniek de deuren gesloten en is Havenue als samenwerkingsverband gestopt. De poliklinische functies zijn ondergebracht op diverse locaties. Zorg van Nu Rotterdam is verplaatst naar het Albeda College aan de Rosestraat op Zuid, waar eHealth tevens in het curriculum van de studenten staat.
In Havenue is ervaring opgedaan met het organiseren van subacute zorg en een daaraan gekoppeld multidisciplinair overleg. Door versnelde screening van kwetsbare ouderen kon ziekenhuisopname worden voorkomen. De gemeente heeft hierbij de verbinding gelegd met welzijn, het wijkteam en Vraagwijzer in Kralingen-Crooswijk. Het aansluiten van verschillende disciplines is effectief gebleken. In de helft van de meldingen bleek er behoefte aan ondersteuning vanuit welzijn.
De elementen uit de subacute zorgstraat zijn vertaald naar een blauwdruk, waar geïnteresseerde organisaties gebruik van kunnen maken.
Inmiddels zijn op vier locaties in de stad subacute zorgstraten in ontwikkeling. De gezamenlijke welzijnspartijen hebben hierin een actieve rol gepakt en zijn goed aangesloten. Zo werken Wmo Radar en Dock met de zorgorganisatie Laurens en Leliezorggroep aan nieuwe samenwerking rond de locaties van Antonius Binnenweg en Pniel, waarbij welzijn direct aan-spreekpunt is voor overleg en verwijzingen.
Vanuit het programma Samen voor kwetsbare Ouderen 010 wordt nu ingezet op samenhang en doorontwikkeling van deze subacute zorgstraten. Zowel voor welzijn als voor de wijkteams (met korte lijnen naar de Vraagwijzer) geldt dat deze werkwijze verder wordt doorontwikkeld.

INTEGRALE INDICATIESTELLING

Vanuit het experiment Integraal Budget (geïnitieerd door VWS) zijn we in het gebied Prins Alexander gestart met een gezamenlijke indicatiestelling voor de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Hoewel het landelijk experiment zich richtte op cliënten met een (integraal) persoonsgebonden budget hebben we in Rotterdam gekozen voor een pilot met ouderen die zorg in natura (willen) ontvangen.
Met wijkverpleegkundigen, casemanagers dementie en Vraagwijzer-medewerkers in het gebied is een kernteam gevormd, zijn werkprocessen - inclusief een gezamenlijk keukentafelgesprek - uitgewerkt en rapportageformulieren opgesteld. Op basis hiervan werd bepaald wat geïndiceerd zou worden vanuit Zvw en wat vanuit Wmo. Groot voordeel: de inzet van zorg en ondersteuning vanuit de Zvw en de Wmo is zo op elkaar afgestemd.
Er zijn 28 cliënten die via dit experiment een gezamenlijk zorgplan Zvw en Wmo hebben gekregen. De deelnemers waren blij met de proef; zij hoefden hun verhaal maar één keer te vertellen.
Wel bleek dat het werkproces knelpunten opleverde. Die hadden te maken met het borgen van de rechtmatigheid van de Wmo-indicatie en het werken volgens de AVG-regels. Het leidde ook tot extra administratieve handelingen, terwijl de uitvoerenden al een hoge werkdruk hadden. Het experiment is inmiddels afgerond, maar met onze zorgpartners willen we in 2022 komen tot vervolgafspraken over intensievere samen-werking rondom indicatiestelling Zvw en Wmo.

GRENSVLAKKEN ZORGWETTEN

Onder regie van de gemeente, zorgverzekeraar/zorgkantoor, CIZ en zorgaanbieders is er een overleg rond de grensvlakken tussen Wmo, Zvw en de overgang naar Wlz. Partijen stemmen hun werkwijzen op elkaar af. Professionals worden uit-genodigd om casuïstiek, waarbij ouderen negatieve effecten van grensvlakken ondervinden, te escaleren. Door deze struc-turele samenwerking weet men elkaar ook op individuele casuïstiek sneller te vinden en zijn de werkinstructies voor de Wmo-adviseurs verbeterd. Indicaties vanuit de Zvw en de Wmo worden daardoor beter op elkaar afgestemd.

OP NAAR EEN ROTTERDAMS MODEL

Een van de uitdagingen waaraan we in de afgelopen periode met partners hebben gewerkt is het verbeteren van de wijkgerichte zorg en het tegengaan van versnippering. Met name in de wijkverpleegkundige zorg is het aantal (kleine) aanbieders groot. Dat zorgt voor een complexe, inefficiënte samenwerking tussen professionals met onnodig hoge kosten en veel onnodige reistijd als gevolg. Dit leidt tot minder tijd en aandacht voor de cliënt.
Landelijke regelgeving om versnippering in de wijkverpleeg-kundige zorg tegen te gaan en de doorontwikkeling van de bekostiging van wijkverpleging laten nog op zich wachten. Binnen de bestaande regelgeving zetten zorgverzekeraars

actief in op het terugdringen van ongecontracteerde wijkverpleging en op het contracteren van aanbieders met een klein aantal cliënten.
VWS heeft met ActiZ (de beroepsvereniging Verzorgenden Verpleegkundigen), de VNG, ZN en Zorgthuis.nl een leidraad 'herkenbare en aanspreekbare teams wijkverpleging' opgesteld, die goede handvatten biedt voor het verbeteren van de samenwerking in de wijk. Ze zijn ook opgenomen in de inkoopkaders van de zorgverzekeraars. Deze ontwikkelingen worden in Rotterdam benut, waarbij de vrijheid om een eigen zorgaanbieder te kiezen gewaarborgd blijft en de kwaliteit van zorg, welzijn en wonen naar een hoger niveau wordt getild.
Zoals eerder aangegeven willen onze zorgpartners vanuit ConForte met de inzet van regieverpleegkundigen een stevigere samenwerking in de wijk bevorderen, maar ze zetten ook in op betere zichtbaarheid en vindbaarheid voor burgers en verwijzers. Zo wordt het coördinatiepunt Verwijshulp010 (het coördinatiepunt voor acute verpleeghuisopnames) in 2022 doorontwikkeld voor de thuiszorg. Verwijzers kunnen dan snel doorverwijzen naar de zorgorganisaties die in de wijk ook een goede samenwerking hebben met de netwerkpartners.
In de inkoopopdrachten voor Wmo en welzijn stellen wij aan onze nieuwe partners stevige eisen ten aanzien van samenwerking rond de cliënt, maar ook ten aanzien van de samenwerking in het zorgnetwerk en in het gebied.

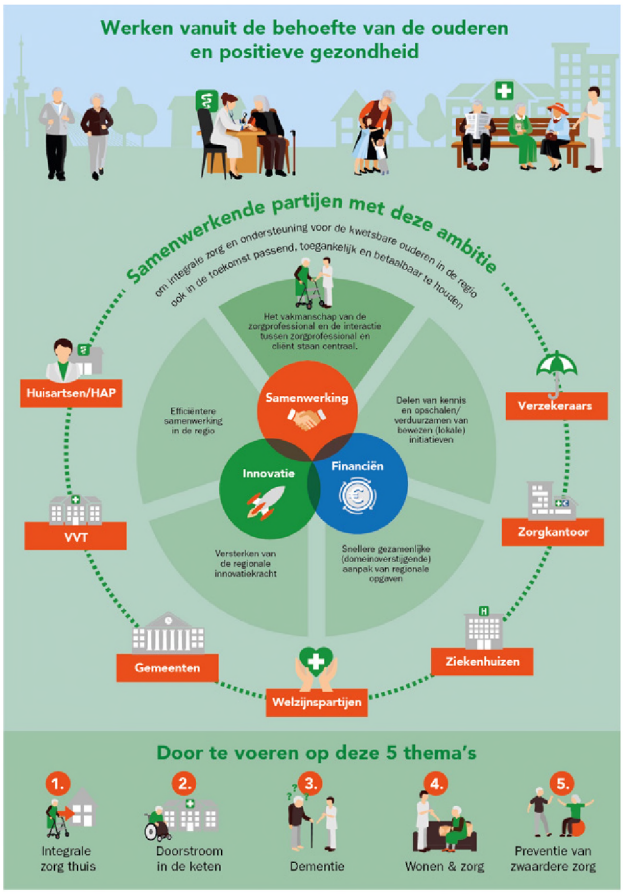
Zo zijn we op weg naar een Rotterdams model, waarin versnippering en verschraling wordt tegengegaan en er een goed samenhangend en herkenbaar aanbod van welzijn en zorg is in de wijk.

SMART SWITCH

Naast het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer is de afgelopen jaren vanuit het programma Samen voor Kwetsbare Ouderen 010 gewerkt aan verbeteringen van de doorstroom in de keten. Daarbij waren de gezamenlijke ziekenhuizen, VV&T-aanbieders, huisartsen en zorgaanbieders betrokken. Zo is het coördinatiepunt Verwijshulp010 ontwikkeld, een centraal coördinatiepunt voor acute verpleeghuisopnames. Een ander mooi voorbeeld van samenwerking is Spoedzorg Rotterdam, een initiatief van Aafje, Laurens en Lelie Zorggroep dat op 1 februari 2020 van start ging. Daarmee is er één regionaal team dat 's avonds, 's nachts en in het weekend acute, ongeplande zorg aanbiedt aan cliënten die zorg ontvangen van één van de grote VVT-organisaties.
Tot voor kort hadden deze partijen verschillende oplossingen bij de centrale toegangsdeuren van seniorencomplexen. In het kader van de samenwerking hebben de organisaties gekozen voor een gezamenlijk, uniform systeem waarbij via de mobiele telefoon een kluis of slotmotor kan worden geactiveerd die een deur ontsluit: de Smart Switch. Voordelen hiervan: zorgmedewerkers zijn minder tijd kwijt (vanwege aanrijtijden bij decentrale sleutelkluizen), zorgpartijen en andere partijen kunnen elkaars infrastructuur gebruiken en een grotere transparantie voor cliënten.
De gemeente leverde in 2020 en 2021 een financiële bijdrage. Dit heeft ertoe geleid dat er inmiddels ruim 300 Smart Switches zijn geplaatst. Ook voor 2022 zijn er middelen om hierop in te zetten.

REGIONALE SAMENWERKING

De opgaves in de ouderenzorg zijn onverminderd groot. De coronacrisis en het tekort aan zorgpersoneel maken de uitdaging nog groter. Het afgelopen jaar is er met het Zilveren Kruis een regionale samenwerkingsagenda opgesteld waarin ouderen een belangrijke doelgroep zijn.
De nadruk in de agenda ligt op onderwerpen waar gemeenten, zorgkantoor en zorgverzekeraar een rol en verantwoordelijkheid in hebben en waar afstemming van belang is om tot integrale zorg en ondersteuning te komen. Daarbij ligt enerzijds de focus op overkoepelende speerpunten zoals de grensvlakken tussen de verschillende zorg- en ondersteuningswetten, de samenwerking tussen het sociaal-medisch domein en de aanpak van de arbeidsmarktproblematiek.
Het tot stand komen van de regionale samenwerkingsagenda met Zilveren Kruis heeft er mede toe geleid dat de bestuurlijke samenwerking, die al was ontstaan in de sturing van het programma Samen voor Kwetsbare ouderen 010, is verbreed en verstevigd tot de nieuwe bestuurlijke coalitie Ouderen. Daarmee willen we ook de komende periode inzetten op domeinoverstijgende samenwerking.

MIGRANTENOUDEREN

Veel ouderen met een migratieachtergrond hebben een minder goede gezondheid, minder gezondheidskennis- en vaardigheden en ze weten de weg naar goede zorg en ondersteuning onvoldoende te vinden. Het aanbod sluit soms ook niet goed aan op hun specifieke behoeften.
Het aantal migrantenouderen in Rotterdam neemt toe. Daarom hebben we vanuit het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer met een aantal belangrijke samenwerkingspartners, waaronder NOOM en SPIOR, extra acties voor en met deze groep ouderen ingezet. NOOM heeft ons gecomplimenteerd met onze aanpak. NOOM ervaart het als zeer positief dat de gemeente migrantenouderen betrekt en met hen in gesprek is. Rotterdam wordt door hen regelmatig als voorbeeld aangehaald bij VWS. De gemeente en NOOM hebben een masterclass gegeven aan VWS-adviseurs in april 2021. Ook heeft de gemeente een presentatie gegeven over onze aanpak bij het landelijke congres in februari 2021 van het Platform ZorgSaam Wonen. In 2022 en daarna willen we de inzet voor migrantenouderen verder uitbreiden.

Sociaal Vitaal in Kleur is een programma van NOOM gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl bij migrantenouderen vanaf 55 jaar. De wekelijkse beweegactiviteiten worden gecombineerd met het geven van gezondheidsvoorlichting. De bijeenkomsten dragen zo bij aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden en weerbaarheid. Daarnaast is het actief bezig zijn een middel om eenzaamheidgevoelens van ouderen te verminderen of te voorkomen.
In totaal zijn er nu dertig groepen actief in negen gebieden. Ruim dertig sleutelfiguren en vrijwilligers begeleiden de groepen en onderhouden individuele contacten met deelnemers. Op deze manier is met zo'n 350 ouderen structureel contact. Het betreft ouderen met de volgende migratieachtergronden: Caribisch, Chinees, Kaapverdiaans, Marokkaans, Surinaams en Turks. Er is ook een groep met vluchtelingen met verschillende achtergronden.
Nog niet alle ouderen en vrijwilligers durven door corona weer fysiek deel te nemen. 58% van de Rotterdammers is gevaccineerd, vooral in gebieden met veel achterstanden blijft de vaccinatiegraad achter.[4]
NOOM geeft voorlichting over de vaccinatiemogelijkheden, in het bijzonder aan vrijwilligers en sleutelfiguren van de verschillende gemeenschappen. Zij worden ingezet om de ouderen ook in de moeilijke omstandigheden als gevolg van corona te ondersteunen.
Onder de huidige deelnemers zal St Galm (de samenwerkingspartner van NOOM) onderzoek gaan doen naar de effecten van het programma. Tot medio 2021 was de uitvoering hiervan lastig vanwege alle coronarestricties.
Bedoeling is dat Sociaal Vitaal in Kleur in 2022 geregistreerd wordt in de databank Effectieve sociale interventies van Movisie. Het basisprogramma Sociaal Vitaal staat hierin al geregistreerd als bewezen effectief.

DEMENTIE MIGRANTENOUDEREN

Het samenwerkingsproject Oudere migranten met dementie (gefinancierd door ZonMw) is in 2019 gestart en richtte zich op het beter signaleren en ondersteunen van ouderen met dementie in de wijken Delfshaven en Feijenoord. Het project was een samenwerking tussen SOL, Hogeschool Rotterdam, Laurens, SPIOR, MOB, Alzheimer Nederland, Movisie en de gemeente Rotterdam.
Er zijn netwerken gevormd van beroepskrachten en vrijwilligers die betrokken zijn bij migrantenouderen met dementie. Binnen deze netwerken wordt informatie uitgewisseld en casuïstiek besproken en doorgeleid naar passende ondersteuning. Er is een Signalenkaart ontwikkeld om dementie bij migrantenouderen te kunnen herkennen en een folder voor verwijzers en mantelzorgers. De folder en de landelijke versie van de Signalenkaart zijn op landelijk niveau met enthousiasme ontvangen. Het project is in september 2021 afgesloten met een congres, waar met zo'n tachtig deelnemers de uitkomsten werden gedeeld.
Het netwerk in Delfshaven is inmiddels onderdeel van de ketenaanpak dementie, voor het netwerk in Feijenoord worden nog afspraken gemaakt met de zorgaanbieder die dit netwerk gaat borgen.

De gemeente neemt deel aan het stadsbrede overleg 'Interculturele dementiezorg' dat de Migrantenpoli organiseert. Het Erasmus MC heeft diagnose-instrumenten ontwikkeld, waarmee dementie vastgesteld kan worden bij iemand met een migratieachtergrond. Ook zijn tolken speciaal getraind. Tolken bij dit soort gesprekken vraagt namelijk niet alleen taalvaardigheid maar ook medische kennis.
De Migrantenpoli investeert ook in het overbrengen van deze kennis naar andere diagnoseklinieken in de regio en naar huisartsen. De gemeente hecht waarde aan deze kennisoverdracht en we verkennen met de Migrantenpoli de mogelijkheden voor een vervolg.

CULTUURSENSITIEF

NOOM heeft dit jaar de landelijke lijst Cultuurspecifieke Zorg en Welzijnsinitiatieven opgeleverd, en gepubliceerd op haar website. De lijst is gepresenteerd bij het congres van Rotterdam, Ouder en Wijzer in februari 2021. Er zijn daarnaast twee leermodules gemaakt waarin gesprekssituaties worden gesimuleerd. De 'Leidraad cultuurspecifieke zorg', inclusief een toolbox met instrumenten, zoals de eerdergenoemde lijst en leermodules, wordt eind 2021/begin 2022 opgeleverd. Na oplevering van de leidraad zullen we die actief verspreiden onder de Wmo-gecontracteerde aanbieders.

Binnen de inkoopopdrachten Wmo en Welzijn zijn kwaliteitseisen opgenomen voor cultuursensitief werken. Tijdens de zomerschool hebben vijftien gemeentelijke medewerkers meegedaan aan een training. In januari 2022 staat de tweede training gepland.

[4] *bron: https://www.rijnmond.nl/nieuws/1374166/Rotterdam-heeft-de-laagste-vaccinatiegraad-van-de-grote-steden-in-Nederland*

Voor de periode 2020-2022 is vanuit het reguliere beleid een opdracht verleend aan Radar Rotterdam voor onder meer deskundigheidsbevordering op het gebied van cultuursensitief werken in het sociaal domein. Hiervan hebben vier bij ouderen betrokken zorg- en welzijnsorganisaties gebruik gemaakt.
Met de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van Wmo en jeugdhulp (MOW) onderzoeken we op welke manier cultuursensitief werken structureel opgenomen kan worden in de opleidingen voor Vraagwijzers en wijkteams. Binnen het programma zetten we ook in 2022 in op bijeenkomsten rond dit thema bij partnerorganisaties.

ROTTERDAM DEMENTIEVRIENDELIJK

Het aantal mensen met dementie en het beroep dat zij doen op zorg en ondersteuning gaat door de vergrijzing toenemen. Het is een ziekte die niet alleen de cliënt zelf treft, maar die ook grote impact heeft op de naaste omgeving van de cliënt. Daarom hebben we in het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer extra aandacht voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers.
Rotterdam wil een dementievriendelijke stad zijn en blijven, waar mensen met dementie niet worden buitengesloten, maar waar zij zo lang mogelijk mee kunnen doen. In september 2021 is de hele maand campagne gevoerd om aandacht te vragen voor het thema dementie en om projecten voor en door mensen met dementie in het zonnetje te zetten.
Vooral in de gebieden Alexander, IJsselmonde en Hillegersberg/Schiebroek zijn de samenwerkingspartners actief met afstemmen van casuïstiek en met projecten voor en door mensen met dementie. Maar ook in de gebieden Hoek van Holland, Feijenoord en Delfshaven zijn de krachten gebundeld om meer te doen.
Vanwege deze inzet heeft Alzheimer Nederland op 17 september 2021 het predicaat 'dementievriendelijke stad' overhandigd aan wethouder De Langen. Ook is het Convenant Dementievriendelijke stad getekend om de aandacht voor mensen met dementie de komende jaren te borgen.

KETENSAMENWERKING

Samenwerking tussen de domeinen zorg, welzijn en medische zorg is een randvoorwaarde voor een dementievriendelijke stad. Het aanjagen en faciliteren van de vier okale ketens dementie is de verantwoordelijkheid van ConForte, binnen het programma Samen voor kwetsbare Ouderen 010. ConForte is de brancheorganisatie van ouderenzorgorganisaties in de regio Rotterdam. De vier lokale ketens hebben toegezegd de netwerken migrantenouderen en dementie binnen hun samenwerking te borgen. De gemeente sluit aan bij het overkoepelende dementie-afstemmingsoverleg met ConForte, de zorgaanbieders en Alzheimer Nederland. De doorontwikkeling van de ketenaanpak wordt hier gevolgd.

INFORMATIEVOORZIENING

In de gebiedsgidsen is de tekst over dementie en de rol van de casemanagers dementie uitgebreid. Vanuit het programma Samen voor Kwetsbare Ouderen 010 is de website rotterdam-dementie.nl opgezet. Dit is een statische website. In samenwerking met ConForte onderzoeken we nu de mogelijkheden om hiervan een breed informatieplatform te maken waar mensen met dementie en hun mantelzorgers terecht kunnen voor informatie over activiteiten en ondersteuningsmogelijkheden bij hen de buurt.
De ouderenmaatschappelijkwerkers zijn al geschoold in kennis over dementie, dus binnen de wijkteams is expertise al aanwezig. Vanuit het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer hebben we in 2021 twee keer een campagne op RIO gevoerd, met aansluitend verdiepingstrainingen in dementievriendelijkheid. In totaal hebben ruim vijftig collega's hiervan gebruik gemaakt. De eLearning en de verdiepingstrainingen 'Samen dementievriendelijk' zijn inmiddels structureel opgenomen op Sofie, het scholingsprogramma van de gemeente.

Verder is er geïnvesteerd in het vergroten van de bekendheid en evaluatie van de rol van de casemanagers dementie. Alzheimer Nederland heeft folders over dementie en de rol van casemanagers verspreid bij alle Vraagwijzers in de stad. In de gebiedsgidsen is de tekst over dementie en casemanagers uitgebreid.
ConForte heeft met geriaters en diagnoseklinieken de afspraak dat na het stellen van een diagnose altijd een vervolgafspraak met een casemanager wordt aangeboden. Dit gebeurt ook. Onder huisartsen is het stellen van de diagnose dementie en daarmee het verwijzen naar casemanagers minder vanzelfsprekend. We zijn in gesprek met Samergo, voorheen Zorgimpuls, de netwerkorganisatie voor de continuïteit van de huisartsenzorg in de regio, om te komen tot een grotere bekendheid onder huisartsen.

SOCIALE BENADERING DEMENTIE

Leven met dementie betekent leren omgaan met alle veranderingen die dat met zich meebrengt in het dagelijks leven, maar ook op psychisch en sociaal vlak. Veel vraagstukken waar mensen met dementie tegenaan lopen, liggen niet bij de ziekte zelf, maar vooral op het vlak van veranderende sociale relaties, zingeving en het behoud van betekenisvolle activiteiten. Met de Sociale Benadering Dementie (SBD) zetten we in op een aanpak die niet alleen de ziekte omvat, maar ook de impact op

de persoonlijke leefwereld van mensen met dementie en hun naasten. Rotterdam is een van de landelijke trials. Initiatiefnemer en hoogleraar Anne-Mei The neemt aan dat SBD de kwaliteit van leven voor mensen met dementie verhoogt en de zorgkosten verlaagt. Mensen met dementie en hun mantelzorger(s) krijgen vroegtijdig en structureel ondersteuning, die aansluit op individuele behoeften. Daarvoor is in Schiebroek een multidisciplinair team actief. Zorg en welzijn werken samen met andere partners in het gebied om ondersteuning te bieden aan thuiswonende mensen met dementie. Het SBD-team heeft tot nu toe 43 cliënten begeleid. Acht ouderen zijn uitgestroomd, meestal vanwege opname in een verpleeghuis. “De deelnemer geeft aan dat ze het fijn vindt dat het teamlid komt, omdat zij haar verhaal bij het teamlid kwijt kan en daardoor iets vaker lacht. Daarnaast stimuleert het teamlid de partner om wekelijks een moment voor zichzelf te nemen en te gaan vissen, omdat hij het nodig heeft om even weg te gaan”, zegt een medewerker. En een deelnemer vertelt: “Eerst zag ik niet in wat ik met zo’n jonge knul moet, nu weet ik dat hij mij en mijn partner ondersteunt waardoor ik langer thuis kan wonen – dat is fijn.”
Er is veel geïnvesteerd in het voorlichten van toeleiders/doorverwijzers en in het maken van samenwerkingsafspraken met de casemanagers dementie. Sinds de start van de social trial zijn er knelpunten rondom de financiering door het Zorgkantoor. Een oplossing hiervoor in de vorm van een SBD-experimenteer-betaaltitel is in zicht, in ieder geval voor de duur van de pilot (tot medio 2023).
Eind 2021 zijn we gestart met het maken van gebiedsscans. Daarbij keken we naar het aanwezige ondersteuningsaanbod, het netwerkoverleg en de sleutelfiguren in Alexander en IJsselmonde, om te kunnen bepalen wat nodig is voor de start van SBD-teams in deze gebieden in 2022.

WANDELMAATJES

Naast multidisciplinaire samenwerking is langdurige ondersteuning een wens van mensen met dementie en migrantenouderen. Om hier onderzoek naar te doen is het project Wandelmaatjes ontwikkeld met als doel tot aanbevelingen te komen voor het langdurig verbinden van vrijwilligers aan mensen met dementie. UVV en SOL hebben tot nu toe 65 matches gemaakt.
In IJsselmonde wandelt men wekelijks met een groepje, in plaats van in duo’s. De echtgenoot van een deelneemster geeft aan: “Het wandelmaatje is zo’n gezellige en leuke meid. Ik ben echt trots op haar, ze doet het zo goed met mijn vrouw en haar Alzheimer. De dames gaan echt als maatjes op stap, heel mooi om te zien. Samantha heeft veel geduld en ik merk aan mijn vrouw dat ze heel enthousiast is na de wandelingen”. Begin 2022 worden de onderzoeksresultaten opgeleverd en zullen de leerervaringen en aanbevelingen gedeeld worden met zorg- en welzijnspartners in Rotterdam. Binnen de Welzijnsopdracht is de continuïteit van Wandelmaatjes geborgd.

DAGBESTEDING

We willen mensen met dementie meer keuzes bieden in het dagbestedingsaanbod en uitvoerende organisaties daarbij faciliteren. Daarom is binnen het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer geëxperimenteerd met belevingstuinen, DemenTalent, voetbalherinneringen en BedtimeStories.

BELEVINGSTUINEN

‘Ik ben weduwe. Thuis – ik woon zeven hoog - komen de muren op me af. Dan kom je hier, dan ben je onder de mensen Het is belangrijk voor de beweging van ouderen, we komen van die stoelen af.’

Conny Bazen Sterrenburg
Deelneemster Belevingstuin

Belevingstuinen zijn bedoeld om ‘groene’ dagbesteding mogelijk te maken in Delfshaven (de Schans), Hoek van Holland (de Hoekstee), Charlois (de Nancy Zeelenbergflat) en Feijenoord (de Steenplaat). De tuinen in Hoogvliet (de Brede Vliet) en Kralingen (de Nieuwe Plantage) zijn eind 2021 opgeleverd.
Zie ook het filmpje: https://youtu.be/o0pjVP_H90w.
Met Laurens en SOR onderzoeken we de mogelijkheid van een belevingstuin in Crooswijk (Rubroek). In Delfshaven en Hoek van Holland is men actief aan de slag gegaan met activiteiten in de tuin, in de andere tuinen kunnen studenten van de HR Rotterdam mogelijk nog een rol spelen bij opzetten en begeleiden van activiteiten.
DemenTalent biedt mensen met dementie vrijwilligerswerk onder begeleiding. In Prins Alexander zijn er nu tien deelnemers. Dit aantal is lager dan verwacht, hetgeen te wijten is aan corona. Buurtwerk.nl heeft veel professionals, vrijwilligers, mantelzorgers en doorverwijzers getraind in de methodiek. Dit zorgt ervoor dat mensen met dementie niet meer alleen aangesproken worden op hun ‘ziekte’, maar juist op hun wensen en competenties. Dat uitgangspunt is geborgd in de Inkoopopdracht Welzijn 2022. Dementalent is ook gestart in IJsselmonde en Rozenburg. Medewerkers vanuit verschillende organisaties zijn en worden getraind. Werving loopt moeizaam, vanwege terughoudendheid door corona.
Voetbalherinneringen is een dagbestedingsproject van Excelsior en Dock. Elke dinsdag komen zo’n twaalf tot twintig ouderen en acht à tien vrijwilligers bij elkaar om herinneringen

op te halen over voetbal en om beweegoefeningen te doen. Het mooie van deze vorm van dagbesteding is dat hiermee een nieuwe mannelijke doelgroep wordt bereikt. Zie ook het filmpje: https://youtu.be/91NCvgqYPlU.
BedtimeStories biedt een interactief voorleesproject, waarbij een acteur wekelijks in gesprek gaat met mensen met dementie en hun mantelzorgers. Dit jaar hebben zeventien ouderen met hun mantelzorgers meegedaan. Uit een van de evaluaties: “Er werd veel gesproken en ook gelachen; er kwamen veel herinneringen naar boven. Een mevrouw zei: Leuk zo teruggaan naar vroeger, normaal denk ik eigenlijk niet aan waar ik heb gewoond, wat ik vroeger allemaal deed”. De organisatie heeft dit jaar een nieuw verhalenprogramma ontwikkeld voor migrantenouderen. In 2022 starten we met twee nieuwe groepen.

Tijdens de campagnemaand Dementie heeft SKVR op zeven locaties cursussen aangeboden. We hebben zorgaanbieders op deze manier laten kennismaken met dit creatieve aanbod in de hoop dat zij dit soort vakdocenten ook in de toekomst meer gaan inzetten op dagbestedingen.
Bovengenoemde vormen van dagbesteding en de bestaande Geheugenpaleizen kunnen worden gecontinueerd binnen de Welzijnsopdracht (niet-geïndiceerde dagbesteding). We hopen dat ook Wmo-organisaties hiermee aan de slag gaan binnen de geïndiceerde dagbesteding. Binnen de Wmo-opdracht hebben we de kwaliteitseisen op diversiteit in dagbesteding daarom verscherpt. Het Odensehuis van Samen010 in Prins Alexander wordt separaat gesubsidieerd.

VOETBALHERINNERINGEN

‘Thuis kan ik tegen muren praten, hier tegen mensen. Over voetbal, over allerlei andere dingen. Dat is ontstellend belangrijk omdat ik anders misschien vereenzaam. Ik fiets hiernaartoe en dan kom ik tot leven.’

Cor Jongenengel
Deelnemer Excelsior Football Memories

MANTELFOON

“M’n moeder probeert me steeds te bellen met de afstandsbediening. Maar daarmee krijgt ze me natuurlijk niet te pakken. Dus ga ik een paar keer per dag bij haar langs om te kijken of het wel goed gaat.”
Dit soort uitspraken stond centraal tijdens de stedelijke campagne van Mantelfoon medio 2021, gericht op mantelzorgers van mensen met dementie. In september 2021 heeft Mantelfoon in samenwerking met Alzheimer Nederland ook een ontmoeting georganiseerd tussen wethouder Grauss en mantelzorgers van mensen met dementie. Mantelfoon biedt een luisterend oor en advies op maat en is 24 uur per dag gratis bereikbaar via 0800 777 3333. Telefoontjes kunnen worden opgevolgd met persoonlijke begeleiding als hieraan behoefte is.
Psycho-educatie en praktische ondersteuning wordt verder geboden via de Rotterdampolis (aanbod Mantelaar en Thuisexpres) en via de alzheimercafés, die in verschillende wijken regelmatig worden georganiseerd. Laurens ontvangt subsidie voor de training Beter Thuis met Dementie, die voor echtparen aangeboden wordt tijdens een vakantieweek en voor ouders en kinderen tijdens een avondcursus. Met deze projecten zijn jaarlijks om en nabij 35 mensen bereikt.
Rotterdam heeft geparticipeerd in een landelijk traject ‘aanjagen respijtzorg’. Aanbevelingen hiervoor zijn voorjaar 2020 opgeleverd en zullen worden meegenomen bij de Inkoop Logeerzorg Wmo. De publicatie hiervan is uitgesteld tot 2022.

Samenvattend de belangrijkste resultaten van de pijler ‘Zorg en ondersteuning’

SENIORVRIENDELIJKE WIJKEN/ OUDERENHUBS

- 5 ouderenhubs in Prinsenland/Het Lage Land, Hoogvliet, IJsselmonde, Crooswijk en Ommoord

PASSENDE EN INTEGRALE ZORG

- Ervaringen integrale indicatiestelling
- Start MDO’s in 6 gebieden
- Inzet regiewijkverpleegkundigen in de hubs
- Ontwikkeling Rotterdams model – wijkgerichte zorg ism ConForte

EXTRA INZET VOOR OUDEREN MET EEN MIGRATIEACHTERGROND

- 30 groepen Sociaal Vitaal in Kleur
- Training cultuur sensitief werken
- Inzet Signalenkaart Migrantenouderen en dementie
- Kennis van Migrantenpoli onder huisartsen en andere diagnose poli’s.

ROTTERDAM DEMENTIEVRIENDELIJK

- Predicaat Dementievriendelijke stad ontvangen
- SBD-team Schiebroek – ondersteuning 43 cliënten
- 6 Belevingstuinen
- 4 trainingen Samendementievriendelijk
- Dementievriendelijke wandelroute Overschie
- Inzet wandelmaatjes (65 matches gemaakt)
- Nieuwe vormen van dagbesteding: DemenTalent (3 gebieden), BedtimeStories, Voetbalherinneringen, groene dagbesteding in belevingstuinen.

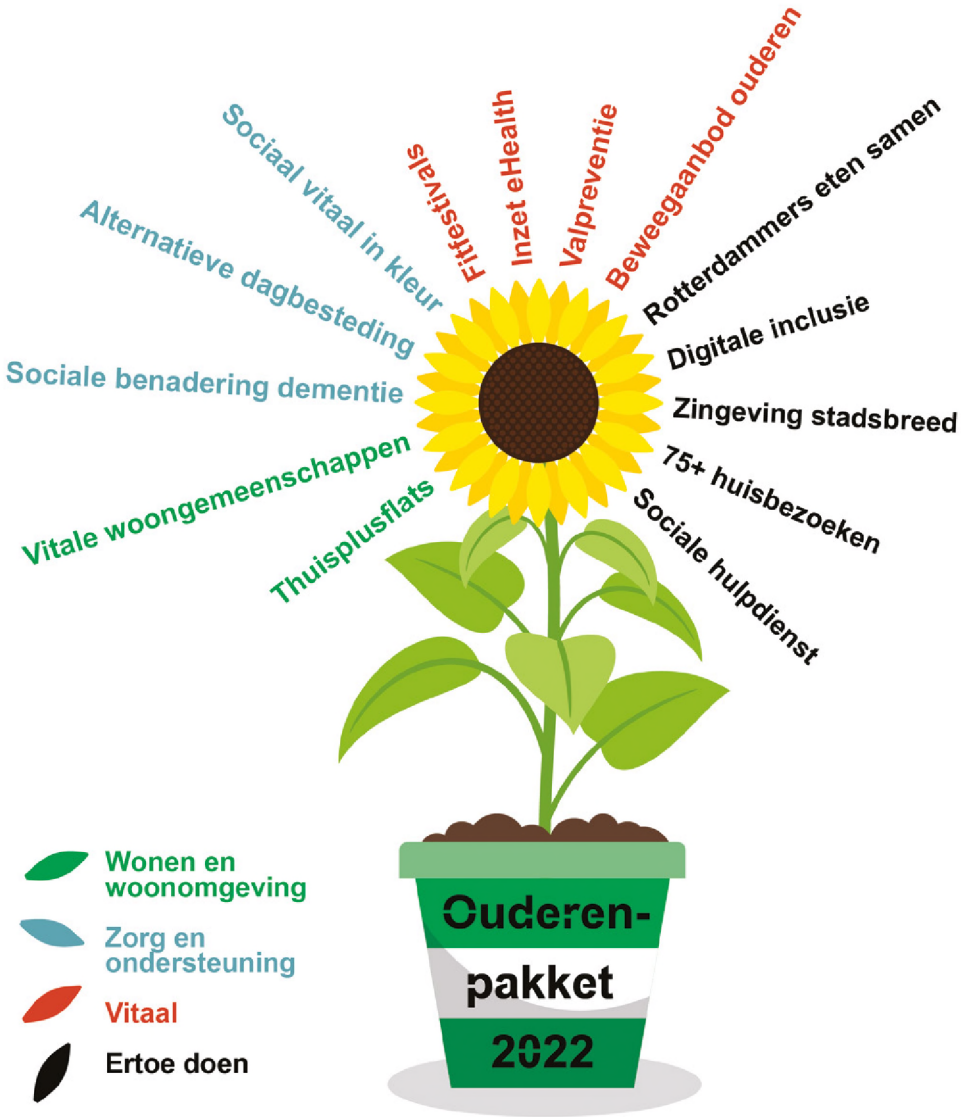

OUDERENPAKKET

2022

EEN NIEUW ROTTERDAMS OUDERENPAKKET

Samen met de partners zijn de afgelopen jaren veel activiteiten uitgevoerd, zijn mooie nieuwe interventies voor ouderen ontwikkeld en is onze stad seniorvriendelijker geworden. De verschillende onderdelen van het programma Rotterdam, Ouder en Wijzer hebben een plek gekregen in de nieuwe opdrachten aan onze welzijn- en Wmo-aanbieders of worden straks gefinancierd vanuit de andere middelen voor het welzijn van ouderen binnen 'Heel de Stad'.
In de opdrachten zijn de interventies structureel geborgd en worden ze breder uitgerold. Zo zetten we stadsbreed in op de Fitfestivals, valpreventie, het beweegaanbod voor ouderen, de inzet van eHealth, de 75+ huisbezoeken, de Sociale hulpdienst, zingeving, digitale inclusie, Rotterdammers eten samen, vitale woongemeenschappen, meer diverse niet-geïndiceerde dagbesteding en dementievriendelijke wijken. Ook gaan we de aanpak van Sociaal Vitaal in Kleur en Sociale benadering Dementie verbreden en verduurzamen en gaan we, op basis van een positieve evaluatie, vanaf 2022 het aantal Thuisplusflats uitbreiden.
Zo ontstaat er in 2022 een nieuw Rotterdams pakket, waarmee we jaarlijks ruim 40.000 ouderen bereiken. Samen met de partners investeren we in een mooi aanbod dat bijdraagt aan gezond, prettig en vitaal ouder worden.

BIJLAGES

BIJLAGE 1

INZET PARTNERS VANUIT VWS-MIDDELEN

Onderstaande projecten worden gefinancierd met de extra middelen die VWS ter beschikking heeft gesteld voor de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen. Het geld is bedoeld om bestaande activiteiten een boost te geven of te verbreden, zodat de samenleving zich beter kan herstellen van corona.

ORGANISATIE	ACTIVITEIT	TE BEHALEN RESULTAAT/ACTIVITEITEN
Asiya	Doorbeken eenzaamheid van vluchtelingen	• Extra contact met ouderen • Ouderen verbinden • Extra steun verlenen • 100 ouderen en 10 vrijwilligers
DOCK	Mobiel terras met extra activiteiten	Via mobiel terras in gesprek gaan met ouderen gekoppeld aan workshops en activiteiten. Bereik van 1.500 ouderen in de gebieden waar DOCK actief is.
Dona Daria	Project Zonnestraaltjes	• Liedjesvisite (100 ouderen, 10-20 vrijwilligers) • Bezoekmaatjes Migrantenouderen (2 x 300 huisbezoeken door 30 bezoek-maatjes) • Afhaalmaaltijden (700 maaltijden voor 50 ouderen 2 x per maand. 3 vrijwilligers voor bereiden maaltijden)
Genero	Oud en jong wagen de sprong	• 6 keer themagerichte podcast met duo van oudere en jongere • 2 beweegtuinen met studenten (minimaal 2 groepen van 8 ouderen onder begeleiding van 2 studenten • 2 leeftijdsloze borrel- en lunch-ontmoetingen voor de LHBTQI+ doelgroep. 20 deelnemers • 3 ontmoeting jong en oud met migratie achtergrond; 20 deelnemers.
Humanitas	Ouderen project	Extra activiteiten op gebied van ontmoeting en diverse kleinschalige activiteiten. 500 ouderen met: • 50 ritten fietstaxi • 15 gespreksgroepen • 10 Plezierig ouder worden dagen • 20 beweegactiviteiten • 20 talentscans.

ORGANISATIE	ACTIVITEIT	TE BEHALEN RESULTAAT/ACTIVITEITEN
Indigo	Ondersteuning migranten ouderen	20 getrainde vrijwilligers als sleutelfiguren gaan op huisbezoek en ondersteunen 120 migranten ouderen.
InMovement	Empowerment en bewegen	11 bijeenkomsten met een bereik van 120 ouderen met activiteiten gericht op empowerment en bewegen.
InMovement	Positieve gezondheid	Positieve gezondheidsclubs: 24 clubbijeenkomsten van 2,5 uur. Programma wordt 5 keer uitgevoerd. Totaal 60-75 ouderen
MaasWonen	Doorstart Bruismethode	In complex Nieuw Verlaat doorstart Bruismethode: • Betrekken en bereiken migranten-ouderen • Verbinden ouderen uit complex met ouderen uit de wijk.
Noorder Kunsthuis	Opzetten Noorder Kunsthuis	Via diverse activiteiten opbouwen culturele community waar oudere creatieve en culturele talenten (verder) kunnen ontwikkelen. Contact met 150-200 ouderen, 20 cultuurmaatjes, 100 ouderen die deelnemen aan workshops, 10 keer kunstcafé en afsluitend voorstelling met minimaal 25 deelnemers.
OOPOEH	Ouderen de mogelijkheid geven op honden op te passen	Het matchen van 35 tot 50 ouderen die af en toe op een hond willen passen. Tevens minimaal 1 ludieke actie en het organiseren van minimaal 1 Rotterdams uitje.
PCOB	Project Ouderen Zevenkamp	3 x 11 maandelijkse bijeenkomsten met een geschat bereik van 50 deelnemers per keer.
Resto Van Harte	Restavonden in HvdW Mozaïek	• Organiseren van 43 Restoavonden in HvdW Mozaïek • Bieden van afhaalmaaltijden. 1850 ontmoetingen met inzet van 250 vrijwilligers.
Roodkapjes	Organiseren ‘dag zonder zorgen’ voor oudere mantelzorgers	27 bijeenkomsten (3 per maand) met een bereik van 135 unieke mantelzorgers.
Samen010	Telefonische groepsgesprekken	80 ouderen nemen deel aan telefonische groepsgesprekken en werken aan: • Vergroten sociaal netwerk • Versterken emotionele/affectieve binding met sociale omgeving • Verminderen emotionele eenzaamheid.

ORGANISATIE	ACTIVITEIT	TE BEHALEN RESULTAAT/ACTIVITEITEN
SOL	SOL Vitaal	Doorbreken mentale lockdown bij bewoners in 6 55+ complexen, met als resultaat dat 100 ouderen meer ondernemen en vitaler leven. • 10 groepsgesprekken in 6 complexen • 30 individuele gesprekken • 2 activiteiten per complex.
SPIOR	Intensivering Ouderdom komt met vragen	• Koppelen van 40 eenzame ouderen met migratieachtergrond aan 20 vrijwilligers • Faciliteren en organiseren van activiteiten en ontmoetingen met bereik van 150 unieke deelnemers.
Stadstrainers	Opschaling interventie Mijn Verhaal	Training on the job voor 20 tot 28 trainers die organisaties zullen ondersteunen bij project Mijn Verhaal. Bereik 75 tot 125 ouderen.
Super Actief	Op reis naar Gran Balconia	• Van juli tot eind september 2 act. Per week in De Esch en Struisenburg. Daarna 1x p/mnd een grotere activiteit • Vanaf oktober doorgaan met Sociaal vitaal, met minimaal 2 extra activiteiten per week. Bereik van 250 tot 300 ouderen.
Thuishulp Rotterdam	Samen eten en wandelen	2 keer per week gezamenlijk eten en gezamenlijk koffiedrinken. Inzet in 5 ouderencomplexen en omgeving. Direct bereik 150-200 ouderen die structureel deelnemen en indirect bereik van 1200 ouderen.
Trevvel	Impuls Uit & Thuis kalender en Trevvelmaatjes	Uit en Thuis kalender betreft een vijftal uitstapjes en activiteiten die maandelijks worden herhaald. Gaat om 387 plaatsen: 150 individueel deelnemende ouderen. 25% daarvan zijn zorgklanten en/of deelnemers aan Trevvelmaatjes.
Wilskracht Werkt	Project reismatje: ondersteunen van ouderen bij reizen met OV	10 – 20 getrainde vrijwilligers die 65 à 70 ouderen begeleiden als reismaatje.
Humanitas Feijenoord	Diverse activiteiten voor ouderen	• Met de koffiekar door Feijenoord: oude camper als tijdmachinejaren 60/70 • Inzet Gouwe Ouwen in 5 wijken • Continuering project belmaatjes • Ondersteuning digitale middelen Totaal bereik 500 ouderen.

BIJLAGE 2

INZET VAN DE CORPORATIES

In onderstaande tabel staat een overzicht met de belangrijkste bijdragen van de verschillende corporaties aan de verschillende pijlers van het programma. De tabel is geen uitputtend overzicht. In deze tabel is voor het evenwicht gekozen om de vitale woongemeenschappen bij de pijler Ertoe doen te zetten. Deze maatregel sluit namelijk ook goed aan bij de doelstellingen van deze pijler.

CORPORATIE	VITAAL	ERTOE DOEN	WONEN EN WOONOMGEVING	ZORG EN ONDERSTEUNING
Woonstad	• Comfortwoning Overschie (2019 & 2020 – daarna zijn ze naar andere gebieden gegaan) • Verkennen mogelijkheden eHealth inzetten thuisplusflat/ ouderenhub	• Vitale woon-gemeenschappen (Laantjes in Hilles-luis, Stormhoek in Kralingen en Dahlia in Bloemhof)	• Nieuwbouw Malieklos 51 appartementen – Hillesluis oplevering 2021 • Verbeteren toegankelijk-heid (Prinsessenflats – Prinsenland & Korper-steijn – Pendrecht) • Realiseren scoot-mobielstallingen Dahlia 2.2, Vinkenlust • Pilot doorstroming Prin-senland / Het Lage Land ism SOR en Havensteder • Seniorenmakelaar • Woonwensconsulenten (eigen medewerkers verhuur met specialisme senioren)	• Seniorvriendelijke wijk Prinsenland/ Het Lage Land • 2 Thuisplusflats (Prinsenland en IJsselmonde)
Woonbron	Comfortwoning in IJsselmonde	• Vitale woon-gemeenschappen (De Kulk in Hoogvliet en de Beverburgh in IJssel-monde en Bergweg in Oude Noorden) • Medewerkers Woon-bron hebben in de co-ronatijd zelf veel acties opgezet en activiteiten voor oudere bewoners georganiseerd. Denk aan bewegen op het balkon, balkonbin-go of een draaiorgel voor een appartemen-tencomplex.	• Realiseren scoot-mobielstallingen in Bergwegplantsoen, Gerard Goosenflat, Wintertuin, Nancy Zeelenberg, IJssel-burgh • Seniorenmakelaar • Woonbron heeft 17 gebouwen van Humanitas overgenomen. We hebben hier een eigen afdeling voor opgericht die het da-gelijks beheer in deze ge-bouwen dusdanig oppakt dat er veel ruimte is om in te spelen op de behoefte van de doelgroep. Zo wordt onder meer energie gestoken in het verlevendi-gen van de plinten in deze gebouwen.	• Seniorvriendelijke wijk Hoogvliet en IJsselmonde • 2 Thuisplusflats (De Kulk en IJsselburgh) • Stuurgroep Zorgvastgoed

CORPORATIE	VITAAL	ERTOE DOEN	WONEN EN WOONOMGEVING	ZORG EN ONDERSTEUNING
Vestia			• Realiseren scoot-mobielstallingen in Eudokiatoren, Jan Evertsenplaats, Kooiker-weg, Willibrordusstraat, Waelestein, Guldenwaard • Seniorenmakelaar	• Vestia en gemeente werken samen aan de tijdelijke herbestemming van een deel van het verzorgingstehuis Waelestein. • Vestia is met zorg-instelling Laurens in gesprek over mo-gelijke aanpassing van drie woonzorg-complexen (Huize Dorpsveld, Huize Nijeveld en Huize Dijkveld).
Havensteder		• Vitale woon-gemeenschappen (Mazesteyn in Kralingen) • WMO radar steunpunt/winkeltje Langer thuis wonen in de Gijsingflat • Recreatieruimte gere-aliseerd, Putselaan	• Realiseren scoot-mobielstallingen in Gerard Scholtenstraat, Lieftinckplaats (2x), Linker Rottekade • Van Groot naar Beter uitgerold over heel Rotterdam • Pilot doorstroming Crooswijk • Pilot doorstroming Prin-senland/ Het Lage Land ism Woonstad en SOR • Onderzoek Gijsingslaan 120 woningen ouderen-proef te maken. • Seniorenmakelaar	• Seniorvriendelijke wijk Crooswijk
SOR	• SOR Academy • Ambassadeurs per complex	• Vitale Woongemeen-schappen (Gerrit de Koker in Kralingen, en Meyburg in Schie-broek) • De Blaauwe Zalm (samen ontmoeten)	• Vaststellen portefeuille-strategie 2021-2031 (2000 betaalbare en voor oude-ren geschikte woningen in 10 jaar. o.a. door optoppen, ondertoppen, splitsen, (her)ontwikkelen); • Pilot doorstroming Croos-wijk • Pilot doorstroming Prinsenland/Het Lage Land i.s.m. Woonstad en Havensteder • Woongroep Boekholt, 30 appartementen • Omgevingswalkshop Crooswijk • Seniorenmakelaar • Beschikbaarheid vergroten dmv woningen splitsen en ruimte bieden voor samen-wonen • Realiseren scootmobiel-stallingen in De Hoeksteen, Heulbrug, Boog	• Seniorvriendelijke wijk Crooswijk • Varenoord (wonen met dementie) • Zorgbutler • Ombouw zorg-vastgoed • Stuurgroep Zorg-vastgoed • Ontwikkeling samenwerking zwaardere verpleeg-zorg thuis ism Lau-rens. Start pilot Q1 2022 in Crooswijk. • Aanvraag SOW-subsidie ism Laurens t.b.v. VPT • Aanvraag SOW-subsidie ism Aafje t.b.v. onderzoek/ verkenning Thuis-plusflats

CORPORATIE	VITAAL	ERTOE DOEN	WONEN EN WOONOMGEVING	ZORG EN ONDERSTEUNING
MaasWonen	Positieve gezondheid (Inmovement) in Thuisplusflat Ommoord en in Nieuw Verlaat (in Zevenkamp samen eten en matjesproject Buurtwerk)	Vitale woongemeenschappen (Emmahuis in Blijdorp, Kerkeplaats in Oude Noorden Nieuw Verlaat in Zevenkamp)	• Nieuwbouw Simeon en Anna (270 zelfstandige seniorenwoningen en 120 intramurale zorgwoningen) • Tante Toos: twee woongroepen voor kleinschalig wonen in Ommoord (De Naber)	• Seniorvriendelijke wijk Ommoord • Thuisplusflat in wooncomplex Laurens (Ommoord)
WoonCompas		Ontmoeting wordt gefaciliteerd met ontmoetingsruimten en middelen (budget e.d.) voor bewonerscommissies om activiteiten te organiseren.	• Herontwikkeling De Aarhof in Zevenkamp • Realiseren scootmobielstallingen in Helga, Aarhof	• Betrokken bij Seniorvriendelijke wijk Prinsenland/ Het Lage Land • Thuisplusflat Helga
Habion		Habion doet onderzoek naar hoe het ontmoeten voor oud en jong bevorderd kan worden. Met behulp van de zelf ontwikkelde Røring-methodiek geeft Habion samen met de lokale samenleving en (toekomstige) bewoners invulling aan de wensen van bewoners. Zo speelt Habion in op de sociale behoeften zoals bewonerscontact, erkenning, zelfrespect en zelfontplooiing. Woonplezier staat hierbij centraal.	• Nieuwbouw Apollostraat, 80-100 sociale en middenhuur woningen	
WBV Hoek van Holland			• 76 nieuwbouwappartementen Prins Hendrikstraat • Wooncoach voor senioren • Doorstroming stimuleren	• Nieuwbouwplannen Bertus Bliekhuis
Ressort Wonen		• Samenwerking met Careyn. Stimuleren ontmoeting en organiseren activiteiten	• 44 seniorenappartementen Welgelegen • Realiseren toegankelijke en aantrekkelijke buitenruimte “Meet and Move”. Het betreft hierbij het gebied rondom de Laan van Nieuw Blankenburg, grofweg tussen WZC-Blankenburg, Nieuw-Welgelegen en de Lekstraat • Opzetten campagne om doorstroming senioren te bevorderen vanuit sociale eengezinswoningen	

BIJLAGE 3

PARTNERS

Partijen die de samenwerkingsagenda Rotterdam, Ouder en Wijzer ondertekenden:

- Aafje
- Afterworknet
- Aktiegroep Oude Westen
- Albeda Zorgcollege
- Albert Heijn Rotterdam
- Alzheimer Rotterdam
- Argos Zorggroep
- Avant Sanare
- Bibliotheek Rotterdam
- Brede Raad 010
- Buurtwerk
- Coalitie Erbij Rotterdam
- CVD
- De Verkeersonderneming
- Dock
- Doordewijks
- Excelsior Rotterdam
- FNV Senioren Rotterdam
- Gemeente Rotterdam
- Genero
- Gezond op Zuid
- Gilde Rotterdam
- Havenpolikliniek
- Havensteder
- Home Instead Thuisservice Rotterdam
- Hogeschool Rotterdam
- Stichting Humanitas
- Huurdersraad Vestia
- IJsselland Ziekenhuis
- Laurens
- Laurens Wonen
- LekkerThuisBlijvenWonen
- LTC Plaswijck ‘62
- Mantelaar
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- MOB
- Mobin Platform Rotterdam
- Motto
- Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten (NOOM)
- Opzoomer Mee
- Oudtfit
- Pit010
- Rabobank Rotterdam
- Ressort Wonen
- Ressort Wonen Rozenburg
- RKC Wion
- Rotterdam eHealth Agenda
- Rotterdam Sportsupport
- Samen 010
- Samen Een Feijenoord
- Seniorenraad Kralingen-Crooswijk
- SKIN Rotterdam
- SKVR
- SOL
- SOR Rotterdam
- Sparta Rotterdam
- Spirit 55+
- Sportbedrijf Rotterdam
- Stichting Mara
- Stichting Mens Centraal
- Stichting OSO Rotterdam
- Stichting Me & Society
- Stichting Natuur, Cultuur en Bewegen
- Stichting Pluspunt
- Stichting Upkar
- Stichting Wilskracht Werkt
- Thuis in Welzijn
- Thuishulp Rotterdam
- Trevvel
- TU Delft
- Tzorg
- Uitzendbureau 65Plus
- Universiteit voor Humanistiek (UvH)
- Unie Van Vrijwilligers Rotterdam
- Vestia
- VGZ
- Wilskracht Werkt
- WMO Radar
- Woningbouwvereniging Hoek van Holland
- Woonbron
- WoonCompas
- Woonstad Rotterdam
- WVH Hoek van Holland
- Zilveren Kruis
- Zonboog
- Zonnebloem
- Zorgimpuls
- 65plus